

Forskerforum

TIDSSKRIFT FOR FORSKERFORBUNDET

Til Norge for å ta doktorgrad

Hver femte som tar doktorgrad i Norge er utenlandsk statsborger, viser fersk rapport. Kjærligheten er den største enkeltgrunnen til at unge forsker kommer. 47 prosent av kvinnene og 30 prosent av mennene oppga familie som årsak til å ta norsk doktorgrad.

Se side 8

Forskerforum

TIDSSKRIFT FOR FORSKERFORBUNDET

Nr. 5/2007 – 39. årgang
 Tidsskrift for Forskerforbundet
 Forskerforum blir redigert etter Redaktørplakaten.
 Redaksjonen avsluttet 30. april 2007.

REDAKSJON
REDAKTØR: Ingar Myking
REDAKSJONSSEKRETÆR: Kjetil A. Brottveit
BLADBUNAD: Ragnhild Gram

REDAKSJONSRÅD
 Martin Eide, professor UiB
 Helge Salvesen, bibliotekdirektør UiT
 Reidun Høydal, Møreforskning/Høgskulen i Volda

ADRESSE
 Forskerforum, Postboks 1025 Sentrum, 0104 Oslo
 Telefon: 21 02 34 00 / Telefaks: 21 02 34 01
 E-post redaksjon:
 i.myking@forskerforbundet.no,
 k.brottveit@forskerforbundet.no

Trykk/ekspedisjon: Øyvind Glomvik AS
 ISSN 0800-1715
 Opplag: 16 750

ANNONSER
 Arne Aardalsbakke
 Telefon: 64 87 67 90
 Telefaks: 64 87 67 91
 E-post: forskerforum@c2i.net

Format	
1/1 side	19900
1/2 side	11900
1/3 side	8500
1/4 side	6500

Stilling/kunngjøringer: kr 28,- pr spaltemm.
 Alle priser er oppgitt ekskl. mva.

UTGIVELSESPPLAN
 6/2007 11. juni 2007
 7/2007 3.september 2007
 8/2007 1.oktober 2007
 9/2007 5. november 2007
 10/2007 3. desember 2007

Neste nummer: 11. juni 2007. Deadline: 30. mai.
 Redaksjonen forbeholder seg retten til å forkorte
 innsendte innlegg. Sender du inn stoff, legg ved
 diskett eller bruk e-post/vedlegg.

Internett: www.forskerforbundet.no
 Omslagsillustrasjon: Kari Stai/Patron

INNHOLD

aktuelt

5 STRAFFET FOR FORSIKTIG PENGEBRUK

Universitetene ble straffet i statsbudsjettet for å ha store oppsparte midler. Vil økonomikulturen derfor endre seg i retning av helseforetakenes – med hyppige overskridelser?

6 SULTEFØRET ROMFORSKNING

Norsk romforskning er på randen av nedleggelse etter tre år på lavbluss fra Forskningsrådet, advarer geofysiker Ulf-Peter Hoppe.

8 NORSK TILTREKKNING

Utlendinger står for en av fem doktorgrader som blir avgått i Norge. Parten i Norge er den viktigste grunnen til tilstrømmingen av akademikere fra utlandet.

10 MANGLER LEGER TIL FORSKNING

Bare 35 prosent av doktorgradene i medisin blir tatt av leger, mens flertallet kommer fra andre fag. Fagfolk advarer mot utvanning i medisinsk forskning og utdanning.

magasin

17 HAVFORSKNING I FLØDEVIGEN

De studerer dyphavsfisk, driver naturkartlegging og forsker på miljøforholdene i Skagerrak. Utenfor Arendal drives mangfoldig havforskning.

20 PORTRETTET

– Forsking er ikke demokrati. Forsking er elitisme!
 Møt Nobeldirektør Geir Lundestad.

24 KUNSTEN Å FORMIDLE

Akademikere forfatter mange kronikker, men kan de skrive litt kortere? Og mindre kjedelig? Debattredaktørene i Aftenposten og Bergens Tidende etterlyser innlegg som er bedre tilpasset avisformatet.

forbundssider

40 FORBUNDET INFORMERER

40 INNSPILL: Forbundsleder Bjarne Hodne

41 INNSPILL: Styremedlem Randi Halveg Iversby

42 INNSPILL: Generalsekretær Kari Kjenndalen

faste spalter

20 SMÅSTOFF

Ti kjappe, Skjønnånd, Bilder fra norsk forskning.

228 KRONIKK

Boken undervurderes grovt i det nye tellekantsystemet, mener professorene Jeremy Hawthorn og Jakob Lothe. De foreslår forbedringer av evalueringssystemet i norsk forskning.

Universitetas andre liv

DATATEKNOLOGIEN sprenger stadi grenser og byr på nye, store utfordringar for meir tradisjonell universitetsundervisning. Syddansk Universitet har som første skandinaviske universitet etablert seg i dataverda "Second Life". Universitetet har opna ein virtuell campus for å vidareutvikle undervisninga og trekke til seg nye søkerar. 3,5 millionar "innbyggjarar" er registrerte i Second Life, ein tredimensjonal data-simulasjon der brukarane er personleggjorde i ein dataskapt versjon av seg sjølv. Fleire IT-analytikarar og selskap som IBM har spådd at Second Life-modellen blir neste generasjon av Internett. Dataverda tilbyr her samhandling med andre brukarar i ei i utgangspunktet "tom" verd der innhaldet blir skapt og bygd av innbyggjarane undervegs. No har altså Syddansk Universitet kjøpt si eiga øy i Second Life – og opprette ein virtuell campus.

– Sidan universitetet alt er etablert i fleire danske byar, var det naturlig også å opne ei avdeling i dataverda, seier IT-sjef Hans Kruse Christiansen til forskning.no.

86 universitet og høgskular er alt etablerte i Second Life. Her held dei virtuelle forelesingar, organiserer feltturar, har kollokvium og utfører eksperiment.

INTERNETT og ny informasjonsteknologi har blitt eitt av dei sterkeste verktøy i ei aukande globalisering og kommersialisering av høgare utdanning. Dei største kommersielle aktørane her er australske og britiske utaningsføretak. I Australia er høgare utdanning den tredje største "økonomien", og "down under" får særleg mange studentar frå den

store asiatiske "marknaden". Norske studenter har som kjent òg blitt lokka til Australia i store mengder. Men australske universitet nøyser seg ikkje berre med å drive undervisning i heimlandet. Ein av dei store trendane er å opprette underavdelingar i utviklingsland rundt om i verda. Pensum blir tilpassa kulturen og det politiske klimaet i Saudi-Arabia så vel som Kina. Eit fag som feministisk litteratur får truleg ei anna litteraturliste i Bahrain enn i Australia. Mykje av undervisninga går føre seg med hjelpe av Internett.

BRITANE HAR UTVIKLA ei rekke alternative høgare utdanningsinstitusjonar der det mest kjende er The Open University, eit universitet som korkje kjenner grenser eller opptakskrav så lenge studenten er over 18 år. Universitetet, som driv det dei kallar "distance learning", har nettopp teke i bruk ny teknologi for å utesaminere studentar og erobre verda. Med 150 000 studentar berre på lågare nivå, har dei på få år blitt ein leiande aktør på den verdomspennande utdanningsmarknaden. The Open University etablerer gjerne lokale tilpassingar. The Arab Open University (AOU) er til dømes knytt til det britiske Open University, og har lærestader i Kuwait, Saudi-Arabia, Libanon, Jordan, Bahrain og Egypt. Universitetet har nettopp halde den fyrste eksamenssæsonen sin og har om lag 22 000 studentar. Og interessa er aukande – særleg frå kvinner som tel halvparten av dei utesaminerte studentane. Den saudiske prinsen Talal, som er styreleiar i AOU, seier at "The future of the Arab Open University is bright and promising, a fact that is evident in the institution's success since it opened four years ago".

DEN VERDSOMSPENNANDE frihandelen opnar stadig nye kontinent. Utdanning er ei av tolv servicenæringer som blir dekt av GATS. Her er regelen at alle utanlandske handelspartnarar skal handsamast likt og konsistent. GATS stiller krav om at alle dei 146 WTO-landa har nasjonale reglar som fremjar likehandsaming i handel med utdanningstenester og at nasjonale regelverk blir forenkla. Sjølv om det er ein stor, uklar diskusjon både nasjonalt og internasjonalt om i kor stor grad GATS er med på å bygge ned offentleg utdanning til fordel for private aktørar, er det heva over tvil at ordninga opnar kommersielle dører.

Om det er GATS som er bakgrunnen for at ei ny lov om utanlandske investeringar i høgare utdanning er under innføring i India er uklart. Den indiske regjeringa støttar no eit framlegg om at utanlandske utdanningsinstitusjonar skal kunne opprette eigne lærestader i landet. Med over ein milliard menneske og ei sterkt aukande mellomklasse er India truleg eitt av dei mest lovande landa å utvikle utdanningstenester. India, som har ei rekke høgkvalitetsuniversitet, stor tilgang på akademisk arbeidskraft og kanskje noko av den fremste IT-kompetansen i verda, har millionar potensielle studentar utan studieplass. Lovendringa har ført til ein straum av repre-

sentantar frå utanlandske universitet og høgskular til India. Over 200 slike delegasjonar har vitja India det siste kvartalet.

MEN I NOREG HAR IKKJE dei store kommersielle utanningsføretaka fått noko gjennomslag – enno. Den nye data-teknologien og kommersielle utdanningsaktørar blei første gong ein viktig faktor i den norske utdanningsdebatten i samband med Mjøs-utvalet – og kvalitetsreforma som kom i kjølvatnet. Fleire debattantar spådde at norske universitet og høgskular korkje var konkurransedyktige eller hadde halde følge med den teknologiske utviklinga innan læringspå nett. Om få år vil det største universitetet i Noreg heite "The Internet University", meinte dei mest høglydte. Snart treng ikkje studentane å gå ut av heimen sin, men heller følge undervisninga på eigen PC. Slike argument skal ein sjølvsagt ta seg i akt for. Personleg kontakt – anten det er mellom studentar eller studentar og lærar – blir neppe utdatert om ein ønsker seg god kvalitet. Det veit dei fleste, så mykje av argumentasjonen var skremmelspropaganda for å få til radikale reformer. Med det "virtuelle universitet" på trappene vil truleg dei same aktørane kome på banen og krevje skulepengar og ytterlegare kommersialisering av høgare utdanning.

NO VISER DET SEG at Noreg hittil ikkje har blitt noko interessant land å investere i innan høgare utdanning. Ein ny Nifu Step-rapport: "Et nytt marked", skriven på oppdrag av vår tids "venstre-Mjøs", Steinar Stjernø, konkluderer med at norske utdanningsinstitusjonar ligg langt fram på nye, teknologibaserte læringsformer og er fullt ut kapable til å take den auka etterspurnaden etter høgare utdanning. Rapporten, som er ført i pennen av Nicoline Frølich, vurderer ei rekke grunnar til at kommersielle utanningsaktørar ikkje har kasta seg over Noreg: Først og fremst er vi eit lite land, med høg utdanningsrate og god offentleg dekning av utdanningsetterspurnaden, og er difor ikkje så altfor interessant for dei store føretaka. Vi har dessutan ei lov som seier at skulepengar berre skal brukast til å betre utdanningskvaliteten, og ikkje takast ut som profit. Når det viser seg at norske lærestader er langt framme i Web-lærings og at eit kortare studieløp – grunna kvalitetsreforma – har auka etterspurnaden etter universitetsutdanning, ja då er det ikkje lett å drive utdanningsbusiness i Noreg.

MEN POLITIKARANE i Noreg kan endre det norske utdanningslandskapet om dei vil. Internasjonal forsking viser at innføring av studieavgifter og lågare offentleg forbruk på høgare utdanning i dei fleste tilfelle gjev rom til store profittmaksimerande utdanningsføretak. Debattar om studieavgifter og offentleg satsingar er like store gjengangarar om det er Frp eller SV som sit i regjeringa. Kven veit: Kanskje møtast vi i Second Life om nokre år?

Logoen til The Open University tyder på at institusjonen er hundrevis av år gammal. (Ill.: OU)

Ta universitetsutdanninga di i Second Life. (Ill.: nevillehobson.com)

Norge er Nordens forskningsjumbo

I forhold til folketallet er Norges FoU-innsats klart lavest blant de nordiske land. Sverige utførte FoU for 12 100 norske kroner per innbygger i 2005. Tilsvarende beløp for Finland var 10 400 kroner, for Island 10 000 kroner, for Danmark 8000 kroner og for Norge 6400 kroner. Dette viser en ny nordisk FoU-statistikk fra Nifu Step.

Den samlede nordiske FoU-innsatsen i 2005 utgjorde om lag 240 milliarder NOK. Av dette står Sverige for 46 prosent, Finland for 23 prosent, Danmark for 18 prosent, Norge for 12 prosent og Island for 1 prosent. Fordelingen er omtrent den samme som under forrige sammenligning som ble gjort for 2003, med en liten økning for Sverige, Finland og Island og en liten nedgang for Danmark og Norge. Sammenlignet med foregående toårsperiode var realveksten fra 2003 til 2005 høyere i Island (16 prosent), Finland (8 prosent) og Sve-

Norges FoU-innsats er svakest i Norden – uansett hvordan en snur og vender på det. (Foto: TV2)

rig (7 prosent). I Norge (4 prosent) og Danmark (nullvekst) var realveksten lavere enn i 2001 – 2003. Tre av landene har nådd EUs målsetting om at FoU-utgiftene skal utgjøre 3 prosent av BNP. For Norge er det langt fram til EU-målet.

Fagbevegelse med lavpris

Danske Kristelig Fagbevegelse planlegger å etablere seg i Norge. Med lav kontingent vil de ta opp konkurransen med LO, skriver Frifagbevegelse.no.

– Vi har gjort markedsundersøkelser i Norge. Vi mener vi kan levere like god service som norsk fagbevegelse til arbeidstakerne, men til en helt annen pris, sier daglig leder for Kristelig Fagbevegelse, Jesper Wengel, til Dagens Næringsliv.

Ifølge Wengel er det "meget sannsynlig" at organisasjonen, som i Danmark bare kalles Krifa, vil etablere seg i Norge i løpet av et års tid. Ambisjonen er å komme opp i 10 000 medlemmer i løpet av fem år.

Krifia ble stiftet så tidlig som i 1899. Initiativtaker var pastor Adolph Lauritz Hansen, og bakgrunnen var blant annet sterkt skepsis i en del kristne miljøer mot den tiltakende bruken av kampmidler som streik og lock-out i arbeidslivet og det man oppfattet som kristendomsfiendtlige holdninger i de sosialistisk orienterte fagforeningene.

Kreftfrykt etter skandaleavsløringer

Flere universiteter skal nå gransknes for krefttilfeller. Etter Rosenborg-avsløringen, der store kreftforekomster ble avdekket ved NTNU i Trondheim, kommer nå flere læresteder i søkerlyset, ifølge VG. Rosenborg-studien avdekket store kreftforekomster ved avdeling for organisk kjemi i Trondheim i perioden 1960 til 1990. I første rekke skal de tilsvarende avdelingene ved universitetene i Oslo, Bergen og Tromsø gransknes av en ekspertgruppe i samråd med Kunnskapsdepartementet.

– Bakgrunnen for at vi er interessert i disse kjemilaboratoriene, er at vi tror sannsynligheten er størst for at vi kan finne noe interessant her, sier lederen i ekspertgruppen, Erik Dybing.

Sammen med Kunnskapsdepartementet har de sendt et brev til universitetene der de ønsker konkrete opplysninger over antall studenter, hvilke kjemiske forsøk de utførte og hvilke stoffer de ble eksponert for i det aktuelle tidsrommet. Opplysningene skal drøftes

på ekspertgruppens neste møte i mai.

– Men for at undersøkelsen skal ha virkelig verdi, bør den utvides til å gjelde flere tilsvarende miljøer, mener forskningssjef Petter Kristensen ved Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) til VG.

Nærmere 4000 personer har tatt kurs i organisk kjemi ved NTH siden 1970. Det er nesteren tre ganger så mange som i Rosenborg-laboratoriene.

Statens arbeidsmiljøinstitutt (STAMI) har pekt på benzen-eksponering som den mest sannsynlige årsaken til overhypopigjenhet av blod- og lymfekreft blant kjemistudenter på Rosenborg, skriver Adresseavisen. I Rosenborg-rapporten fant man at 1393 personer har gjennomgått grunnkurs i organisk kjemi, K2/K20. Dette gjaldt perioden 1976-2000. I denne studentgruppen fant forskerne at forekomsten av blod- og lymfekreft var tre ganger høyere enn normalt i befolkningen.

Benzen-eksponering er den mest sannsynlige årsaken til overhypopigjenhet av blod- og lymfekreft blant kjemistudenter på Rosenborg. (Foto: GSF)

Mot inkvisisjonsprosesser

I sommer opprettes et nasjonalt utvalg som skal granske juks og uredelighet i forskning.

– Departementet bør tydeligere fremheve rettsikkerhetsproblemene ved denne typen granskning, mener jussprofessor ved UiB, Johan Giertsen, ifølge forskning.no.

– Slik forskriftsutkastet står nå, skal det samme organet definere eget oppdrag, skaffe bevis, vurdere bevis og treffen avgjørelsen. Det er veldig spesielt, sier han. Den norske offentligheten har fulgt flere granskinger av per-

soner den siste tiden. Friskest i minne har vi granskingen av tidligere LO-leder Gerd-Liv Valla. Vi husker også granskingen av lege og forsker Jon Sudbø, som ble avslørt i forskningsjuks. En konklusjon fra et granskingsutvalg kan ramme like hardt som en dom i rettssystemet. Forskerens karriere og inntektsgrunnlag kan bli ødelagt, ved siden av de psykologiske belastningene. Derfor er Giertsen opptatt av rettsikkerheten.

– Det er naivt å argumentere ensidig for å tilgjengeliggjøre forskning gjennom open access, dersom vi glemmer kvalitetssikringen som kommer gjennom fagfellevurderingen.

Professor Roland Jonsson
i På Høyden.

Økonomi

Budsjettkutt kan gi «sykehusøkonomi»

Øystein Djupedals budsjettpolitikk kan bidra til en budsjettkultur i universitetssektoren som ligner helseforetakenes.

Stortinget bevilget 700 millioner kroner ekstra til helseforetakene fordi 2006-regnskapet tydet på et underskuddet på nær 1,8 milliarder kroner. Universitetene og høgskolene får kutt i budsjettene fra regjeringen fordi de sparer. Kunnskapsdepartementet budsjett-kutt, med begrunnelse i høy likviditet i universitets- og høgskolesektoren, kan få alvorlige følger for den interne budsjetteringen ved de største institusjonene i kunnskaps-sektoren. En rekke kilder Forskerforum har snakket med ved universitetene, mener at universitetene hittil har utvist stor disiplin i forhold til departementet. Regnskapene har stemt med budsjettene, og styrene har holdt seg til budsjettfullmakten ved kun å disponere de inntektene de har fått. Perioden med disiplin kan imidlertid bli avløst av en budsjett-kultur som ligner helseforetakenes. 23. april bevilget Stortinget 700 millioner kroner ekstra til helseforetakene fordi 2006-regnskapet tydet på et underskuddet på nær 1,8 milliarder kroner.

– Stoltenberg-regjeringen har oppgitt de fleste ambisjoner for forskning og høyere utdanning. Jeg er forundret over hvor fort sektoren lar seg underlegge makta – hvor fort den tilpasser seg, sier Dørum. (Foto: Kjetil Brottveit)

Usikkerhet omkring framtidige kutt fra departementet gjør det påkrevd med overføringene i Akademia, ifølge UiO-direktør Hanne Harlem. (Foto: Kjetil Brottveit)

Se på sykehusene

Universitetsforsker Knut H. Sørensen ved NTNU mener det er interessant at universitetene ikke har lært av sykehusene når det gjelder betydningen av å drive med underskudd.

– Universitetene har en meget forsiktig forvaltningskultur på det økonomiske området, noe departementet i større grad burde sette pris på i stedet for å gå til angrep, sier Sørensen.

– Se på sykehusene, de har en kultur for å la behovene være viktigere enn finansene. Det er en kultur for å mestre forholdet mellom utgifter og inntekter, og det kan virke som om Kunnskapsdepartementet ønsker å få denne spredt til universitetene, sier Sørensen ironisk.

Verre enn kutt

Personal- og økonomidirektør Kjell Bernstrøm ved Universitetet i Bergen (UiB) sier det blir vanskelig å opprettholde en ansvarlig økonomisk styring dersom en skal fjerne overføringene i sektoren fullstendig. UiB har etter en intern diskusjon besluttet å bygge overføringene moderat ned til 150 millioner kroner. De siste årene har overføringene ved UiB ligget mellom 200 og 250 millioner kroner, noe Bernstrøm mener er et forsvarlig nivå.

– Det er ikke noe poeng i å komme i en situasjon med underskudd, for da mister universitetet en del av sin handlefrihet, sier Bernstrøm. Underskudd over tid vil ifølge direktøren begrense universitetenes muligheter til å videreføre organisasjonen og opprettholde sin faglige utvikling.

– Jeg kan ikke skjonne at dagens overføringene skulle være høyere enn det som er forsvarlig, sier Bernstrøm. Han viser til at store deler av overføringene er knyttet til øremerkede bygningsmessige utstyrsvbevilninger. Universitetene har ikke muligheter til låneopptak og må kunne planlegge bygningsmessige tilpasninger over flere budsjettår. Bernstrøm viser til Finland, som opererer med treårig budsjettering i universitetssektoren.

– Jeg kan ikke se at myndighetene eller departementet er tjent med at man svekker forsvarligheten i økonomistyringen. Kutt vil man kunne tilpasse seg, men hvis man presser universitetene til å fjerne enhver økonomisk reserve og balanse, vil man sette dem i en langt mer usikker situasjon, påpeker Bernstrøm.

Kjell Bernstrøm advarer mot en situasjon der dagens overføringene raskt blir brukt opp og dermed skaper usikkerhet for de finansierte aktivitetene når pengene tar slutt.

– Å kutte ned overføringene, slik regjeringen legger opp til, vil senke styrefarten på de store universitetene og kan gjøre dem økonomisk ustabile, ifølge økonomidirektør ved UiB.

Fakta**Milliardoverføringer**

Norske universiteter og høgskoler har nes-ten 6,2 milliarder kroner på konto i Norges Bank etter 2006-regnskapet. 3,76 milliar-der av midlene er påløpne kostnader som feriepenger og gjeld, og dermed nødven-dige avsetninger. Høgere utdanning ble straffet med kutt i årets statsbudsjett etter milliardavsetninger fra regnskapet i 2005. Vil universiteter og høgskoler gå på nok en smell neste år?

Når overføringene i akademia går ned, mister universitetene sin handlefrihet. Dette bekymrer personal- og økonomidirektør Kjell Bernstrøm ved Universitetet i Bergen. (Foto: Lars Holger Ursin)

Sparer til forskning

Direktør Hanne Harlem ved Universitetet i Oslo (UiO) sier at institusjonen jobber aktivt for å få ned overføringene, som ligger mellom fem og ti prosent av UiO-budsjettet. Også hun er bekymret for økonomien i framtiden der som overføringene minimeres.

– Faren er å blåse opp aktivitetene til et nivå der vi bruker penger vi ikke kan følge opp, sier Harlem. Hun mener budsjettdisiplinen til universitetene henger sammen med redsel for dårligere tider.

– Man sparer på skillingen for å sikre pen-ger til forskningen i kommende år, bemerker hun.

Stortingsrepresentant Odd Einar Dørum fra Venstre mener regjeringen forkladrer debatten om finansiering når den utnytter overføringene i sektoren som begrunnelse for manglende satsing, slik det skjedde i 2007-budsjettet.

Av Andreas Høy Knudsen

Forskning

- Problemet ligger i Forskningsrådet

Forskningsrådet overfører 1,5 milliarder ubrukte kroner fra 2006. Samtidig sliter norske forskningsmiljøer. Norsk romforskning er på randen av nedleggelse etter tre år på lavbluss fra Forskningsrådet.

Norsk romforskning er i ferd med å kveles etter at Norges forskningsråd (NFR) for tredje år på rad legger opp til en nedprioritering av området.

Forsker og prosjektleder Ulf-Peter Hoppe ved Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) er meget bekymret for norsk romforskings framtid. Den anerkjente tyske geofysikeren konstaterer at det norske forskningssystemet ikke makter å følge opp romforskningen med nødvendig finansiering.

– Vi har fått avslag på våre søknader, og så har det kommet en slant penger i etterkant som så vidt holder oss i gang, sier Hoppe.

I fjor skal NFR ha stått med 3,8 millioner kroner til fordeling på 20 søkerne med krav om i alt 24,2 millioner kroner. Under revurdert statsbudsjett i høst bevilget regjeringen 24 millioner kroner ekstra til romvirksomhet, og i 2007-budsjettet økte Nærings- og handelsdepartementet (NHD) sin satsing på romvirksomhet med over 50 prosent – til 469 millioner kroner. De ikke-oppbundne midlene til romforskning fra NFR er mellom fem og sju millioner kroner.

– Hvor ble det av det ekstra tilskuddet fra statsbudsjettet? spør Ulf-Peter Hoppe.

Åtte av ti avslag

80 prosent av FoU-søknadene til Forskningsrådets Romforsk-program mottar avslag. Konsekvensen er ifølge forskningsmiljøene at de ikke lenger er i stand til å delta i internasjonale oppskytingsprosjekter hvor sentrale observasjonsdata blir hentet inn.

– Jeg vet ikke om samfunnet er tjent med at vi forskere fortsetter å skrive søknader hvor åtte av ti mottar avslag i stedet for å bruke våre knappe ressurser på å forske, sier Hoppe. Han påpeker at det er meget tidkrevende å skrive en god FoU-søknad.

– Jeg ser en reell fare for at minst ett, kanskje flere norske romforskingsmiljøer snart kommer til å bukke under etter flere års sulleföring. De erfarene forskerne og teknologene

finner seg andre jobber eller går til romforskingsjobber i utlandet, sier Hoppe til Forskerforum.

Delt finansiering

Seniorrådgiver Bjørn Jacobsen er koordinator for Romforsk-programmet i Forskningsrådet. Han kan opplyse at norsk romforskning finansieres som en arbeidsdeling mellom Kunnskapsdepartementet, NHD og Norsk Romsenter, som forvalter det norske medlemskapet i ESA – European Space Agency, hvor Norge betaler over 100 millioner kroner i kontingent i år.

– Forskningsrådet finansierer grunnforskningssdelen av programmene i ESA, sier Jacobsen. Det såkalte ECOMA-prosjektet til Hoppe, som nylig fikk avslag på Romforsk-støtte, har tidligere mottatt koordinert finansiering fra Norsk Romsenter og Forskningsrådet, ifølge Jacobsen. Det betyr at utviklingen og oppskytingen av raketten og dens observasjonsutstyr ble betalt av Norsk Romsenter, mens de vitenskapelige undersøkelsene ble dekket av Forskningsrådet. Jacobsen er engasjert i romforskingsmiljøet på FFI og mener det kan finnes mindre beløp andre steder.

– Men finansieringen er helt utilstrekkelig, sier Jacobsen.

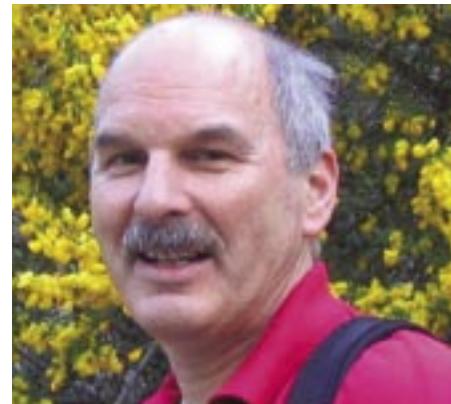
Trenger 156 millioner

– Vi er nødt til å prioritere meget skarpt, men vi har i flere år tatt til orde for økte rammer i Romforsk, sier Jacobsen. I 2005 gjorde Forskningsrådet, Norsk Romsenter og de involverte forskningsmiljøene en utredning som viser at behovet er minimum 65 millioner kroner i forskningsmidler hvis Norge skal sikre utnyttelse av eksisterende prosjekter, nasjonal forskningsinfrastruktur og overlevelse av rakettvirksomheten. Et godt finansieringsnivå som skal sikre rekrutteringen til forskningsmiljøene, deltagelse i nye prosjekter på likeverdig linje med sammenliknbare land, samt en tettere kobling mellom industri og

Fakta

Norsk romvirksomhet

Staten bruker 475 millioner kroner fordelt på 470 millioner fra Nærings- og handelsdepartementet (NHD) og ca. 5 millioner fra Kunnskapsdepartementet (KD). Nesten hele virksomheten er internasjonal, med 105 millioner kroner i kontingent til ESA (European Space Agency), 294 millioner til internasjonal romvirksomhet og 37 millioner i følgemidler. Norsk Romsenter bruker 33 millioner til teknologiutvikling og industriprogrammer, mens de 20-30 aktive norske forskerne søker på 5-7 millioner i disponibele midler fra forskningsrådets ROMFORSK-program i 2007.

Forsker Ulf-Peter Hoppe ved Forsvarets Forskningsinstitutt. (Foto: Privat)

forskningsmiljø, vil koste 156 millioner kroner, ifølge utredningen "Visjon 2015".

Dårlig samarbeid

Samarbeidet om den norske rakettvirksomheten fungerer dårlig, ifølge Norsk Romsenters direktør Bo Nyborg Andersen. Han slår fast at det ikke finnes penger til å betale for norske forskeres deltagelse i de europeiske satellittprogrammene – som Norge for øvrig betaler høye kontingenter for å få tilgang til.

– Norsk Romsenter er med på den teknolo-

Valfart til India

Ei ny lov om utanlandske investeringar i høgare utdanning er under innføring i India, melder det svenske Högskuleverket. Den indiske regjeringa støttar eit framlegg om at utanlandske utdanningsinstitusjonar skal kunne opprette eigne lærestader i landet. Det kjem truleg til å vere strenge krav til samarbeid med lokale aktørar. Lovendringa har ført til ein straum av representantar frå utanlandske universitet og høgskular til India. Over 200 slike delegasjonar har vitja India det siste kvartalet.

Analfabetismen aukar i Kina

Talet på folk med høgare utdanning har auka kraftig dei siste åra, men no viser det seg at talet på analfabetar òg har auka frå 2000 til 2005, melder nettstaden englishpeople.com. Trass i at over 9,75 millionar vaksne lærte seg å lese og skrive i den same perioden, auka talet på analfabetar i landet til 116 millionar. Auken gjer at Kina risikerer å ikkje kunne oppfylle UNESCO-krava om å halvera analfabetismen i verda innan 2015. I Kina vert ein definert som lese- og skrivekunnig om ein kan lese/skrive 1500 teikn.

England: Høgare studieavgifter?

Ei undersøking blant 14 000 fyrsteårsstudentar i England tyder på at studentane er opne for meir marknadsretta studieavgifter, melder the Guardian. I dag krev nesten alle engelske universitet det maksimale av det dei har lov til – 3000 pund, eller om lag 36 000 kroner i året. Undersøkinga viser ein vilje til å betale meir for betre utdanningskvalitet og styrkte sjansar til å få arbeid etterpå.

giske utviklingsdelen av ECOMA, men Forskningsrådet har ikke villet prioritere dette. Forskningsrådet har nok penger, dette ligger ikke hos politikerne. Det er prioriteringen til Forskningsrådet som er problemet, understreker Bo Nyborg Andersen.

Ulf-Peter Hoppe i FFI ser svart på situasjonen.

- Det kan ende opp med at vi må slutte med å lage og skyte opp rakettinstrumenter. Da må vi analysere gamle data, lese andres artikler og prøve å skrive artikler basert på disse. Nå snakker jeg også på vegne av norsk romforskning generelt. Vi på FFI skjønner godt hvis de forskerne vi samarbeider med på universitetene i Oslo, Bergen og Tromsø, til slutt finner seg andre jobber. Da er ekspertisen borte, avslutter Hoppe.

«No mission»

Professor II Hans Skoie, nestor i forskning på norsk forskningspolitikk, viser til at den manglende satsingen på romforskning har pågått siden 1960-tallet, da Norge bestemte seg for at forskningsområdet var for stort for Norge. Skoie mener en rekke små forskningsmiljøer i Norge har noe å lære av romforskning.

- Forskningsrådet vil føle at de ikke har noen "mission" i denne retningen. Det er ikke så opplagt for meg at dette er galt når det gjelder en stor internasjonal teknologi hvor Norges innsats ikke blir særlig signifikant, sier Skoie.

Av Andreas Høy Knudsen

Fakta

Forskningsrådet overfører 1,5 mrd.

Norges forskningsråd overfører 1,5 milliarder kroner fra 2006- til 2007-budsjettet. Årsakene er manglende forbruk på prosjektnivå, lang behandling i Forskningsrådet og dårlig planlegging fra departementet, ifølge en rapport fra Forskningsrådet.

I rapporten til Kunnskapsdepartementet skriver Forskningsrådet at overføringen mellom regnskapsårene vil øke fra én milliard kroner i 2005 til 1,5 milliarder i 2006. Forskningsrådets disponibele budsjett var på nesten 6,4 milliarder (budsjettet 5,3) i 2006, men de brukte bare 4,9 milliarder av disse midlene. I 2007 vil dermed Forskningsrådet få et disponibelt budsjett på 7,1 milliarder (budsjettet 5,6).

741 millioner kroner av de overførte midlene er forskningsprosjekter hvor penge står ubenyttet, mens 717 millioner kroner står udisponert fra Forskningsrådet.

Utsatt oppstart av godkjente forskningsprosjekter er hovedårsaken til underforbruket av FoU-midler på prosjektnivå. Av prosjekttypene er "Annen" særlig utsatt for overføringer, men Store programmer er verst. Også internasjonale tiltak er utsatt. Penger som går til "Fri prosjektstøtte" og grunnforskning er midler som i stor grad blir brukt i budsjettåret.

Ingen lærerutdanningsreform

Øystein Djupedal kommer ikke til å sette i gang en ny reform av allmennlærerutdanningen nå. Han vil heller gradvis gjøre små forandringer på bakgrunn av kritikken som ble avdekket av evalueringen av utdanningen og faglige råd, skriver Utdanning.

- Vi går nå systematisk igjennom rapportene fra de 22 utdanningsinstitusjonene som tilbyr allmennlærerutdanning. I tillegg vil vi åpne for ulike former for forsøk, sier Djupedal.

- En utvidelse av allmennlærerutdanningen til fem år er et tema, men før vi dimensjoner lengden, må vi gjøre noen grep for å styrke kvaliteten på dagens fireårige utdanning.

Bakgrunnen for endringene som nå skal iverksettes i allmennlærerutdanningen, er kritikken som kom fram i evalueringssporten som Norsk organ for kvalitet i utdanningen (Nokut) har stått bak. Hver institusjon er pålagt å følge opp kritikken med tiltak.

Pakistan til kamp mot plagiering

Den statlege Higher Education Commission (HEC) har vedteke å opprette ei eining som skal motarbeide plagiering, melder nettstaden dailymtimes.com. Blant anna skal universiteta utstyrt med dataprogram som kan identifisere tekster som byggjer på plagiat frå internasjonale kjelder. Lærestadene skal spesielt sjekke doktorgradsavhandlinger og forskingsartiklar frå dei tilsette. Dei siste åra har fleire tilfelle av plagiering vorte oppdagata, men ingen tiltak har vorte sett i verk. Frå no av vert det nulltoleranse. Dei som vert tekne for plagiat skal kunne seiast opp, og lærestader som ikkje grip inn, kan få kutt i dei statlege overføringane.

USA: Etterlyser framandspråk

Ein fersk rapport frå den amerikanske forskingsorganisasjonen National Academies tek til orde for ei drastisk forbetring av kompetansen i framande språk og internasjonale spørsmål. Blant anna heiter det at visse nasjonale språksentra ikkje burde trenge å konkurrere om midlar til verksamda eller å tilpasse seg dei mest dagsaktuelle utanriks-politiske emna: "You don't know what the critical language is going to be 20 years from now, and you need a reservoir," seier Kenneth Prewitt, eitt av medlemmene i gruppa som har lagt fram "International Education and Foreign Languages: Keys to Securing America's Future." Meir om emnet er å finne på nettstaden <http://insidehighered.com>.

Nytt register over stamcellelinjer

Europakommisjonen oppretter nå et europeisk register over menneskelige embryoniske stamcellelinjer. Målet er å kunne gi omfattende informasjon om alle menneskelige stamcellelinjer tilgjengelig i Europa. En egen internettleide vil opplyse om cellelinjene og om utviklingen på området. EU finansierer registeret med 1 million euro.

Norsk romforskning vil bukke under dersom underbudsjetteringen gjennom Forskningsrådet fortsetter, frykter ledende romforskere. Her fra oppskytingen av en "ECOMA-rakett" på Andøya. (Foto: Trond Abrahamsen)

Doktorgrader

Kjærleiken lokkar forskarar til Noreg

Parallelt med at fleire doktorgrader blir avgjort ved norske utdanningsinstitusjonar, aukar også talet på utlendingar med norsk doktorgrad. I 2005 var 20 prosent av disputasane avgjort av utanlandske statsborgarar, viser ferske tal frå Nifu Step.

Kjærleiken er den største enkeltgrunnen til at unge forskarar kjem til Noreg. Familiære årsaker blir nemleg oppgitt som den klart viktigaste grunnen til å ta doktorgrad her i landet - særleg blant dei kvinnelige kandidatane. 47 prosent av kvinnene og 30 prosent av mennene oppgav familie som årsak.

Ana Calvo (25) ser ut av vindaugeit i femte etasje i Bygg for biologiske basalfag ved Universitetet i Bergen. Panoramautsikta viser eit grått og regntungt Bergen der skyene heng i laser frå fjellsidene. Ho vedgår at været kan vere slitsamt.

- Men elles trivst eg veldig godt. Byen er koseleg, og det er fint å gå tur i fjella når været er litt betre enn no, hevdar ho.

I dei 15 åra frå 1990 til 2005, disputerte 1394 personar med ikkje-norsk statsborgarskap for doktorgraden ved ein norsk utdanningsinstitusjon, viser rapporten frå Nifu Step. Det vil seie at i snitt vart kvar 7. doktorgrad avgjort av ein utlending. Dette talet har auka gjennom heile perioden, slik at i 2005 sto utlendingar for om lag 20 prosent av disputasane.

Realfag lokkar

Dei utanlandske stipendiatane skil seg først og fremst frå dei norske ved at dei fordeler seg annleis på fag: Av utlendingane er det ein større del som tek doktorgraden innanfor teknologi, naturvitenskap og landbruksfag enn det er mellom dei norske stipendiatane.

Ana Calvo kjem frå Zaragoza i Spania og tok til på den fire år lange doktorgraden ved Institutt for biomedisin i august. Dermed er ho nokså typisk for utlendingar som kjem til Noreg for å ta doktorgraden. Om lag halvparten av dei kjem frå land i Europa, for kvinner

er talet 75 prosent. Ein fjerdedel av alle doktorandane kjem frå Asia, og ein sjette del frå Afrika.

Ana kom i utgangspunktet for å ha eit utvekslingsopphald på tre månader gjennom Erasmusavtalen. Universitetet i Bergen har eit samarbeid med hennar universitet i Spania, og mange studentar dreg på kortare opphold. Men ho oppdaga at ho likte seg godt, og då rettleiaren hennar i Noreg spurte om ho ville prøve å søke eit doktorgradsstipend frå UiB, slo ho til.

Kjennskap viktig

Kjennskap til norske forskarar eller forskingsmiljø er ein viktig årsak til at utlendingar vel å ta doktorgraden i Noreg. Ein fjerdedel kom fordi dei kjente ein eller fleire forskarar ved det norske instituttet. Undersøkinga viser at dei aller fleste opplever at opphaldet i Noreg møter forventingane dei hadde før dei kom.

Tilo Eichler (33) frå Heidelberg i Tyskland kom til UiB fordi professoren hans fekk ei stilling ved Institutt for biomedisin nett då Tilo var ferdig med mastergraden sin. Saman med ein annan stipendiat drog dei begge til Bergen for å bygge opp ei ny forskingsgruppe frå ingenting.

- Eg hadde vore i Noreg på besøk tidlegare, og kjente litt til landet, men det er ikkje heilt sikkert eg hadde hamna her om ikkje professoren min hadde gjort det, vedgår han.

- Men det var kjekt å kunne halde fram med det same prosjektet som eg hadde teke masteren min innanfor. Sjølv om det tok mykje tid i starten å etablere forskargruppa her. Det var mykje å lære og mange rutinar å gjøre seg kjend med.

Snakk engelsk

Undersøkinga frå Nifu Step viser at få doktorandar har språkproblem i samband med forskingsarbeidet. Fleire har derimot opplevd at språkproblem har hatt innverknad på deira sosiale liv. Dette gjeld særleg noko eldre kandidatar.

- Eg gjorde eit forsøk på å lære norsk i starten, men norskkurset går til faste tider, og ein kan ikkje reise inn til sentrum for å gå på kurs når ein står midt i eit eksperiment, forklarer Ana. Til gjengjeld har ho blitt mykje flinkare i engelsk medan ho har vore i Noreg.

- På instituttet snakkar alle engelsk. Det eg bur, er det mest utlendingar, og det er lett å bli kjent med folk. Men det er sant at det er vanskeleg å få norske vener om ein ikkje snakkar norsk.

Tilo tok eit norskkurs i Tyskland før han drog, og har halde fram med å lære norsk etterpå. No, etter tre år, snakkar han flytande.

- Eg har heile tida prøvd å snakke norsk så mykje som råd. Men i starten var det vanskelegare enn eg venta. Det er så mange dialektar, og folk snakkar vanlegvis fortare enn læraren min på norskkurset i Tyskland, smiler han.

Blir i Noreg

546 kandidatar med ikkje-norsk statsborgarskap avla doktorgraden i perioden 1999-2003. Av desse har 211 reist ut av landet. Altså har dei fleste av dei blitt i Noreg etter avgjort doktorgrad, og undersøkinga til Nifu Step syner at tre fjerdedelar av desse ikkje har nokon planar om å forlate Noreg. Det er ein klar tendens til at kandidatane blir ved den same institusjonen som dei tok doktorgraden ved, akkurat som nordmenn har ein tendens til å gjøre. Utlendingane er likevel noko meir viljuge enn nordmenn til å söke arbeid andre stader.

Ana trur ho kjem til å dra tilbake til Spania etter doktorgraden. Ho kom til Noreg for å få nye erfaringar, møte ein ny kultur og eit nytt språk. Men det er i heimlandet ho vil bruke kompetansen sin, helst innanfor vidare forsking.

- Men eg er glad eg får ta graden min her. Forskingsmiljøet er veldig annleis enn heime. Sjølv om folk jobbar mykje her, verkar dei meir avslappa enn i Spania. Eg veit ikkje heilt kva det kjem av. Dessutan likar eg labben, han er mykje større enn eg var van med. Og i Spania har ikkje stipendiatane kontor, berre eit skrivebord inne på labben. Her kan eg jobbe i fred utan folk som spring omkring og gjer eksperiment rundt meg.

Tilo har ikkje lagt planar for kva han vil gjøre etterpå. Nett no har han nok med å få doktorgraden i hamn.

- Men eg trivst godt med prosjektet mitt, og ser ikkje vekk frå at eg tek imot ei postdoktorstilling her om sjansen skulle by seg.

- Forskingsmiljøet er veldig annleis enn heime. Sjølv om folk jobbar mykje her, verkar dei meir avslappa enn i Spania, seier Ana Calvo frå Zaragoza i Spania.

- Det er ikkje heilt sikkert eg hadde hamna her om ikkje professoren min hadde gjort det, vedgår Tilo Eichler frå Heidelberg i Tyskland.

Offentleg sektor tek imot

I 2003 var 402 doktorandar med utanlandsk statsborgarskap registrerte i norsk arbeidsliv – av dei som disputerte i perioden 1990-2003. 40 prosent av dei var knytt til utdanningsinstitusjonar. Dei fleste doktorar med utanlandsk bakgrunn finn seg jobb i offentleg sektor, syner rapporten frå Nifu Step. Berre kvar åttande går til næringslivet. Fleire kvinner enn menn jobbar i det offentlege. Tala syner også at av dei som jobbar innanfor forsking og utvikling, driv dei fleste innan naturvitenskap og teknologi. Få utanlandske doktorar arbeider med samfunnsvitenskap og humaniora.

Tre fjerdedelar av utlendingane med institusjonstilknyting i 2003 var statsborgarar i eit

europeisk land eller kom frå Nord-Amerika eller Australia. Ein fjerdedel kom frå Asia, Afrika, Sør- eller Mellom-Amerika. Av det samla talet på utanlandske doktorar kom derimot nærmare halvparten frå Asia, Afrika og Sør- og Mellom-Amerika. Dei blir altså ikkje rekrutterte inn i norsk forsking i like stor grad som europearar og nordamerikanarar. Likevel viser undersøkinga at norsk forsking greier å fange opp hovudtyngda av dei som kjem hit til landet for å utdanne seg til forskrarar. Slik sett har Tilo statistikken på si side om han skulle ønske ei postdoktorstilling i Noreg.

Av Kjerstin Gjengedal (tekst og foto)

Kjærleik gjer norsk. Familiære årsaker er den klart viktigaste grunnen, særleg mellom dei kvinnelege kandidatane. 47 prosent av kvinnene og 30 prosent av mennene oppgav familie som årsak.

Stadig fleire rankingar

Rangering eller ranking av lærestader vert stadig meir populært rundt om i verda. Fenomenet er omdiskutert, ikkje minst når det gjeld kva metodar som vert brukte, om dei er objektive, og kva effektar rankin-gane har. Ein ny rapport frå det amerikanske Institute for Higher Education Policy (IHEP) problematiserer fenomenet. IHEP meiner det trengst "greater understanding about how these ranking systems function [...] to ensure accountability and greater transparency." Rapporten skildrar den historiske utviklinga av ranking og gjev eit overblikk over ulike system. Vidare vert det diskutert kva effektar det har for studentane når lærestadene prøver å forbetre posisjonane sine. Rapporten er å lese på nettstaden www.ihep.org.

USA: Vil ha fleire utlendingar

Talet på utlendingar som søker seg til doktorutdanningar (graduate schools) i USA aukar for andre året rad. Det viser ein rapport frå det amerikanske Council of Graduate Schools (CGS) som er å lese på nettstaden www.cgsnet.org. I 2004 og 2005 gjekk talet på utanlandske søkerar kraftig ned, og auken den siste tida har enno ikkje kompen-sert for dette. Søkjartala ligg i år på 27 prosent under talet for 2003. Nesten tre fjerdedelar av søkerane vil studere bedriftsø-konomi, ingeniorutdanningar, samfunnsvitenskap, fysikk og biologi. Leiaren for CGS, Debra W. Stewart, seier at det enno står mykje att før ein er oppe på nivået før 11. september.

Meir fjernundervising i arabiske land

The Arab Open University (AOU) har halde den første eksamensseremonien sin, melder nettstaden www.arabnews.com. AOU er knytt til det britiske Open University og har lærestader i Kuwait, Saudi-Arabia, Libanon, Jordan, Bahrain og Egypt. I dag har AOU om lag 22 000 studentar i dei seks landa, og interessa aukar – særleg frå kvinner. Ved seremonien fekk over 500 studentar vitne-måla sine. Av desse var 49 prosent kvinner. Den saudiske prinsen Talal, som er styreleiar i AOU, sa at "The future of the Arab Open University is bright and promising, a fact that is evident in the institution's success since it opened four years ago".

– Hold på 3 prosent

NHO-direktør Petter Haas Brubakk vil beholde tre-prosentsmålet for forskning og utvikling, men er villig til å se på tidsfristen. – Det er ikke særleg ambisiøst at et rikt og vel-utviklet land som Norge har som mål å bruke 3 prosent av ressursene på investeringer i forskning og utvikling. Imidlertid skal det holde hardt å nå dagens tidsfrist for målet – år 2010. Det kan være behov for å justere denne tidsfristen, sa Brubakk på NHOs konferanse om "Virkemidler for næringslivets forskning og innovasjon" i april.

Forskarrekrytting

Medisinaraar vil ikkje forske

Det vert avglat stadig fleire medisinske doktorgrader i Noreg, men stadig færre av doktorandane har medisinsk grunnutdanning, viser ny rapport. Fagfolk åtvarar mot utvatning av medisinske fagmiljø.

I 2005 var prosentdelen medisinaraar blant doktorandane i medisin nede i 35 - mot 53 i 1997. I staden rekrytterer dei medisinske doktorgradene folk frå andre fag - blant anna realistar, psykologar og andre helsefaglege utdanninger, viser ein ny rapport frå Nifu Step (sjå ramme).

- Denne utviklinga er merkbar hjå oss. Vi har ikkje den same pågangen frå medisinaraar til vitskaplege stillingar som før, seier Dan Atar. Han er leiar ved hjartemedisinsk avdeling, Aker universitetssjukehus og professor ved Universitetet i Oslo.

Går ut over fagmiljøet

- Rekrutteringsproblema frå medisinaraane gjeld både til doktorgradsstipend og prosjekt.

I staden kjem det inn folk frå andre fag, til dømes biologar og sivilingeniørar, seier Atar, som åtvarar mot konsekvensar dette kan få:

- Det går sjølvagt ut over rekryttinga til framtidige medisinske stillingar. Heile fag- og læringsmiljøet vert mindre akademisk, til dømes når det gjeld kritisk vurdering av evidens, men òg når det gjeld patofysiologisk innsikt og forståing av sjukdomsmekanismar, seier Atar. Han meiner institusjonane må ta det meste av ansvaret for utviklinga:

- På hjarteavdelinga har vi satsa på å velje ut frå akademiske merittar, men slik er det ikkje overalt. Krava til akademisk skolering i kliniske stillingar har vorte stadig mindre. Dei fleste sjukehus inklusive universitetssjukehus vel i for lite grad akademiske kandida-

tar når de tilset i kliniske stillingar.

- Men innanfor mange spesialitetar ved universitetssjukehus må ein ha doktorgrad for å få ei stilling som overlækjar?

- Nei, faktisk ikkje. Fleire og fleire overlækjarstillingar går til folk utan doktorgrad, til og med i så kompetitive greinspesialitar som kardiologi, seier Atar, som meiner ein må skape så mange insentiv som mogeleg for å tiltrekke seg yngre lækjarar som vurderer å forske.

- Dette kan gjerast aktivt ved å redusere lønnskilnadene til lækjarar som arbeider klinisk. Forskningsutvalet i Helse Øst, som eg er medlem av, har heva løna til stipendiataane med 50 000. Eitt anna tiltak er å gje doktorgradsstipendiatar tilbod om kliniske vakter. Dette kompenserer for ein del av lønstalet ved å forske i staden for å arbeide klinisk, seier Atar.

Lønsgap

- Nedgangen er oppsiktsvekkande, seier Bjørn Øgaard, leiar i Forskerforbundet ved Universitetet i Oslo. Han er òg professor i odontologi og kjenner problematikken frå sitt eige fag. Øgaard har tidlegare åtvara mot at odontologar ikkje vil forske, og at därleg løn

- Fag og læringsmiljøet vert mindre akademisk, seier Dan Atar, leiar ved hjartemedisinsk avdeling på Aker universitetssjukehus. Han meiner universitetssjukehusa bør legge meir vekt på akademiske merittar ved tilsettingar. (Foto: Birgit Skjelvik)

Historisk rektorvalg på HIL

Det har vært et historisk valg på Høgskolen i Lillehammer. For første gang har det vært et reelt valg med to kandidater, og for første gang er en av kandidatene en kvinne. Og det var også Bente Ohnstad som gikk av med seieren. Dette er andre ansettelsen av en kvinnelig rektor i Innlandet på kort tid. Lise Iversen Kulbrandstad ble ansatt ved Høgskolen i Hedmark i mars. Bente Ohnstad er ansatt som førsteamanuensis i juss.

Nesten berre toppkarakterar

Heile 90 prosent av jusstudentane som skriv masteroppgåve ved UiB får A eller B, skriv Studvest. I løpet av den femåriga utdanninga «Integriert masterprogram i rettsvitenskap» skal alle studentane skriva ei masteroppgåve, vekta til 30 studiepoeng. Dei fleste studentane endar opp med svært gode karakterar på denne oppgåva. Hausten 2006 fekk 39 prosent av studentane A, medan 47 prosent fekk B.

Fakta

Doktorgradar i medisin

Talet på avglagde doktorgrader i medisin har auka frå 120 i 1996 til 216 i 2006. Men prosentdelen doktorandar med medisinsk grunnutdanning har gått kraftig ned, frå 53 i 1997 til berre 35 i 2005. Tala er henta frå ein ny rapport frå Nifu Step - Ressursinnsatsen i medisinsk og helsefaglig forskning i 2005. Rapporten viser at det i 2005 var 3 prosent tannlækjarar, 5 prosent sivilingeniørar og 22 prosent realistar blant doktorgradsstipendiatane innanfor medisin og helsefag. Den største gruppa er likevel ein samlekategori av personar med anna grunnutdanning; farmasøytar, dyrllækjarar, anna helserelatert utdanning og samfunnsvitskapleg utdanning.

Buskeruds universitet før 2015?

Sammen med Høgskolen i Vestfold kan HiBu bli til et universitet om noen få år. Dekan Hans Anton Stubberud kan fortelle om aktiv jobbing for å nå det målet før 2015, skriver Ringbladet. Et eventuelt universitet vil bli av regional art, med Hønefoss, Drammen og Kongsberg som universitetsbyer. I Vestfold vil Horten og Larvik være aktuelle som studiesteder. Med utsikter til 8000 studenter og 800 ansatte regner Stubberud med at et universitet i Buskerud og Vestfold kan bli en etablert merkevare.

er den viktigaste årsaka til dette (Forskerforum 2/2006).

- Lønsgapet mellom offentleg og privat sektor har vore stort länge. No vert det i tillegg eit stadig større gap mellom universitet og anna offentleg verksemder, seier Øgaard. Han trur rekrutteringa til forsking i både medisin og odontologi òg har med miljø og haldninga å gjere:

- Klinikarar vil gjerne tilbake til kliniske stillingar. For å behalde dei i vitskaplege stillingar må institusjonane legge til rette for eit attraktiv fagmiljø med konkurransedyktige løningar. Forskarskular med tematiske satsingar er ein god idé og skapar større forskarmiljø der det er utfordrande å jobbe. Ved det odontologiske fakultetet er dei fleste stipendiatarane odontologar, men problemet er å halde på dei etter ferdig doktorgrad.

Treng dobbeltkompetanse

Korleis oppretthalde forskingsbasert undervising når ein ikkje rekrutterer nok fagfolk frå eige fag til vitskaplege stillingar? Medisin- og odontologistudia føreset forskarar/lærarar med både vitskapleg og klinisk kompetanse. Den verdifulle dobbeltkompetansen kan verte ei stadig knappare vare, meiner Øgaard.

- I ein god del vitskaplege stillingar må ein òg ha klinisk kompetanse. Klinikken er den viktigaste delen av utdanninga i både odontologi og medisin, seier Øgaard, som til slutt illustrerer problematikken med eit døme frå odontologi: Instruktørtannlækjarane - som er instruktørar i undervisinga - får delar av løna betalt av Oslo fylkeskommune.

- Fylkeskommunen tykkjer røynsla dei

Lønsgapet mellom universitetet og anna offentleg verksemder er eit stort problem, meiner odontolog Bjørn Øgaard, leiar i Forskerforbundet ved Universitetet i Oslo. (Foto: Ingar Myking)

får ved å undervise på universitetet er så viktig at dei betalar mellomlegget. Men det er litt flautt at universitetet ikkje klarar å halde iallfall same løsnivå som Oslo fylkeskommune. Dette er den fylkeskommunen i landet som betalar offentlege tannlækjarar dårligast. Likevel er dette meir enn instruktørtannlækjarane får av UiO.

Av Kjetil A. Brottveit

- Grensa er ikkje passert

Rekrutteringa til doktorgradsstudiump i medisin er tematisert i den siste forskingsmeldinga - Vilje til forskning (2004-2005). Der ytra det dåverande Utdannings- og forskingsdepartementet at det aukande innslaget av forskarar frå andre fag enn medisin i medisinsk forsking er ein ynskjeleg og naturleg del av fagutviklinga. Men, det vart påpeika at det er ei nedre grense for kor lågt talet på forskarar med medisinsk eller annan helsefagleg bakgrunn innanfor eit forskingsfelt kan vere: "Passeres denne grensen, vil både forsknings relevans, dens kliniske betydning og opplæringen av fremtidens leger og helsepersonell lide."

- Er denne grensa no passert?

- Nei, eg kan ikkje seie det. Sjølv om prosentdelen medisinaraar har gått ned, har talet på stipendiatar i medisin med medisinsk grunnutdanning totalt auka frå 164 i 1997 til 204 i 2005, seier statssekretær Per Botolf Maurseth i Kunnskapsdepartementet.

Maurseth meiner at spørsmålet er meir fagleg enn politisk og at fagmiljøa i utgangs-

punktet sjølv må ta ansvar for å halde den faglege kvaliteten oppe.

- Men vi har òg kvalitetskontrollerande mekanismar i swing. Doktorgrader i medisin vert evaluerte av fagfellar.

- Ut frå prinsippet om forskingsbasert undervising treng medisinutdanninga folk med dobbeltkompetanse - klinisk og vitskapleg. Er departementet uroa for at medisinske fag- og studiemiljø kan verte utvatu?

- Auken i medisinske doktorgrader tyder ikkje på svekte fagmiljø, men eg ser poenget med utvatning dersom innslaget frå andre fag vert svært stort.

- Kva tiltak kan ein tenke seg for å få fleire medisinaraar til å forske?

- I slutten av mai vert det lagt fram ei evaluering av forskarlinja på medisinstudiet. Vi vil avvante denne evalueringa før vi eventuelt kjem tilbake til dette, seier Maurseth. Forskarlinja han viser til vart oppretta i 2002 på dei fire medisinske fakulteta i landet. Linja er eit tilbod til medisinstudentar som ynskjer å gå vidare med forsking.

Kaffiprodusent støttar universitet

Tyskland: Den tyske kaffiprodusenten Jacobs har nyleg gjeve namn til eit privat universitet - Jacobs University Bremen, melder der Spiegel. Universitetet vart etablert i 1999 som Internationale Universität Bremen. Ambisjonen var å tilby ressurskrevjande fag som fysikk og kjemi og ha god lærartettleik. Trass i at universitetet tiltrekte seg mange studentar, rakk ikkje midla til. I 2003 var universitetet i ei økonomisk krise, og då vart Klaus J. Jacobs styreleiar. Han skaut inn store pengebeløp og har lova å gje svimlende 200 millionar euro til innan 2011, samt nye 11 millionar euro årleg etter dette. Leiinga for universitetet bad då sjølv om namnebytet og viste til at universitet som Stanford og Harvard har namn etter velgjørarane sine.

Finne leder nytt ESF-organ

Professor Raimo Väyrynen, Finlands Akademis tidligere president, blir leder for en nyopprettet vismannskomite i European Science Foundation (ESF). Rådet blir blant annet ansvarlig for å bidra til fremveksten av et enhetlig europeisk forskningsområde (ERA). Det nye organet skal overvåke og evaluere den vitenskapelige orienteringen til ESFs aktiviteter og gi råd og anbefalningar til ESFs direktør i aktuelle forskningspolitiske saker. Komiteen vil bestå av de fem lederne for ESFs Standing Committees, fem høystående uavhengige forskere med god innsikt i forskningspolitikk- og strategi og en uavhengig leder - professor Raimo Väyrynen, direktør for det finske instituttet for internasjonale relasjoner. ESF er en internasjonal organisasjon som har som målsetning å finansiere og fremme europeisk grunnforskning av høy kvalitet. Dette gjøres blant annet gjennom vitenskapelige foresight-studier, internasjonale forskningsprogrammer, koordinering av forskningsnettverk, samt organisering av konferanser.

Truer med å stryke karakterene

Universitetet i Oslo vurderer å slutte å gi karakterer til trege masterstudentar, skriver Morgenbladet. Tall fra Database for høyere utdanning viser at gjennomstrømningen ved universitetet har bedret seg de siste årene, totalt sett. Likevel er gjennomstrømningen ved UiO fremdeles et problem på en rekke fag. UiO diskuterer kontinuerlig tiltak for å få masterstudentene raskere gjennom studiene. En ny idé som nå sannsynligvis skal opp til diskusjon, er å bruke karakterer som et ris bak speilet.

Pengestagnasjon for marin forskning
Innsatsen til marin forskning og utvikling ser ut til å ha stagnert de siste årene. Etter en positiv utvikling fram til 2003, hadde marin FoU lavere realvekst enn forskning og utvikling totalt sett i årene 2003 til 2005. Det er særleg næringslivet som ikke har økt innsatsen, går det fram av en ny rapport fra Nifu Step.

Finansieringsmodell

Lærestedene fordeler midler fritt

Skal insentivmidler fra staten videreføres til de "inntjenende enhetene" – avdelinger og fakulteter? Praksisen ved institusjonene er forskjellig, fastslås i ny rapport.

Basisbevilgningen utgjør 60 prosent av de statlige overføringene til universitet og høyskoler. 40 prosent er insentivmidler basert på produksjon av forskning og utdanning.

– Rundt en fjerdedel av lederne ved lærestedene oppgir å videreføre alle insentivmidlene til avdelinger og fakulteter. Omkring halvparten viderefordeler deler av insentivmidlene, sier Nicoline Frølich. Dette er blant funnene i NIFU STEP-rapporten Iverksetting av insentivbasert finansiering - Utviklingstrekk i lys av den nye finansieringsmodellen. Funnene inngår også i sluttrapporten fra evalueringen av kvalitetsreformen, Frølich er forsker 2 ved NIFU STEP og forfatter av rapporten.

– Stor autonomi

"Jeg forutsetter at institusjoner, avdelinger og fakulteter bruker annen og bredere informasjon for intern fordeling enn det vi i departementet er i stand til å gjøre." Slik ordla statsråd Øystein Djupedal under Kunnskapsdepartementets kontaktkonferanse med universiteter og høyskoler i vinter.

– Institusjonene har stor formell autonomi når det gjelder viderefordeling av insentiv-

midlene. Mange hadde sine egne lokale fordelingsmodeller før det insentivbaserte finansieringssystemet ble innført som en del av kvalitetsreformen, sier Frølich.

Blir så insentivmidlene fordelt til avdelingene i tråd med inntjeningen de har stått for? Forskningskomponenten har større variasjon enn utdanningskomponenten. Når det gjelder utdanningskomponenten, er det relativt vanlig å dempe virkningen av den for å ikke gjøre grunnenhetene så resultatutsatte som i den nasjonale modellen.

– Rapporten viser at den nye finansieringsmodellen aktiverer en debatt om prinsippene for intern fordeling på lærestedene. Rapporten viser stor variasjon i tenkningen rundt dette: Skal "de rike" beholde pengene, eller dele med de fattige? sier Frølich.

– Trenger buffer

– For vår del utgjør den resultatbaserte andelen 30 prosent av bevilgningene, sier rektor Eli Bergsvik ved Høgskolen i Bergen.

– Vi viderefordeler to tredjedeler av dette til avdelingene, men vi følger ikke departementets modell slavisk ned til instituttinnavå. Den siste tredjedelen bruker vi til andre formål. Dette gjør vi både for å oppnå en utjernende effekt og for å ha mer til overs til strategiske satsingsområder, for eksempel sentra, sier Bergsvik. Hun legger vekt på at det er nødvendig med en buffer mot svinginger

Høgskolen i Bergen «holder tilbake» og omfordeler en tredjedel av insentivpengene, forteller rektor Eli Bergsvik.

i inntjening, for eksempel på grunn av varierende studenttall.

– Vi ønsker å tilby samfunnsrelevante studium. Havbruksteknologistudiet er et eksempel på noe vi synes er viktig, men studiet tiltrekker seg ikke så mange søkere, sier Bergsvik, som gjerne vil få med:

– Det aller viktigste med finansieringsmodellen er å gi gode rammevilkår for forskning ved høyskolen. En resultatkarakter for utdannings- og forskningssamarbeid mellom institusjonene er en vei å gå.

Av Kjetil Brottveit

Fakta

Finansieringsmodellen

Lærestedenes budsjett beregnes med utgangspunkt i tre hovedkomponenter: en utdanningskomponent (25 prosent), en forskningskomponent (15 prosent) og en basisbevilgning (60 prosent). Utdanningskomponenten beregnes med utgangspunkt i avgjorte studiepoeng, uteksamnerte kandidater og inn- og utreisende studenter. Forskningskomponenten beregnes med utgangspunkt i vitenskapelig publisering, EU-midler, NFR-midler og avgjorte doktorgrader. (Kilde: Nifu Step)

UiO-strid om finansieringsmodell

Universitetet i Oslo utarbeider for tiden en ny intern finansieringsmodell. Et utvalg ledet av SV-dekan Asbjørn Rødseth har laget et forslag som skal opp i styret. Ifølge Uniforum går forslaget ut på at bare to tredjedeler av de resultatbaserte bevilgningene blir ført nedover fra UiO sentralt. Et mindretall i utvalget, Forskerforbundets leder ved UiO Bjørn Øgaard og

studentrepresentant Benjamin Johnsrud, går inn for mye kraftigere "demping" av de resultatbaserte inntektene. De foreslår å redusere uttellingen for produksjon av studiepoeng fra de foreslalte 67 prosent til maksimum 20 prosent. Pengen e som blir "spart" på dette bør i stedet gå til basisbevilgning og forskningsbasert undervisning, mener de.

Sjekk læreplanen!

Det er først og fremst lærernes faglige og didaktiske kompetanse som er avgjørende for hva slags matematikkundervisning skolelever får. Ikke lærerplanene. Det viser høgskolelektor Bodil Kleves doktoravhandling ved HiA, om tolkning og implementeringen av L97 i ungdomsskolen. Innføring av nye læreplaner fører ikke nødvendigvis til forandringer i lærernes undervisningspraksis i matematikk. I alle fall ikke før det er gått lang tid. Lærernes kompetanse er derfor viktigere for den daglige matematikkundervisningen enn de store planene.

Lønnsoppgjøret

For informasjon om vårens lønnsoppgjør i de ulike sektorene: Sjekk oppdateringer på forskerforbundet.no.

Forskningspolitikk

Lønnsvekst kan lukke OECD-gapet

Med forskerlønninger på størrelse med gjennomsnittet for kompetanse ellers i arbeidslivet, kan Norge nå BNP-målet på tre prosent.

Påstanden at det norske forskningssystemet ikke er i stand til å absorbere veksten fram mot OECD-målet på tre prosent av BNP, bygger på en udynamisk beregning av rekruttering til sektoren. Vekst i forskningssystemet betyr rekruttering av forskere, noe som avhenger av lønnsbetingelser. Der taper Norge internasjonalt, ifølge EU-statistikk.

Mål i årsverk!

- I stedet for å måle forskningsvekst i kroner og øre eller prosenter av nasjonal inntekt eller produkt, kan forskning måles i årsverk som del av samlet antall årsverksvekst i økonomien. Dette vil gi et høyere tall enn OECD-tallet, sier Knut H. Sørensen, professor ved Institutt for tværfaglige kulturstudier ved NTNU i Trondheim. Han viser til at den gjennomsnittlige akademikerlønnen i Norge ligger under gjennomsnittet i EU15. Dessuten ligger akademikerlønnen under et normalt norsk nivå både i og utenfor offentlig sektor.

- Ganger du opp lønningene til akademikerne i forskningssystemet, slik at de når gjennomsnittet for deres kompetanse ellers i arbeidslivet, har du kommet ganske langt i å lukke gapet mot OECD-gjennomsnittet, sier Sørensen.

Udynamisk fra Nifu Step

Nifu Step har kommet fram til at absorpsjonskapasiteten til det norske forskningssystemet er for liten. Nifu Step-direktør Petter Aasen hevdet nylig at det er urealistisk å tro at regjeringen vil nå Stortingets mål om tre prosent av BNP innen 2010. Dette vil kreve 2,5 milliarder kroner i vekst hvert år - mer penge enn systemet kan absorbere på kort tid, ifølge Aasen. På spørsmål om begrunnelsen henviser han til Nifu Step-forsker Egil Kallerud, som sier at antakelsen er skjønnsmessig og baserer seg på sektorens rekrutteringsituasjon.

- Det nærmeste vi kommer konkrete beregninger av absorpsjonsevne gjelder rekrutteringsbehovet, som er et nøkkelspørsmål om ekspansjon, sier Kallerud. I vår dokumenterte Nifu Step at norsk forskning mangler 660 doktorgrader i Stortingets opptrappingsplan for 2001-2007.

NTNU-professor Knut Sørensen er skeptisk til Nifu Steps vekstkalkyle.

- Kapasitet kan ikke tenkes helt uavhengig av lønnsnivå, særlig ikke hvis man har et rekrutteringsproblem. Jeg har en mistanke om at Petter Aasens argument er antall årsverk ganget med en konstant pris, noe som er en udynamisk måte å svare på, sier Sørensen. Han tror absorpsjonskapasiteten i akademia er betydelig, men ulikt fordelt på fagene. I samfunnsvitenskap og deler av humaniora er det lettest å generere vekst, ifølge den erfarte institusjonsforskeren.

Den gjennomsnittlige akademikerlønnen i Norge ligger under gjennomsnittet i EU15. Her fra immatrikuleringen ved NTNU på Gløshaugen. (Foto: NTNU Info)

Et ikke-tema

Ifølge Sørensen er rekrutteringssituasjonen i det norske forskningssystemet uheldig og vanskelig.

- Et ikke-tema i denne sammenhengen er at våre stipendiater er ansatte og har god lønn i internasjonal sammenheng, sier han. Rekrutteringen av doktorgradsstipendiater er derfor langt mer avhengig av statlig støtte i Norge enn i for eksempel USA, hvor doktorgradsstudier mye oftere finansieres av egne midler og annen privat støtte, og ligner mer på det norske mastergradsstudiet økonomisk.

- Vi må ha bevilgninger til lønn og stillinger for å produsere doktorgrader i Norge, noe som gir staten kontroll over volumet gjennom opp- og nedtrappinger. Dette er åpenbart mye mer styrt av statsfinansielle resonneremer enn det er av behov. På denne måten kan penge til barnehagene gå ut over stipendiatvolumet, påpeker Sørensen.

Vekst nedenfra

Leder i Universitets- og høgskolerådet, Gunnar Stave, mener at forskningssystemet absolutt har kapasitet til å absorbere en vekst som tilsvarer tre prosent-målet, men at en slik vekst må gjøres planmessig. Stave etterlyser derfor en opptrappingsplan for forskningsveksten.

- En så sterk vekst må gjennomføres på en

Fakta**Vekst i forskningssystemet**

Nifu Step-direktør Petter Aasen har gått ut med at norsk forskning ikke kan absorbere 2,5 milliarder kroner i ekstrabevilgninger hvert år de neste tre årene for å nå EUs mål om å øke FoU-innsatsen til tre prosent av BNP i 2010. Synspunktet bestrides av UHR-leder Gunnar Stave, NTNU-forsker Knut H. Sørensen og Venstre-politiker Odd Einar Dørum.

stegvis og planmessig måte, noe som reiser diskusjonen om flerårige budsjetter, og det vil ikke politikerne gå inn på, sier Stave. Han viser til at systemet for eksempel har stor evne til å utnytte vekst i bevilgningene både når det gjelder forskningsrekruttering og anskaffelse av vitenskapelig utstyr.

Venstres Odd Einar Dørum sier til Forskerforum at det blir helt feil å skynde på manglende vekst i absorpsjonsevnen til forskningssystemet.

- Regjeringen skaper en selvoppfyllende profeti ved å plukke ned de virkemidlene som skal gjøre forskningssystemet i stand til å absorbere den veksten som er målet for sektoren, sier Dørum.

Av Andreas Høy Knudsen

Reagerer på manglende åpenhet
I en artikkel i På Høyden reagerer jussprofessor Johan Giertsen på at styret i UiB behandlet rollefordelingen mellom direktør og rektor bak lukkede dører. Juridisk rådgiver i Presseforbundet, Kristine Holm, stiller spørsmål til hvordan UiB-styret tolket Offentlighetsloven i denne saken.

På Høyden skriver at universitetsstyret unntok sakspapirene etter Offentlighetslovens § 6 2a. Det er et ganske snevert unntak, og det stilles strenge krav til anvendelsen av det. Skal dokumentene unntas, må man kunne vise til at det kan føre til skade dersom man offentliggjør dem, sier Holm til tidsskriftet. Holm jobber daglig med offentlighetssaker for Norsk Presseforbund, og ser stadige eksempler på at offentlige instanser tolker Offentlighetsloven feil, eller bryter den tvert. Ifølge Holm synes det mye mot møteoffentlighetsprinsippet, både i kommuner, men også ved universiteter og høgskoler. Hun understreker at møteoffentlighetsprinsippet er veldig viktig, og en forutsetning for at demokratiet skal fungere.

Norske jusstudier kan bli stengt

Jusstudiene i Oslo, Bergen og Tromsø skal gransknes av Nokut. Ingen av universitetene tror de kommer til å bestå evalueringen, skriver Dagens Næringsliv. Blant mange kriterier for å kunne beholde akkreditering, altså retten til å undervise, er kravet om minimum 25 prosent professorer i undervisningsstabben. I dag bekrefetter ledelsen ved samtlige tre universiteter at prosentandelen deres er lavere enn minstekravet. Fakultetene i Bergen og Tromsø ser det ifølge DN som urealistisk at de vil greie å oppnå målet innen den toårsperioden Nokut normalt setter som frist for forbedring før studiene stenges. Dekan ved det juridiske fakultet i Oslo, Jon T. Johnsen, mener Nokut-granskningen er kjærkommen i forhold til å belyse problemstillinger den juridiske utdanningen i Norge har slitt med i årevis.

Forskning i lærerutdanningen

Landsmøtet i Forskerforbundets forening for lærerutdanning (FFL) peker på den store enigheten om at all lærerutdanning og undervisning må være forskningsbasert. De mener tida til FoU nå økes, slik at en større andel av institusjonenes og den enkeltes ressurser og innsats øremerkes FoU. Dette er også viktig for at høyskolene skal kunne ivareta sine funksjoner og forpliktelser som kompetansesentra i regionene. Lærerutdanningsene må sikres en sentral plass spesielt innenfor forskning knyttet til profesjonsutdanning og profesjonsarbeid med særlig vekt på didaktikk og praksisfelt. FFL har et mål om at minimum 25 prosent av det vitenskapelige personalets individuelle arbeids-tid skal brukes til FoU-arbeid.

Nye universiteter

Store falske forventninger

Universitetet i Stavanger lover å "slåss uavbrutt" for penger de mener å ha krav på til å bygge universitet. Men får Stavanger ekstrabevilgninger, vil også Agder og Bodø ha.

Forvirringen om hvilke penger som legitimt hører med til akkreditering fra høgskole til universitet, er utstrakt i universitets- og høgskolesektoren. Under valgkampen høsten 2005 lovet SV-leder Kristin Halvorsen uttrykkelig 40 millioner kroner ekstra til universitetsstatus i Stavanger. Da budsjettkuttene dukket opp i statsbudsjettet i høst, avviste kunnskapsminister Øystein Djupedal kravet. I dag er situasjonen i Stavanger prekær, ifølge påtroppende rektor Aslaug Mikkelsen.

– Politikerne sier at "det var dere som ville bli universitet, og vi har ikke sagt noe om pengene." De har gått med på et skifte av status men er uklare på hva det betyr for økonomi og bevilgninger å bli universitet, hevder Mikkelsen. Hun etterlyser et klart styringsinnhold fra regjeringen. Det gjør også opposisjonen på Stortinget.

Underlige SV

– SV står i et underlig lys etter at de har vært i Stavanger og lovet bort ekstra midler. Jeg har flere ganger bedt Djupedal klargjøre om universitetsstatus utløser mer statlig finansiering, og jeg synes det ville være fair over-

for sektoren om Djupedal var mye klarere på hvordan han vil håndtere dette, sier Høyres Gunnar Gundersen i Kirke-, utdannings- og forskningskomiteen på Stortinget.

Han understreker at det er bygget opp store forventninger i høgskolesektoren – forventninger som ikke innfris og som kanskje også er bygget på feil kriterier, ifølge Gundersen. I Stavanger er forventningene på kokepunktet.

– Vi vil slåss uavbrutt for å få tilført ressurser på lik linje med de etablerte universitetene, sier UiS-rektor Mikkelsen.

Krever likebehandling

Diskusjonen i Akademia handler i ett henseende om hvorvidt lobbyvirksomhet utløser ekstramidler til underfinansierte hybriduniversiteter. Dersom Stortinget løyer 20 eller 40 millioner kroner ekstra til Stavanger, vil presset fra andre kommende universitetsbyer øke.

– Stortinget vil nok se urimeligheten i å gi en ekstrabevilgning til Stavanger uten samtidig å tilgodese institusjoner som høgskolene i Agder og Bodø, sier rektor Ernst Håkon Jahr

– Det bør sies noe om hvor mange universiteter Norge skal ha, og så må de som blir universitet, gjøres skikket med nødvendige bevilgninger, sier Stavangers universitetsrektor Aslaug Mikkelsen.

ved Høgskolen i Agder (HiA), som oppfylte alle kriteriene til universitetsstatus for ett år siden. Fremdeles avventer Universitetet på Agder svar fra NOKUT.

- Et nytt universitet bør ikke diskrimineres finansielt når det gjør det samme som de "gamle" universitetene gjør, men det er feil å snakke om tall i en prinsipiell sammenheng som denne, understreker Jahr.

Vil ikke vente

UiS-rektor Mikkelsen er frustrert fordi UiS blir økonomisk forhindret i å ta i bruk sine forskningspotensialer som universitet.

- Norge ønsker at mye av forskningen skal foregå på universitetene. Da bør politikerne bevilge penger som står i forhold til dette, når vi også skal bygge inn kvalitetsformens ambisjoner i vår virksomhet. Det bør sies noe om hvor mange universiteter Norge skal ha, og så må de som blir det, gjøres skikket med nødvendige bevilgninger, sier Mikkelsen.

- *Har dere tid til å vente i to-tre år på resultaten av Stjernø-utvalgets arbeid?*

- Nei, langt i fra. Vi er universitet i dag og må få forskningsressurser til de ansatte som står i forhold til dette. Vi befinner oss i en konkurransesituasjon nasjonalt og internasjonalt. Med de bevilgningene vi får i dag, vil etablerte skjevheter bare forsterkes, sier Mikkelsen.

- *Har UiS grunn til å bekymre seg for at flere høgskoler skal få universitetsstatus?*

- Jeg synes det ville være urimelig å trekke stigen opp etter seg, men det bør være et tak for hvor mange universiteter det skal bli, sier Mikkelsen.

Ingen får mer

Professor og utvalgsleder Steinar Stjernø sier det er et tema for utvalget hvordan politikerne utløser budsjettmidler til institusjonene i UH-sektoren.

- Vi vil prøve å finne fram til et system som er konsekvent og som ikke er avhengig av lobbyvirksomhet, sier Stjernø.

- *Tror du forskningspolitikken utformes ved hjelp av lobbyvirksomhet i dag?*

- I hovedsak nei. Den offentlige finansieringen av forskning skjer gjennom de kriteriebaserte bevilgningene fra regjeringa og gjennom Forskningsrådet. Men det er ingen overraskelse at UiS og de andre høgskolene som ønsker å bli universiteter, øver påtrykk i Stortinget og departementet for å øke sine forskningsbevilgninger, sier Stjernø.

Dersom UiS bringes opp på nivå med de etablerte universitetene, førstsetter Stjernø at UiS aksepterer at Høgskolen i Agder og Høgskolen i Bodø får samme behandling når de blir universiteter.

- Dagens system er at ingen får noe mer penger hvis de blir universiteter, understreker Stjernø.

Mot landsdelsuniversiteter?

I Nord-Norge arbeider UiT og høgskolene mot sammenslåing til ett stort landsdelsuniversitet. Steinar Stjernø mener det er for tidlig å si om det blir i tråd med anbefalingene fra utvalget han leder. - Men det mange er opptatt av, er at dagens struktur representerer fragmentering og oppsplittning, sier han, ifølge På høyden. Stjernø hevder blant annet at universitetene blir mer yrkesrettete, samtidig som høgskolene har blitt mer akademiserte. Det synes å være en utvikling der det i framtida kan bli vanskeligere å skille mellom høgskolefag og universitetsfag.

- Stortinget har sagt at høgskolene skal drive forskning, og i gjentatte vedtak er universiteter og høgskoler brukt nærmere hverandre. Nå er det vanskeligere å skille dem. Det gir oss en helt ny situasjon, og det må utvalget legge til grunn for sin vurdering, sier Stjernø.

Blant organiseringssmodellene utvalget vurderer så langt, er blant annet å frigi universitetsstatusen - slik man har gjort i England. Et annet alternativ, er å skjerpe kravene til universitetsstatus, og å opprette doktorgradsstudier. Eller å svekke dem, og sette en fast grense på et antall studenter og et antall doktorgrader som minimumskrav. En slik løsning diskuteres blant annet som en mulighet i EU, for å sette en felles europeisk universitetsstandard. Et alternativ som er mye diskutert er en eller annen form for fusjon, konsortium, nettverk eller annen samorganisering - og da først og fremst på et regionalt plan.

Stjernø-utvalget skal etter planen levere sin rapport i desember, og i følge utvalgets leder er arbeidet så langt i rute. Det betyr at det kommer en Stortingsmelding et drøyt år senere, som vil bli behandlet i vårsesjonen 2009, like før Stortingsvalget.

Forskerplasser i Nasjonalbiblioteket

Nasjonalbiblioteket har etablert en egen forskerlesesal med åtte plasser. I tillegg er fire kontorer tilgjengelig for eksterne forskere. Tildeling skjer etter søknad.

- Kriterier for tildeling av plass og søkereskjema finner du på www.nb.no/fag/forskerplasser

Kontaktpersoner: Avdelingsdirektør Svanhild Aabø, tlf. 23 27 61 69, og fungerende avdelingsdirektør Marit Vestlie, tlf. 23 27 61 43.

Nasjonalbiblioteket

Av Andreas Høy Knudsen (tekst og foto)

Arbeidsliv

Åpner for ny særavtale

Forskerforbundet åpner for forhandlinger med departementet om ny særavtale.
Nåværende avtale utløper 1. august 2007.

– Styret i Forskerforbundet har enstemmig vedtatt å gå inn for eventuelle nye forhandlinger med Kunnskapsdepartementet om en ny særavtale, sier leder i Forskerforbundet Bjarne Hodne.

– Vi har fått en klar føring om dette fra Landsrådet i Forskerforbundet. En ny særavtale er også et ønske fra samarbeidende organisasjoner som Norsk tjenestemannslag, Sykepleierforbundet og Utdanningsforbundet, sier han.

Har sikret fleksibilitet

Særavtalen regulerer en rekke forhold rundt lønns- og arbeidsvilkår for faglig ansatte ved universitet og høyskoler (se ramme). Avtalen er et sett tilleggsregler for en sektor med mange spesielle behov. Hva står på spill når særavtalen nærmer seg opphør? For arbeidstakerne har avtalen blant annet gitt anledning til å ha bistillinger på opp til 20 prosent og til å avtale ekstraarbeid med timebetaling. For institusjonene har avtalen gitt muligheter for fleksible ordninger med de ansatte ved ekstrabelastninger, som under gjennomføringen av kvalitetsreformen.

50/50-fordeling

Forskerforbundet mener at vitenskapelig ansatte ved universitet og vitenskapelige høgskoler skal fordele arbeidstiden likt mellom forskning og undervisning. Etter at Kunnskapsdepartementet sa opp og delegerete retningslinjene om 50/50-fordeling (se ramme), har institusjonene valgt ulike modeller. Universitetet i Oslo og Norges veterinærhøgskole har nedfelt 50/50-prinsippet, og Universitetet i Bergen er i ferd med å gjøre det samme. De fire andre universitetene praktiserer per i dag differensiert forskningstid. I og med at den nåværende særavtalen indirekte strandet på grunn av uenighet om forskningstid er dette et ømt punkt før eventuelle nye forhandlinger. Departementet har presisert overfor Forskerforbundet at det fortsatt ikke er innstilt på å legge 50/50-prinsippet til grunn i en eventuell ny særavtale.

Forhandlingskortet

Hva mener så Forskerforbundet? Hodne vil helst holde kortene, inklusive forhandlingskortene, tett til brystet. Han ønsker ikke å kommentere om en sentral avtalefestning av 50/50-prinsippet er en forutsetning for at Forskerforbundet skal inngå en ny avtale.

– Vi vet ikke ennå en gang om Kunnskapsdepartementet er interessert i forhandlinger. Men vi vil arbeide for en avtale som tjener medlemmenes interesser best mulig, også når det gjelder forskningstid, sier leder Bjarne Hodne i Forskerforbundet.

Departementet avventer

Universitets- og høgskolerådet (UHR) har ikke konkludert i spørsmålet om en ny særavtale. Administrasjonsutvalget i UHR har satt ned en arbeidsgruppe som utreder konsekvenser av bortfall av særavtalen. Utvalget rapporterer til representantskapsmøtet som holdes 21. og 22. mai, opplyser UHR-leder Gunnar Stave. Inntil da vil han ikke uttale seg om saken.

Kunnskapsdepartementet avventer konklusjonene til dette utvalget før det tar endelig stilling til saken, ifølge ekspedisjonssjef Toril Johansson i Universitets- og høyskoleavdelingen i et e-brev til Forskerforum.

– Denne gruppen foretar nå en kartlegging for å undersøke hva som er felles problemstillinger for sektoren og også å finne ut av praksis ved de ulike institusjonene, skriver Johansson. Hun avslutter:

– Utgangspunktet er imidlertid at særavtalens bestemmelser ikke kan gjøres gjeldende etter 1. august 2007 og at statens ordinære regelverk deretter vil gjelde fullt ut også i universitets- og høgskolesektoren.

Av Kjetil A. Brottveit

– Vi vil arbeide for en avtale som tjener medlemmenes interesser best mulig, også når det gjelder forskningstid, sier leder Bjarne Hodne i Forskerforbundet.

Fakta

Særavtalen

«Særavtale om lønns- og arbeidsvilkår for undervisnings- og forskerstillinger ved universitetene og høgskolene» ble inngått i 1992. På noen punkter gir særavtalen unntak for arbeidstidsbestemmelser i lov- og avtaleverk.

Fra innholdet:

- Ubetalt overtid dersom merarbeid ikke er avtalt.
 - Overtidsgodtgjøring for pålagt arbeid utover 37,5 times uke krever tidsregistrering.
 - Adgang til 20 prosent bistilling.
 - Arbeidstakerne kan utføre eksternt sensur arbeid i arbeidstiden.
- Bortfall av særavtalen vil føre til at faglig ansattes arbeidstid reguleres av Arbeidsmiljøloven og Hovedtariffavtalen, men Ferieloven regulerer ferie. Ifølge Hovedavtalen må alt arbeid legges innenfor ordinær arbeidstid.

Fakta

Særavtalen sagt opp

Særavtalen utløper 1. august. Bakgrunn: ■ Forskerforbundet og andre organisasjoner i sektoren sa opp særavtalen med virkning fra 1. august 2006.

- Bakgrunnen for oppsigelsen var at Arbetsretten den 16.03.06 ga Kunnskapsdepartementet medhold i saken som Forskerforbundet hadde reist mot departementet. Kunnskapsdepartementet opphevet og delegerte til institusjonene i 2005 retningslinjene som ga de vitenskapelig ansatte på universitetene og de vitenskapelige høgskolene en individuell rett til lik fordeling av arbeidstiden mellom undervisning og forskning. Organisasjonene mente at retningslinjene var en absolutt forutsetning for inngåelsen av særavtalen i 1992. Siden retningslinjene falt bort, mente Forskerforbundet at avtalen måtte sies opp.
- Kunnskapsdepartementet og noen andre foreninger i sektoren sa ikke opp avtalen samtidig. Dermed ble faglig ansatte ulikt behandlet avhengig av organisasjonstilknytning. Blant annet gjaldt dette betaling for avtalte ekstratimer.

- I møte 30.10.06 ble Kunnskapsdepartementet enig med Forskerforbundet og andre fagforeninger om en protokoll som sikret likebehandling uavhengig av organisasjonstilknytning. Samtidig sa KD opp særavtalen til bortfall med virkning fra 1. august 2007.

Forskarane i Flødevigen

Dei studerer arvestoffet til framande, storkjefta djuphavsfisk frå Nord-aust-Atlanteren, driv naturkartlegging i kystsona og forskar på miljøforholda i Skagerrak. Vi er på Havforskingsinstituttet i Flødevigen.

Doktorgradsstipendiat Even Moland (t.v.) og masterstudent Kristian Andvord viser fram dei små elektroniske merka som vert festa til hummaren. Slik kan ein finne fram til identitet og posisjon, og finne ut kva djup og vasstemperatur hummaren har opphalde seg i. (Foto: Johanne Landsverk)

FLØDEVIGEN LIGG i strålande solskin. Det glitrar i den blanke sjøen. Ingen turistar er å sjå. Alt er stille i den vakre sørlandsbygda på Hisøy utanfor Arendal. Men inne i laboratoriora og på kontora sit travle forskarar. Aktiviteten er stor.

Presis klokka 12.00 står doktor Halvor Knutsen i døra. Det er berre så vidt han har tid til ei pause frå laboratoriet. Han skal fortelje meg om arbeidet til Havforskingsinstituttet, som i dag er organisert i faglege forskingsgrupper og -program. Forskarar frå fem forskingsgrupper har fast arbeidsstad ved stasjonen i Flødevigen, som er ein del av det nasjonale Havforskingsinstituttet.

– Forskningsprosjekta som går føre seg her skal direkte eller indirekte hjelpe Havforskingsinstituttet med å gje råd om forvaltning av ressursar og miljø langs kysten og på havet. Meir kunnskap om økosystem og fiskebestandar gjer oss betre i stand til å gje gode råd. Vi arbeider både nasjonalt og internasjonalt, og dei fleste råd vert gjeve gjennom Det internasjonale råd for havforskning (ICES), seier Knutsen, som forskar innanfor fagfeltet populasjonsgenetikk.

– Eg jobbar med populasjonar av ulike fiskeartar, som torsk, brosme, lange og skolest. Ved å forske på arvestoff til fisk, kan ein sjå kor mykje kontakt fisk i ulike område har med kvarandre. Genetikk er eit svært nytig verktøy når ein skal finne ut korleis fisk ferdast i havet. Til dømes har vi funne ut at populasjonen eller rekrutteringseiningane for kysttorsk er veldig små i geografisk utstrekning. Torsken har "grenser" rundt seg, han flyttar seg ikkje fritt i havet. Fiskar ein opp ein heil torskebestand, kjem det ikkje drivande ny fisk utanfrå i stor nok grad til å auke bestanden.

Knutsen står på farten. Han skal på ICES-møte i København der han skal leggje fram forskningsresultata om genetiske analysar av brosme, resultat som fortel meir om kor store geografisk forvaltingseiningane for brosme er.

«Sidan oktober 2006 og til april 2007 har 90 prosent av den hummaren vi har merka blitt verande i reservatet.»
Even Moland

«Torsken har «grenser» rundt seg, han flyttar seg ikkje fritt i havet. Fiskar ein opp ein heil torskebestand, kjem det ikkje drivande ny fisk utanfrå i stor nok grad til å auke bestanden.»

Halvor Knutsen

No må han arbeide, og eg får ikkje vere med på laboratoriet.

– På laboratoriet må det vere heilt stille, for eg må konsentrere meg hardt når eg jobbar med DNA på mikronivå, seier Knutsen.

FORSKINGSSTASJONEN I Flødevigen vart oppretta i 1882, og er ein av dei eldste institusjonane i Europa innanfor havforsking. Fiskarane hadde klaga på därleg torskefiske langs Skagerrakkysten, og difor tok skipsførar Gunder M. Dannevig initiativet til ein utklekkingsanstalt for torskeyngel for å auke torskebestanden. I tretti år var verksamda konsentrert om torskeutklekking og utsetting av små torskelarvar, og det vart drive aktiv oppdrett av hummar. Etter kvart vart Flødevigen utvida til ein marinbiologisk forskningsstasjon, som frå 1974 vart integrert i Havforskningsinstituttet.

I dag er forskingsaktiviteten i Flødevigen spreidd over svært mange felt.

Det internasjonale forskningsprosjektet MAR-ECO, som engasjerer forskarar frå 16 nasjonar har fått mykke merksemd i media. Havforskningsinstituttet og Universitetet i Bergen koordinerer prosjektet, og prosjektleiaren Odd Aksel Bergstad har kontor her i Flødevigen.

– I prosjektet undersøker vi mangfaldet av dyreliv langs Den midtatlaniske rygg, ei undersjøisk fjell-

kjede som strekkjer seg frå Polhavet til Sørishavet. Vi arbeider mellom Island og Azorene i Nord-Atlanteren. Det er ei markant fjellkjede med stor variasjon i topografién – nesten som Jotunheimen på havbotnen, seier Bergstad.

– Dette er eit nybrottsarbeid. Området er veldig lite undersøkt tidlegare, og vi har funne heilt ukjende fiske- og dyrearter.

Mange av desse djupvassfiskane har stor kjeft og svære øye, og nokre har ikkje eingong namn. Ubemannata farkostar utstyrt med videokamera gjer det mogleg å studere desse fiskeartane og ei mengd virvellause dyr som lever 3000-4000 meter under havflata. Moderne forskingsfarty og avansert teknologi gjer dette mogleg.

– Det største toktet vart gjort i 2004 med det nye fartyet G.O. Sars. Då vart det samla inn eit stort materiale av dyrearter og fisk som lever på store havdjupn. Bergen Museum har teke på ansvaret for det vitakaplege materiale, som inneheld tusenvis av konserverte dyrearter, fortel Bergstad.

I MAR-ECO går forsking og formidling hand i hand, og Bergstad har vunne to nasjonale og ein europeisk pris for dette arbeidet.

I SOLVEGGEN SIT Lena Omlí og Eli Gustad som tek ut innmatten av blåskjel.

– Akkurat denne jobben her gjer vi for Mattilsynet, seier Gustad, som arbeider på algelaboratoriet med overvakning av planktonalgar. Forskningsstasjonen driv kontinuerleg overvakning av algesamfunnet langs kysten.

– Vi tek prøver og analyserer, og varslar også om skadelege algar. Ulike artar mikroskopiske algar vert tekne opp i blåskjel, og nokre av desse kan vere giftige for oss menneske.

I 2006 vart det oppretta fire hummarreservat på bakgrunn av at hummarbestanden ligg på eit historisk lågmål i Skagerrak. Eitt

av reservata ligg her i Flødevigen.

– Ved hjelp av standardisert forsøksfiske innanfor og utanfor reservata kan vi finne ut korleis hummarbestanden reagerer på å bli freda. Vi skal følgje hummarbestanden over tid, og vil sjå på utviklinga i eit tiårs perspektiv, fortel doktorgradsstipendiat Even Moland.

Eg møter han på brygga saman med masterstudent Kristian Andvord. Dei to driv akustisk peiling av hummar, og med seg i båten har dei ei undervassantenne.

– Dette er ein hydrofon, eit lytteapparat der ein lyttar etter ultralyd. Hummaren er utstyrt med akustiske batteridrivne merke som gjev frå seg ultralyd-pulsar. Desse gjev informasjon som identifiserer hummaren, og systemet reknar grovt ut posisjonen han er i. Det er første gongen denne teknologien vert nytta på europeisk hummar, fortel Moland. Undersøkingane utgjer ein viktig del av doktorgraden hans, og er eitt av fleire forskingsprosjekt som er knytt opp mot hummarreservata.

– Det er eit spennande prosjekt der vi kan følge hummaren sine rørsler gjennom året. På den måten ønskjer vi å finne ut kor stort eit reservat bør vere og korleis det bør vere utformet. Og vil hummaren halde seg innanfor reservatet? Sidan oktober 2006 og til april 2007 har 90 prosent av den hummaren vi har merka blitt verande i reservatet. I mindre skala driv vi også kontinuerlig overvakning over aktivitetene til eit fátl hummar der nokre bøy registrerer nøyaktig GPS-posisjonane til hummaren. Slik kan ein sjå variasjonar gjennom året, frå årstid til årstid.

SEINARE PÅ DAGEN får eg besøke Halvor Knutsen i laboratoriet. Saman med teknikar Hanne Sannæs skal han i dag analysere DNA-fragment frå 96 ulike fisk for tre ulike gen.

– Vi gjer analysar av DNA-fragment for å undersøke kor store bestandane av skolest er i geografisk utstrekning. Vi vil finne ut om det er forskjell i gen-frekvensane mellom fisk frå

I solveggen sit Lena Omlí (t.h.) og Eli Gustad, som tek ut innmatten av blåskjel.

– Akkurat denne jobben her gjer vi for Mattilsynet, seier Gustad, som arbeider på algelaboratoriet med overvakning av planktonalgar. (Foto: Johanne Landsverk)

eitt område til eit anna. Fisken kjem frå heilt ulike delar av Nord-Atlanteren, som Canada, Grønland og Island. Ein DNA-sekvensator separerer lengdene på DNA-fragmenta, og viser kor lange dei er. Di større skilnader det er mellom lengdefrekvensane, di mindre kontakt har dei ulike fiskebestandane hatt.

Skolest er ein djupvassfisk som kan bli opp mot 60-70 år gammal. Han finst i norskevannet, men det er særleg i Frankrike og Danmark dei nyttar skolest som matfisk.

– Mange bestandar av djupvassfisk har gått kraftig ned frå 1970-talet til i dag. Det er nettopp slike fiskeartar som står i fare for å bli utrydda. I forhold til forvaltning er det difor svært viktig å ha kunnskap om kva som utgjør populasjonane eller rekrutteringseiningane, seier Sannæs.

I FLØDEVIGEN HAR forskingspartiet "G.M. Dannevig" hamn, men ingen båt er å sjå i dag.

– Nett no er G.M.Dannevig ute på miljøtokt i tre veker i Skagerrak og Kattegat. Der vert det målt vasstemperatur og vasskjemi og teke prøver av planktonalgar, seier Knutsen.

Forskningsinstituttet har samla ein lang dataserie for miljøet i Skagerrak, frå Torungen til Hirtshals og i fjordane langs kysten.

– Desse målingane har vist ein markant auke i vasstemperaturen dei siste åra, kan Knutsen fortelje.

Eit anna område som er kome inn for fullt, er naturtypekartlegging. For å kunne forvalte kystområda må styremaktene på kommunalt, fylkeskommunalt og nasjonalt nivå ha betre detaljkunnskap om verdiane under dei blå flatene, teikna ut på kart akkurat som på land. Forskar Jan Atle Knutsen kan fortelje at dette blir ei stor oppgåve for stasjonen i åra framover.

Av Johanne Landsverk

– Havbotnen langs Den midtlantiske rygg har tidlegare vore lite undersøkt, og der har vi funne mange ukjende fiskeartar, seier Odd Aksel Bergstad, prosjektleiar for forskningsprosjektet MAR-ECO. (Foto: Johanne Landsverk)

Halvor Knutsen skal undersøke kor store bestandane av skolest er i geografisk utstrekning. Han skal analysere DNA-fragment frå 96 ulike fisk for tre ulike gen. (Foto: Johanne Landsverk)

Anoplogaster cornuta er ein djuppelegisk fiskeart har eit imponerande tannsett for å fange og halde fast på store byttedyr. (Foto: David Shale, MAR-ECO.)

20 spørsmål

- 1) Kor kjem ein ivorianar frå?
- 2) Russiske Grigorij Perelman har løyst Poincarés formodring. På kva fagfelt var dette eit av dei sju "mysteria"?
- 3) Kva for ærestittel er den indiske prinsen Siddharta Gautama kjend under?
- 4) Kven vart statsminister då Hamas vann det palestinske valet i 2006?
- 5) Kva for fransk raudvin blir sleppt på marknaden tredje torsdag i november kvart år?
- 6) Kva heitte den tyske legen som fekk tilnamnet "dødsengelen" i Auschwitz?
- 7) Kva for hip-hopgruppe frå Nordland oppløyer seg sjølv i vår etter ein siste turné?
- 8) I kva fylke hadde to av dei tre norske nobelprisvinnarane i litteratur heimen sin, medan den tredje var fødd der?
- 9) Og kva heitte desse to heimane?
- 10) Ved kva for nåverande by låg Skirings-sal, som truleg var Noregs første by?
- 11) Kva heiter det nye partiet som er ei samanslåing av RV, AKP og Rød Ungdom?
- 12) Kor mange universitet har vi i Noreg?
- 13) Og kor ligg dei to ferskaste?
- 14) Kva er trilobittar?
- 15) Kva heiter det europeiske jagarflyet som blir nytta blant anna av Tyskland, Storbritannia, Spania og Italia?
- 16) Kva er den vanlege nemninga for folkehøgskular som ikkje er kristne?
- 17) Kva for siciliansk by har fostra mafiabossane Michele Navarra, Salvatore Riina og Bernardo Provenzano?
- 18) Kva for kjend EU-motstandar var på 60-talet med på å utvikle programmerings-språket Simula?
- 19) Kva er ein jurt?
- 20) Kven var skipper og best kjende medlem i Shetlandsgjengen under andre verdskrig?

Rette svar på side 28

Sitatmaskinen

– En nasjon med noenlunde kompetente folk får bare noenlunde kompetente universiteter. Nobeldirektør og historieprofessor Geir Lundestad vil ha endringer.

GEIR LUNDESTAD vil ha et godt norsk universitet, har han fortalt leserne i sin faste spalte i Aftenposten. Lundestad forventer at studentene skal begynne å lese. Arbeidshypotesen til undertegnede har kvalitetsreformen som premiss, det må være den som ligger bak det fromme ønsket. Ettersom Universitetet i Oslo får penger per produsert student, kan han nemlig ikke lengre bare be studentene om å slutte.

Undertegnede har vært på Nobelinstituttet før. Høsten 1994 fant daværende forskningsdirektør ved Nobelinstituttet, nå professor ved London School of Economics, Odd Arne Westad og dets direktør Geir Lundestad ut at de ville arrangere et skriveseminar for hovedfagsstudenter i historie. Tilbuddet gikk til dem som syslet med nyere internasjonal historie. Vi var omtrent femten som takket ja. Dette var en anledning vi følte vi ikke kunne la gå fra oss.

I de dager var det ikke ofte man fikk tilbud om å sitte ved bordet til Norges to internasjonalt mest siterete historikere. Dette var også i en tid da utdanningssystemet var noe mer elitistisk enn nå. Bare 20 prosent av studentene som begynte på historie hovedfag, fullførte. En dårligere karakter enn 2,7 ble sett på som stryk.

Vi kan kalle ham Klaus, han var nummer fire eller fem i rekken av studenter som fikk sine skrifter vurdert, men den første av Lundestads egne.

Store-Klaus så på Vesle-Klaus.

– Ja, ja, Klaus, kom det fra Lundestad.

– Fortsetter det sånn, kan vi ikke en gang berge lauden. Har du vurdert å slutte?

Så lo Lundestad, som for å understreke at det var ment humoristisk, noe ingen helt trodde på. En nervøs stemning bredte seg i lokalene.

LUNDESTAD HUSKER hendelsen. Han mener det var god pedagogikk han bedrev.

– Ja, jeg husker den studenten. Han gav meg flere tunge stunder. Jeg arbeidet mye med oppgaven hans. Men det du ikke har fått med deg, var at han ble dramatisk mye flinkere mot slut-

«Forsking er ikke demokrati. Forsking er elitisme! Ideologisk har mange vanskelig for at ta dette inn over seg. Men heldigvis, mange forstår også at norske forskere må være en del av virkeligheten.»

ten. Oppgaven ble slett ikke verst.

Nå er Klaus for øvrig trygt plassert i en undervisningsstilling i det høyere norske utdanningssystemet. Om undertegnede ikke husker feil, er Vesle-Klaus den eneste av de femten som deltok på seminaret som fikk en karriere som faghistoriker.

LUNDESTADS VEIER er uranskelige.

Nobeldirektøren og professoren ved Universitet i Oslo har for øvrig ikke altfor mye sans for journalistens hypotese om Kvalitetsreformen. Men det vil han ikke snakke om før han har fått kommet med sin mening om norsk presse. Han har tross alt en representant for forfallet rett foran seg.

– Det er jo denne flokksmentaliteten. Før hadde vi tross alt partipressen, som rett nok ikke var noe bra i seg selv, men som i det minste førte til at man svært ofte fikk presentert ulike standpunkt. Nå er avisene kvitt partiene, og de gjør hva de vil. Dermed er de blitt nessten helt like.

– *Men moralismen har de til felles?*

– Bare på vegne av andre. En norsk politiker eller foretaksmann som har gjort noe galt, må ta selvkritikk eller sågar trekke seg. Om en journalist tar feil, spiller det absolutt ingen rolle.

Intervjuet begynte for tre minutter siden, og Lundestad er i gang.

– Dette er virkelig et tema som engasjerer meg, og som jeg har skrevet en del om. Dessverre er norsk presse en del av en større internasjonal trend; for etter hvert som verden blir mer og mer global, blir pressen mer og mer lokal, for ikke å si provinsiell. Men i Norge er det virkelig ille. 99,9 prosent av jorden befolkning er ikke norsk. Vi tilsvarer omtrent trekvarth promille av innbyggerne på denne kloden.

Men det er denne promillen som omtales i norske media, konstaterer Lundestad, som også mener at utenriksjournalistikken nesten er radert ut.

– På toppen av det igjen er det ikke et representativt utvalg av nordmenn som får omtale heller. Det er jo bare noen få prosent innenfor denne ene promillen som får det meste av oppmerksomheten; de som er utsatt for ulykker, de kriminelle og så er det selvsagt kjendisene.

– *Nå er det vel ikke alle norske journalister som vil være helt enig her?*

– Dette tar jeg stadig opp med norske journalister, og svaret deres er hele tiden det samme: Vi må selge aviser, det er markedet som bestemmer. Men da sier jeg: Se på politikerne. Også de må springe etter folk med bud-

skapet sitt, men de kan ikke springe hvor som helst, for de har tross alt visse ideologiske bindinger. Og politikerne greier dette, de greier å ha synspunkter på basis av en helhetlig ideologi. I det minste prøver de. Men journalistene, de har ikke en gang det. De er bare oppatt av salg og ratings og Gud vet hva. Det er deprimende. Aldri har journalistene vært bedre utdannet. Se på hva de presterer!

HER ER DET undertegnede bringer journalistutdanningen ved Høgskolen i Oslo inn i samtalen, landets suverent største institusjon for journalistutdanning og utvilsomt den såkalte journalismens høyborg. Ved den utdanningen har de fleste lærerne for øvrig bakgrunn fra AKP.

– *Det er noe paradoksalt i at denne ekstremt politisk engasjerte generasjonen nå ser ut til utelukkende å legge vekt på form i stedet for innhold når de underviser?*

Også denne gangen fungerer ett stikkord som femmeren på jukeboksen. For om AKP har Lundestad klare meninger.

– Du vet, det AKP-ml stod for, er jo det mest mislykkede prosjektet som tenkes kan i norsk etterkrigstid. Før AKP, tenk om noen da vil si at om få år ville en rekke nordmenn med høy utdanning si at Albania er det landet vi skal se til. Tenk det! Det ville være en fullstendig usannsynlig tanke; det fattigste og minst demokratiske landet i Europa skulle være den nasjonen som viste vei! Herregud.

Men denne totalt absurde påstanden trodde en rekke norske studenter på. Og det stoppet ikke der, sier Lundestad.

– Nei, også en rekke av universitetslærerne trodde på dette. At noe slikt kunne skje, er for meg det eneste virkelig gode argumentet mot høyere utdanning. Ideologiene slår av til så sterkt innover utdanningsinstitusjonene at til og med den mest åpenbare virkelighet kan bli totalt ignorert. Jeg vil påstå at det knapt finnes vanlige mennesker som kunne finne på å tro at Albania var paradis. Men en god del svært høyt utdannede personer, derimot...

Og nå underviser de altså på Høgskolen i Oslo, kan journalisten legge til for egen regning.

– Her tror jeg for øvrig at vi historikere er noe bedre stilt enn en del andre. Vi har denne empirien som disciplinerer oss, særlig i forhold til ideologier.

Men det var altså den norske pressen. Lundestad har egentlig gitt opp.

– Jeg må bare vedgå at jeg bruker mer og mer tid på internasjonale publikasjoner.

(Foto: Linda Bourne Engelberth)

– Vi har hatt jævelsk med flaks. Vi har jo fått utdelt råvarer som om Gud har sett på oss som sitt utvalgte folk; fisken, tømmeret, vannkraften, gassen og oljen. Men til tross for flaksen har vi en slags tro på at alt er vår fortjeneste. (Foto: Linda Bournane Engelberth)

OG DA ER VI OVER PÅ fagpersonen Geir Lundestad; den eneste norske historiker som er virkelig kjent internasjonalt (kanskje med unntak av den før nevnte Westad), og det er han blitt gjennom langt på vei å ignorere det nasjonale. Han er altså noe så uvanlig som en norsk historiker som ikke skriver om norske forhold. Hvert femte år gir han ut bok på Oxford University Press, han har vært to år ved Harvard og er mannen bak det nå nesten utterpede begrepet «Empire by Invitation» – et begrep som i journalistens vulgäversjon innebærer at USA ikke så mye var en ekspansiv stormakt som en ønsket fredsgarantist for særlig Vest-Europa etter andre verdenskrig.

Alt i sin bok *America, Scandinavia and the Cold War* fra 1980 viste Lundestad at særlige britene, men også franskmenn, tyskere og italienerne kjempet en hard kamp for å holde USA i Vest-Europa i de første etterkrigsårene. Sagt på en annen måte, NATO var mer et europeisk ønske enn et amerikansk påtrykk.

I dag kan en slik observasjon framstå som banal, men det var den ikke da Geir Lundestad fremmet den; i det minste ikke i Vest-Europa på 1980-tallet. Men observasjonen og beslektede analyser har altså gjort han til Norges gjennom tidene mest siterte historiker.

– Når våknet interessen for internasjonal politikk?

– Jeg vet eksakt når. Jeg satt hjemme i Bodø. Det var i 1956. Jeg var 11 år. Sovjet gikk inn i Ungarn, samtidig fikk vi Suez-krisen, og jeg var hektet. Og siden har jeg interessert meg for mye av det samme. At jeg har koncentrert meg en del om amerikanske forhold, bunner nok en del i at jeg var utvekslingslev på en amerikansk high school på begynnelsen av 1960-tallet. Der ble jeg en fullstendig ukritisk beun-

«Jeg tør nesten ikke fortelle utenforstående om hva som forgår ved universitetene når det gjelder styring. Min erfaring er at det nesten ikke finnes folk ved universitetene som har et helhetlig syn.»

drer av John F. Kennedy. Den beundringen har nok fortapt seg med årene, men det er en annen skål.

– Er du forundret over at det er så få norske historikere som er interessert i internasjonale forhold?

– Nei, jeg kan ikke si det. Vi er jo så til de grader på den grønne gren. For å si det rett ut: Vi har hatt jævelsk med flaks. Vi har jo fått utdelt råvarer som om Gud har sett på oss som sitt utvalgte folk; fisken, tømmeret, vannkraften, gassen og oljen. Men til tross for flaksen har vi en slags tro på at alt er vår fortjeneste. Og ja, vi kan rose oss selv litt for måten vi har forvaltet rikdommen på, men du verden så heldige vi har vært. Nå er det jo ikke så mange andre som skriver om Norge, så det er klart at vi har en forpliktelse overfor norsk historie. Men vi har jo imidlertid også en viss forpliktelse overfor resten av verden, og for å bringe resten av verden til Norge. Hvor mange er vi som kan undervise i internasjonal historie her til lands? Hvor mange kan noe om England, om Frankrike og USA? Men at vi blir selvopptatte når vi er så rike, vel, det burde ikke overraske noen.

OG SELVOPPTATTE mennesker mangler utsyn. I Aftenposten skrev Lundstad nylig at Norge burde ta mål av seg til å få minst ett universitet på samme kvalitetsnivå som et godt amerikansk statsuniversitet. Men det virket sant å si som om han selv ikke hadde altfor stor tro på at det var mulig. For hva kunne vi lese alt i andre spalte? «På et godt amerikansk universitet leser studentene mer på en uke enn norske studenter leser på en måned. Og de amerikanske kan stoffet mye bedre, også fordi de skriver langt mer enn norske studenter.»

– Når vi lever i et samfunn som er så rikt, som tross alt fordeler rikdommen relativt godt, lønner utdanning relativt lavt og som ikke har tradisjon eller lyst til å straffe folk for manglende innsats, er ikke et virkelig godt universitet en nokså utopisk tanke?

– Du peker selv sagt på noe vesentlig. Men det ville da være underlig om et samfunn som er så enestående rikt som vårt, ikke skulle kunne holde seg med visse kvalitetsmål. Når Gud eller hvem det når er har gitt oss denne rikdommen, ja, så mener jeg at vi har en plikt til å satse på kunnskap og utdanning. På det retoriske planet er alle enige i det. Men så ser

vi at opptrappingen og satsingen ikke står i samsvar med retorikken. Derfor har jeg også gått lei av denne generelle debatten hvor alle kan si seg enige. Så la oss være konkrete: Mitt forslag er altså at vi skal ha et universitet som nærmer seg verdenstoppen.

– Og det har vi ikke i dag?

– Nei, og det må jeg innrømme er en av grunnene til at jeg skrev artikkelen i Aftenposten. Jeg ville pirke litt borti den norske selvtredfsheten. Vi har ikke så gode universitet som vi burde ha. Men det skal vi vel ikke være forbautset over. Situasjonen avspeiler samfunnet ellers. Vi er et folk med noenlunde kompetente personer, og vi er ganske flink til å få mange med. Men vi når ikke de ordentlige toppene, og hva verre er: Vi setter oss ikke engang det som mål. Reelt sett har vi nå bare en gruppe med helter, sportsfolk. Alt skal være likt, Kongen skal ta trikken, prestasjoner skal ikke vises, unntatt de innenfor sport. Ja, noen nyrike har vi begynt å beundre. Men de få som har nådd en verdensposisjon innenfor akademia, er nært totalt ukjente for det norske folk og for den del, for norske media.

– Men det har jo noe positivt ved seg?

– Ja, det beste med Norge er likhetsidealene, og det verste med Norge er likhetsidealene.

– Men da sier du vel også at eliteinstitusjoner nær er umulig?

– Det er mulig det, men jeg begynner altså å bli ganske lei av all sutringen, særlig blant studentene. Den evige opprørsingen av alle de ulike faktorene som gjør at du ikke kan jobbe; Lånekassa, leilighetsmarkedet, tidsklemma og Gud vet hva. I siste instans er det jo bare å ta seg i nakken og få til noe.

OGSÅ HER ETTERLYSER Lundestad en radikal internasjonalisering. Han vil ha flere utenlandske studenter til Norge, flere utenlandske stipendiater til Norge og flere utenlandske forskere til Norge.

– Igjen, vi er bare 4,6 millioner mennesker her til lands, men vi flyter i penger. Vi har råd til å få langt flere med en helt annen arbeidsmoral hit, noe som i sin tur uunngåelig vil løfte oss andre opp. Vi har fått noen lærekrefter hit, men på langt nær mange nok. I tillegg har det vært høyst tilfeldig hvem det er vi har fått hit, og vi har ikke fått dem vi burde få. Norske kvinner har gjort en kjempeinnsats for rekrutteringen, men vi kan ikke forvente mer av dem. Vi må skaffe oss en plan. Og da hører det med at vi må gi disse forskerne gode vilkår. Da får vi andre akseptere at de må få bedre lønn enn oss hjemmeavlede.

– Men her skjer det jo litt nå. Vi har fått Sentre for fremragende forskning, en stadig større del av stipendiatene, i det minste på realfagene, kommer fra andre land?

– Ja, det er rett. Det skjer noe her. Vi har begynt å fordele ressurser ulikt. Men igjen kommer dette demokratiet i veien. Vi har fryktelelig langt igjen. Jeg vet ikke hvor ofte jeg skal

NYE STILLINGER

si dette: Forsking er ikke demokrati. Forsking er elitisme! Ideologisk har mange vanskelig for at ta dette inn over seg. Men heldigvis, mange forstår også at norske forskere må være en del av virkeligheten.

Problemene som demokratiet fører med seg, mener Lundestad å vite noe om.

- Jeg var professor ved Universitetet i Tromsø i 16 år. Jeg har nå vært professor II like lenge ved UiO. Og gang etter gang har jeg sett det samme. Uansett hvor mange stillinger et miljø har, så kan du banne på at de vil ha en stilling til. Har man et stort middelaldermiljø, så kjemper de med nebb og klør for å få en ny stilling i middelalderens mentalitet eller hva det skulle være. Og de vinner! Hvorfor, jo fordi de allerede i utgangspunktet er mange! Vi må komme oss ut av disse selvforsterkende spiralene. Jeg tør nesten ikke fortelle utenforstående om hva som forgår ved universitetene når det gjelder styring. Min erfaring er at det nesten ikke finnes folk ved universitetene som har et helhetlig syn.

- Sterke ord?

- Universitetsansatte akademikere skal avgjelig være noen av det meste rasjonelle menneskene vi har. Men kommer det til stillinger og penger, forsvinner enhver rasjonalitet.

HER VIL LUNDESTAD fortelle om sin første administrative erfaring utenfor universitetsverden. I 1990 ble han ansatt som direktør ved Nobelinstituttet. Han hadde fått beskjed av ledelsen i Stockholm om at han skulle få frie tøyler. Men han trodde ikke helt på det. Før det første styremøtet i Den norske nobelkomiteen skrev han et kort notat. Lundestad foreslo blant annet en sterkere profilering av Nobelprisen. I tillegg ville han opprette en permanent forskingsavdeling ved instituttet. Det var Egil Aarvik som var styreformann. Lundestad hadde et visst håp om at noe kunne bli vedtatt.

- Forslaget mitt innebar en nokså radikal endring fra hvordan instituttet hadde arbeidet tidligere. Jeg så for meg en lang diskusjon, som ville munne ut i et kompromissvedtak. Aarvik så på notatet. Han sa: «Dette ser jo veldig bra ut. Jeg tror vi vedtar det.» Så var det vedtatt. Jeg var i lykkeland. Jeg er så privilegert. Jeg jobber i et totalt ubyråkratisk miljø, jeg får forsket, rett nok for lite, jeg kan dra verden rundt og møte hvem jeg vil.

Her banker det på døren. Inn kommer anti-terrorpolitiet. De har med seg en bombehund.

- Vi kan bare prate videre. Det er bare den østerrikske presidenten som skal komme på besøk.

Men det passer seg i og for seg å avslutte.

- Men du må bare innrømme at du ikke kunne ha sagt det du sa til Vesle-Klaus i kvalitetsreformens tid?

- Jo, det kunne jeg. Norske studenter må skjerpe seg.

Av Jon Hustad

Norges idrettshøgskole (NIH) har som vitenskapelig høgskole et nasjonalt hovedansvar for utdanning, forskning og formidling innen fagfeltet idrettsvitenskap. NIH ble etablert i 1968 og har i dag ca. 215 ansatte og 1400 studenter. Høgskolen har godt utbygde fasiliteter for undervisning og forskning, og det foregår i dag spennende FoU-virksomhet med bl. a. internasjonale samarbeidsprosjekter på en rekke idrettsrelaterte områder. For nærmere informasjon om NIH, se www.nih.no

Det er ledig følgende stillinger ved Norges idrettshøgskole:

- **4 stipendiatstillinger innen satsingsområdet
"Det aktive liv"**
- **Rådgiver/førstekonsulent – forskningsadministrasjon**

Se fullstendige kunngjøringstekster, søkerfrister og søk stillingene på våre hjemmesider www.nih.no.

www.bioforsk.no

Bioforsk er eit landsdekkande forskingsinstitutt med hovedfokus på trygg matproduksjon, reint miljø og auka verdiskaping. Bioforsk Vest Ullensvang i Ullensvang har nasjonalt ansvar for FoU innan frukt og bær. Vi har ledig:

**Forskar - bær
Stipendiat
plantefysiologi
Forskingsteknikar/
rådgjevar**

Søknadsfrist 15.05.2007.

Sjå også www.bioforsk.no

Forskning former framtida

franz.no

FORSKNINGSETISKE KOMITEER

**Interessert i etikk og forskning?
Sjekk www.etikkom.no**

Debattdirigentane

Debattredaktørane Knut Olav Åmås i Aftenposten og Hilde Sandvik i Bergens Tidende jaktar begge på akademiske skribentar – som gjerne kan skriva både kortare og mindre kjedelig.

UNIVERSITETSFOLK og høgskulefolk er nok den største enkeltgruppa som skriv på debattsidene i Aftenposten, slår debatt- og kronikkredaktør Knut Olav Åmås fast. I slutten av april fekk han den store journalistprisen for sin innsats for avisdebatten, men så har han altså jobba med akademisk publisering i ulike format i snart 20 år: først som ansvarlig for UiB-Magasinet, deretter som forlagsredaktør i Universitetsforlaget i 1996. Sidan har han både vore redaktør i tidsskriftet Samtiden, styrt debatten i Dagbladet ein sommar, og publisert eigne bøker – før han hamna i Aftenposten for halvtanna år sidan.

– Men eg skulle ønskt at akademikarane utviste større fantasi når dei melder seg til debatt. Når telefonen ringer og det er ein universitetsprofessor i den andre enden, håper eg at han vil ha på trykk ein replikk eller et kortare debattinnlegg. Men ordet «kronikk» dukkar alltid opp i setning nummer to. Det er synd, sidan eg må seia nei til ni av ti kronikkar, seier Åmås.

– Det er rart at ikkje fleire melder seg i dei kortare formata. Det er ei veldig god form, som ikkje bør ta så mykje tid, seier Hilde Sandvik, debatt- og kronikkredaktør i Bergens Tidende. Også ho har erfaring som redaktør for tidsskriftet Syn og Segn, frå Dagbladet og som journalist og forfattar før ho tok fatt på oppdraget i BT.

Som ansvarlige for debattstoffet i kvar si storavis, i kvar sin universitetsby, er Åmås og Sandvik i daglig kontakt med akade-

Akademisk tilsette har eit formidlingsansvar. Er det viktig for demokratiet at dette ansvaret blir ivaretatt? (Ill.: The editorialiste)

miske skribentar - enten for å overtala dei til å skriva, for å redigera innsende bidrag, eller for å refusera.

– Me seier nei til mykje meir enn me seier ja til, seier Sandvik.

– Me får 100 tekstar kvar dag. Mellom 20 og 30 av dei er kronikkar. Som igjen betyr at eg må seia nei til dei fleste, seier Åmås.

Aftenposten får så mykje stoff bare frå Universitetet i Oslo at dei kunne fylt alle debattsidene både i Aftenposten og Aften bare med UiO-stoff.

DERMED ER viktigaste refusjonsgrunn for dei to debattdirigentane ganske enkelt mangel på plass. Eit problem som ikkje blir mindre av fasinasjonen akademikarar har for lengde, når dei først grip til pennen.

– Eg blir stadig møtt med argumentet om at «akkurat denne saka er så komplisert at ho ikkje kan skrivast på mindre enn 10 000 teikn». Heller enn å kutta i teksten, vil dei at eg kuttar ut alle illustrasjonar, fortel Åmås.

Det er då Åmås må forklara at det er forskjell på avis og bok, og at om ein kronikør, i tillegg til å koma på trykk, ønskjer å bli lesen, må han ha i mente at teksten vender seg til nokre hundre tusen heilt vanlige avislesarar.

– Nest viktigaste refusjonsgrunn er keisemd. Mange klarer å gjera potensielt spennande tema drepande kjedelige, seier Åmås.

– Me seier nei til mange, lange «grei ut omtekstar», stemmer Sandvik i. Også ho har fått sin skjerv gørr kjedelige artiklar til verdring.

– Hovudutfordringa er ofte at det mest interessante står i siste avsnitt. Men det er lett å gjera noko med. Me redigerer tross alt debattstoffet, seier Sandvik.

Høgt oppe på Åmås si keisemdsranking kjem tekststykka som tydelig har som fremste mål å rapportera og signalisera til kollegar, løvvande styresmakter, forskingsråd eller politikarar.

– Desse tekstane har andre funksjonar enn å kommunisera med lesarane våre og er ofte svært tørre og uengasjerande, seier Åmås, og nemner bistands- og forsvarsfeltet som døme.

Knut Olav Åmås i Aftenposten etterlyser akademiske skribentar med eit visst engasjement, personlig stil og trøkk. I slutten av april fekk han den store journalistprisen for sin innsats for avisdebatten. (Foto: Jan Zahl)

**«Dei gode historiene – gjerne personlige – døma og empirien, som kan danna klangbotn for dei prinsipielle vurderingane, manglar nesten alltid.»
Knut Olav Åmås**

Aftenposten får stadig kronikkar og debattinnlegg som i praksis bare vender seg til organisasjoner, oppdragsgjevarar og finansieringskjelder innanfor fagfeltet – og som sånn sett hører heime på interne seminar for bistandsbransjen.

SVAERT MANGE akademiske skribentar slit ifølgje Åmås med å ramma inn noko som kan vera prinsipielt viktig og interessant med relevante eksempel eller historier.

– Det er eit enkelt grep som ikkje krev så store stilistiske evner. Men dei fleste som skriv kronikkar til oss har ikkje tenkt på det, seier Åmås.

Han meiner det aller viktigaste ein skribantar kan gjera for å kommunisera med leserane sine, er å dra teksten ned på jorda. Dei gode historiene – gjerne personlige – døma og empirien, som kan donna klangbotn for dei prinsipielle vurderingane, manglar nesten alltid. Tekstane manglar i det heile tatt ofte energi. Nokre av unntaka frå regelen er i følge Åmås kriminologar og antropologar.

– Dei skrib ofte godt og røyndomsnært. Det same gjeld samfunnsforskaran innanfor oppdragsfeltet. Og så kjem det ein god del frå BI-systemet, der ein ofte har ei god evne til å kasta seg på aktuelle debattar.

Og dermed er me ved eit anna tips til potensielle akademiske skribentar, nemlig *timing*.

– Eg møtte nylig ein kjemikar som sat på masse kunnskap om kvikksølv – men som ikkje melde seg på i debatten om vraket som ligg utanfor Fedje, seier Sandvik. Då ho spurte kvifor han ikkje bidrog, var svaret: Ingen hadde spurt han.

– Men alvorlig talt: Folk må kunna stilla kritiske spørsmål og tenkja sjølv. Ein god kronikk bør gripa inn i og setja dagsorden, meiner Sandvik.

Åmås merkar framfor alt at det er vanskelig å få folk i tale før dei har rapportert ferdig i dei interne, faglige kanalane sine. Ein må liksom ha forsikra seg om at ein har alt det faglige på det torre – sjølv om aktualiteten i det ein jobbar med er heilt openbar. Denne skrivevegringa smittar også nedover i systemet.

– Eg har måttå dra veldig gode kronikkar ut av ferdige masterkandidatar. Det verkar som om rettleiarar veldig sjeldan ber studentar om å senda kronikkar på basis av oppgåvane sine, seier Åmås.

Og til den som måtte tru at ein må ha eit etablert namn for å koma gjennom: idealdebattanten kan like gjerne vera det motsette.

– I utgangspunktet er me ofte meir interessert i å publisera noko av ein ung, ferdig student med eit ukjent namn enn å trykka nok ein artikkel av den kjende professoren – om kvaliteten bare er god nok, seier Åmås.

SANDVIK SER EI utvikling langs to aksar som ho ikkje heilt får til å gå opp: Samtidig som studentane med kvalitetsreforma får stadig meir skrivetrening på veggen mot graden sin, er den same reforma med på å begrensa skribentverksamda til dei tilsette, sidan det ikkje blir rekna

som meritterande å vera på trykk i ei avis.

– Studentane får stadig meir skrivetrening på veg mot mastergraden. Men den dagen studenten er ferdig og får seg jobb ved universitet eller høgskulen, er det slutt. Då er skriving i avisa ingenting verdt, seier Sandvik. Ho kjenner til dyktige og produktive skribentar som har fått på pukkelen av miljøet rundt seg for å «slosa vekk» tida si på denne måten.

– Men akademisk tilsette har altså eit formidlingsansvar. Og for å snakka i store, pompøse vendingar: Det er forferdelig viktig for demokratiet at dette ansvaret blir ivaretatt, seier Sandvik.

Ho etterlyser debattane og fagfolka som ikkje kjem på banen; som for eksempel dei tverrfaglige debattane om sport, religion og jus.

– Det finst masse kompetente folk på Nygårdshøyden. Utfordringa er å koma i kontakt med dei. Men det er altså mi oppgåve, seier Sandvik.

Sjølv om Noregs handelshøgskole ligg i Bergen, er det smått med økonomidiskusjon i spaltene i BT.

– NHH er i ferd med å bli usynlige samanlikna med BI, seier Sandvik, som meiner altfor få økonomar generelt deltar i debatten.

– Dei stiller seg ofte på sidelinja. Det er som om dei allereie veit at dei har rett – så då treng dei ikkje diskutera, seier Sandvik,

– I vår seksjon for økonomidebatt er det vanskelig å få til gode diskusjonar, sidan dei fleste i næringslivet ute etter å selja noko. Skal det bli debatt her, må det ofte skje gjennom akademikarar, seier Åmås, som også har merka kor stille det er frå NHH.

BÅDE SANDVIK OG ÅMÅS har så stort tilfang av stoff at dei strengt tatt ikkje hadde trunge å gjera anna enn å ta imot. Begge har likevel større ambisjonar enn å vera passive postkassar for tilfeldige lesarbrev, og tar sjølv initiativ til debattar, vender seg til fagfolk og bestiller innlegg.

Sandvik har fått positive tilbakemeldingar på initiativet, og merkar at skribentar som ikkje har vore i spaltene på lenge, og som tidligare har sendt sine bidrag direkte til Oslo-avisene, igjen viser interesse for BT.

– Pågangen er dessutan så stor i Oslo at folk merkar at dei kan få vel så god behandling hos oss, seier Sandvik. Sjølv om ho får flest innlegg frå Bergen, kjem det tekstar frå heile landet. Så er også Bergens Tidende landets femte største avis etter VG, Dagbladet og Aftenpostens to utgåver.

Åmås vil på si side gjerne ha meir stoff frå Bergen og resten av landet, og har vore på friarferd over fjella. Han har også halde eit par skrivekurs i vinter. Særleg har sosilogar og andre samfunnsvitarar vore interesserte i tips. Åmås opplever også at dei som sender inn kronikk- og debattforslag heller enn å bli fornærma blir glade når han kjem med sine råd.

Hilde Sandvik redigerer debatten i Bergens Tidende, og er bekymra for at kvalitetsreforma hindrar akademiske skriveri i avisa. (Foto: Bergens Tidende)

«Studentane får stadig meir skrivetrening på veg mot mastergraden. Men den dagen studenten er ferdig og får seg jobb ved universitet eller høgskulen, er det slutt. Då er skriving i avisa ingenting verdt.»

Hilde Sandvik

– Dei fleste treng hjelp til å sjå korleis teksten deira kan bli betre. Ein får ikkje mange slike råd i fagmiljøa, og manglar tydeligvis gode medlesarar som skjønar forskjellen på den allmenne lesarkrinsen og den vesle faglige.

Åmås meiner folk som vil skriva i avisa nettopp må vera flinke i å omstilla seg frå den faglige samanhengen dei til daglig vankar i. Det kortare avisformatet krev at ein er i stand til å velja bort mykje av det ein kan og veit for å få fram eit tydelig poeng – som igjen aukar sjansen for å bli feiltolka og vridd på.

– Ein må vera villig til å ta den sjansen. Det er ein risikosporet å vera i det offentlige rom. Ein må ta på seg ei rustning og gle seg over det ein får fram, avsluttar Åmås.

Av Jan Zahl

Skjønnånd

«Og de kom etter, studentene, de fulgte henne»

Ein distriktshøgskule er arenaen for romanen *Uke 43* av Hanne Ørstavik. 33 år gamle Solveig er nytilsett høgskulelektor i litteratur. Solveig har gode karakterar, og kunne ha satsa akademisk ambisiøst. Men ho har eit ufråvikeleg krav om at litteraturen skal vere ekte og sann, og denne innstillinga til liv og litteratur vert viktigare for henne enn "fagleg utvikling".

Solveig har takka nei til å halde fram ved universitetet, og det er noko speiselt som dreg ved denne høgskulen: Den noko eldre litteraturprofessoren Hilde. Solveig kjenner henne ikkje, men har lese fagtekster av henne, og meiner seg i *eitt* med Hilde og litteratursynet hennar. Den spende relasjonen dei i mellom, frå von om eit næraast symbiotisk forhold, til motstridande kjensler, krisje og brot, står sentralt i boka.

Men korleis kunne det òg vere? Her er ein meir optimistisk tone, frå Solveigs tankar under ei førelsing:

"Og allerede fra starten hadde det bølget og glidd så fint, undervisningen, det var blitt sånn hun hadde håpet på og arbeidet mot, en stemning av faglig glede og interesse, som om litteraturen var noe de dykket ned i i fellesskap. Ja, tenkte hun, det var som om de svømte under vann, med snorkel og våtdresser og store lykter, og hun var lederen som svømte foran og pekte og lyste fram, Se der, se inn i den viken, og når vi kommer rundt denne steinen her, vil dere få se et fantastisk skjær. Og de kom etter, studentene, de fulgte henne, de gjorde det, hun kjente det der hun sto foran dem, det varme og åpne i dem, det var helt tydelig at de ville være med."

I spalten *Skjønnånd* presenterer vi skjønnlitterære skildringar av det akademiske livet. *Uke 43* kom ut på Aschehoug i 2002.

Av Kjetil A. Brottveit

Bilder fra norsk forskning

Oslo 1955. Besøk på Norsk Hydros Institutt for Kreftforskning. Instituttet er knyttet til Radiumhospitalet. Forskerne ved instituttet bruker i stor utstrekning dyr som forsøksobjekter, særlig mus og rotter, men også kaniner. Forsøksdyra leveres av instituttets egen dyrestall. Musene og rottene er de kvinnelige dyrepasernes kjæledegger og her kryper de rundt på en av kvinnene. Forskning. (Foto: Sverre A. Børretzen / Aktuell / Scanpix)

Ti k jappe

Medlem nr. 40099343 Roger Ivan Hestholm

Stilling: Førsteamanuensis, Avdeling for samfunnsfag, Høgskulen i Sogn og Fjordane

Utdanning: Doktorgrad i sosiologi, Universitetet i Bergen

1. Hva jobber du med nå?

– Med planleggingen av neste studieår. Dessuten har jeg ambisjoner om å forske på prosjektet om kunnskap og kultur i den norske middelklassen.

2. Hvor tenker du best?

– Om morgenen, på kontoret. Og tidvis hjemme, om kvelden etter at barna har lagt seg.

3. Hva er den viktigste fagboken i ditt akademiske liv?

– *Laboratory life* av Latour og Woolgar. En insiktfull og morsom bok som tar opp vitenskap på et praktisk nivå og avmystifiserer den – uten å gjøre vitenskapen mindre spennende av den grunn. Tvert imot!

4. Hva er tabu i ditt fag?

– Svaret mitt er litt skinnhellig, men likevel: Salg av kunnskap med stor fortjeneste.

5. Hva skal til for å bli en god sosiolog?

– Å være interessert i, men på siden av sosiale grupper og gruppepress, og dermed se på samfunnet med et utenfra-blikk.

6. Hvem er den beste læreren du har hatt?

– Filosofen Bjørn Holgernes var en mesterlig pedagog da jeg tok religionshistorie. Professor i sosiologi, Per Måseide, var en stor faglig inspirator under studiene, og veilederen min, Olav Korsnes, likeså.

7. Dersom du måtte velge deg et annet fagfelt, hva ville du fallt ned på?

– Sosialantropologi. Jeg er på jakt etter meningssammenhenger i det sosiale livet.

8. Om du var kunnskapsminister, hvilket enkelt tiltak ville ha vært viktigst for deg å få gjennomført?

– Sørge for at forskere har like mye arbeidstid til forskning som undervisning. Jeg føler at studentene får så mye undervisning at de snart ikke har tid til å lese fagbøker.

9. Hvor var du EU-avstemningskvelden 1994?

– Trolig på en eller annen valgvake for studenter. Jeg stemte nei.

10. Hva vil du lese mer av i Forskerforum?

– Mer om hva andre forskere driver med. Dessuten liker jeg å lese om perspektivene til ledende utdanningspolitikere. Forskerforum bør vært en arena for møtet mellom fag og politikk.

Av Ingar Myking

Samarbeidsprogram med Kina

Avtale mellom Norges forskningsråd og The National Natural Science Foundation of China (NSFC) med henblikk på styrking av norsk-kinesisk samarbeid innen naturvitenskapene

Det kan gis støtte til utveksling av norske og kinesiske forskere for kortere opphold (inntil én måned) innen alle disipliner. Formålet kan være forskningsprosjekt eller arrangement av felles fagseminar. Bekreftelse på inngått/avtalt samarbeid mellom partene må foreligge.

Søknad sendes parallelt til Forskningsrådet og NSFC, og støtte er betinget at begge stiller seg positive. Senderlatet søkes om de internasjonale reisekostnader, mottakerlandet om oppholdsutgifter samt eventuelle interne reisekostnader. Det kan søkes fortløpende, og inntil 3 mnd behandlingstid må påregnes.

Kulturavtalen mellom Norge og Kina – samarbeid Norges forskningsråd og China Scholarship Council (CSC)

Norske viderekomne studenter og yngre forskere innen alle fagområder kan søke om støtte i inntil 10 måneder med mulighet for forlengelse til studier eller forskning ved kinesisk utdannings- og forskningsinstitusjon. Kina stiller hvert år inntil 10 stipender til rådighet for nordmenn. I tillegg tilbys 10 plasser hvor kun studieavgift blir dekket.

Frist for det akademiske år 2008-2009 er 1. 12. 2007. IS vurderer søkerne og beslutter hvilke søkerne som skal fremmes overfor CSC.

I tillegg til søkerne innen humaniora og samfunnsvitenskap imøteser IS også søkerne innen øvrige fagområder.

Kortidsutveksling mellom Norge og Kina innen rammen av Kulturavtalen

Det kan gis støtte til kortere opphold (normalt max. 3 uker) for faglig samarbeid innen alle fagområder. Formålet kan være prosjektsamarbeid, gjesteforelesninger m.m. Invitasjon fra vertsinstitusjon må foreligge.

Nordmenn kan søke om støtte til reiseutgifter til Kina. Oppholdsutgifter forutsettes dekket av kinesisk vertsinstitusjon eller annen kinesisk kilde. Kinesere kan søke om støtte til opphold (losji og kost etter satser), samt eventuelle interne reiser i Norge. Reiseutgifter forutsettes dekket fra hjemlandet, evt. av norsk vertsinstitusjon. Det kan søkes fortløpende, og inntil 3 mnd behandlingstid må påregnes.

For alle ovennevnte, se www.forskningsradet.no/is for ytterligere informasjon, søkeradsskjemaer, kontaktpersoner m.m

Døden i skogen

«Det sosiale liv er oftest ganske intetsi-
gende.» Henry D. Thoreau

DET ER EN SÅKALT klassiker, dette. Walden; or, Life in The Woods kom ut i 1854. Forfatteren er Henry D. Thoreau. Sammen med Herman Melville og Walt Whitman utgjør han ryggraden i eldre amerikansk litteratur. Enhver amerikaner med eksamen fra high school skal ha lest boken.

Walden ble gitt ut på norsk for første gang i 1953, i Andreas Eriksens oversettelse. Nå har Pax modernisert språket og gitt boken ut på ny. Fortsatt har den et forord av oversetteren.

Thoreau levde det man noe overflatisk kanskje kan kalte et begivenhetsløst liv. Han fikk ikke barn, holdt seg unna kvinner og tilbrakte stort sett hele sitt liv i den lille landsbyen Concord, om lag to mil nord for Boston. Grunnet et eksessivt utendørsregime påførte han seg som 44-åring en kraftig bronkitt. Den utviklet seg videre til tuberkulose. Da var det slutt. Det må vel sies å være en historiens ironi at USAs mest kjente naturdyrker døde på grunn av mannlende evne til å tåle trekk.

SKOGSMRÅDET WALDEN, som er utgangspunktet for boken, ble – takket være Thoreaus bok – tidlig fredet og har gjennom de siste 150 årene trukket til seg millioner av turister. Naturdyrkeren Thoreau er blitt storindustri. Skogen Walden og forfatteren Thoreau er altså to amerikanske ikoner.

For meg er boken kun interessant som idéhistorie; et tidseksempel på den noe underlige amerikanske blanding av klassisme og romantikk, som i Thoreaus tapning også får innslag av indisk mystisme, naturreligion og en hyllest av håndverkeren.

De fra tid til annen glitrende litterære passasjene kan ikke skjule det reaksjonære budskapet: Samfunnstilstanden må forhindres, fremskrittet er kun en illusjon – nei, verre enn en illusjon, det er noe ondt som unngås, slik kontakten med andre mennesker bør unngås: "Vær selvhjulpen og ubundet så langt som mulig. For å bli dømt til en gård eller et fengsel, kan nesten komme ut på ett." Eller: "Men se, nå er mennesket blitt sine redskapers redskap!"

AT DENNE BOKEN ER blitt en av de største i amerikansk litteratur, er kanskje ikke vanskelig å forstå: Den forteller at også amerikanerne har hatt en gullalder, en tid da samfun-

net var puritansk, enkelt og ukorrupt. Som Pax' tekstforfatter så lykkelig kan skrive på baksiden: "Hans bok har hatt enorm innflytelse og er blitt en klassiker for livsfilosofer, sivilisasjonskritikere og naturelskere."

Sagt på en annen måte: Walden er en bok for alle dem som ikke vil innse at det som er skapt, ikke kan avskaffes, fortiden ikke kan tilby endegyldige løsninger på nåtidens problemer, og et enkelt liv i skogen vil medføre sult, sykdom og tidlig død for 90 prosent av jordens befolkning. Altså et typisk romantisisk verk.

"Og så lot jeg eiendommen ligge der, brakk kanskje – for jo flere ting et menneske har råd til å la forblí urørt, dess rikere blir det." Mest lykkelige var visst de først innbyggeren i New England; de gravde hull i bakken og levde i dem, forteller Thoreau.

Rammefortellingen er denne; Thoreau finner at han vil leve livet så enkelt som råd er. Han drar til en liten innsjø i skogen. Ved den bygger han et lite hus. Og der lever han i to år, for slik, i motsetning til "de fleste mennesker" å unngå å leve "sitt liv i stille fortvilelse." Thoreau lever et liv så godt som uten salt, uten animalske proteiner, uten te, uten tobakk, uten alkohol og med så lite sosial kontakt med andre mennesker som råd er. Han påstår dette gjør ham lykkelig. Og det han opplever, gir ham anledning til å reflektere – og å sitere. Særlig glad er han i å sitere Cicero og Homer.

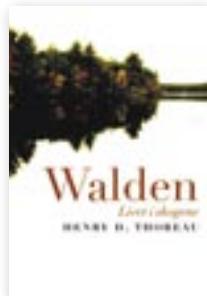
FORTELLERTEKNIKKEN ER kontrastering. "Jeg besøkte kongen, men han lot meg vente ut i hallen, og styrte lik et menneske uten evne til å gjestfrihet. Det fantes en mann i nabologet som bodde i et hult tre. Hans framferd var virkelig kongelig. Jeg skulle hatt bedre av å besøke ham."

Til alt dette kan man kanskje spørre; men har ikke Thoreau rett, er vi ikke slaver av våre redskaper, av våre hus, av våre familier og våre daglige? Jo, selv sagt er vi også det. Men når var det at vi ikke var det? Takket være menneskehets talløse teknologiske oppfinnelser, takket være vår evne til å skape de mest fantastiske og komplekse samfunnstrukturen, har milliarder av barn blitt født, fått næring, husly, medisiner og utdanning. Med hvilken rett kan noen si at disse menneskene ikke burde bli født, ikke burde få vokse opp fordi noen få visstnok skal kunne få et bedre liv i skogen? Når det er sagt; Thoreau levde i et land der slavehold var tillatt, barnearbeid normen og fattigdommen omfattende. Slik gav neppe grunnlag for optimisme.

Dessuten, før eller siden får kulturoptimisten rett. Intet varer evig, mennesket er neppe unntatt. Er det siste mennesket en person á la Thoreau, får vi gå ut ifra at vedkommende dør lykkelig.

"Et redelig menneske har neppe behov for å regne på mer enn ti fingre, i nødsfall kan man legge til sine ti tær og la resten være," skriver Thoreau i all sin naivitet. Sant å si har jeg vanskelig for å forstå hvorfor Pax har kostet på seg denne nyutgivelsen. Medlemmene av Fremtiden i våre hender skaffer seg vel helst bøker på biblioteket?

Av Jon Hustad

Henry D. Thoreau

*Walden. Livet i sko-
gene.*

Pax, 2007
326 sider

Svar på 20 spørsmål:

- 1) Elfenbeinskysten
- 2) Matematikk (eller geometri/topologi)
- 3) Buddha
- 4) Ismail Haniyeh
- 5) Beaujolais Nouveau
- 6) Josef Mengle
- 7) Tungtvann
- 8) Oppland
- 9) Aulestad (Bjørnstjerne Bjørnson) og Bjerkebæk (Sigrid Undset)
- 10) Larvik
- 11) Rødt
- 12) 6
- 13) Stavanger og Ås
- 14) Ei utdøydd klasse av leddyr (og vanleg fossilfunn i Noreg)
- 15) Eurofighter Typhoon
- 16) Frilynde
- 17) Corleone
- 18) Kristen Nygaard
- 19) Eit telt av filt, brukt i sentral-Asia
- 20) Leif Andreas Larsen

«For meg er boken kun interessant som idéhistorie.»

Bourdieu's vitenskapelige testamente

Boka er et slags program for vitenskapssosiologisk forskning, men språket er krevende og formålet forvirrende.

EN SISTE forelesningsrekka Pierre Bourdieu holdt på Collège de France like før sin død i 2001, kom ut som bok på fransk samme år (*Science de la science et réflexivité*). Den er nå utgitt på norsk i Tore Slaattas oversettelse. Bokas tematikk og formål virker litt forvirrende: Er det først og fremst en kritisk diskusjon av sentrale posisjoner innenfor vitenskapssosiologien og en posisjoner i forhold til disse? Kan den fungere som en kort og grei innføring i hans generelle teori og hovedbegreper? Tar Bourdieu endelig i bruk sin egen teori i en analyse av seg selv? For at ei bok skal kunne ta for seg alt dette på bare 179 sider, krever den mye av sin leser.

BOURDIEU INNLEDER med å understreke behovet for å forsvare vitenskapens truete autonomi. Det å studere vitenskapen sosiologisk kan i seg selv utgjøre en trussel mot vitenskapen: Ved å peke på vitenskapens sosiale betingelser kan man så tvil om dens gyldighet og hensikt (et relativismeproblem). Men ved å lukke øynene for dens sosiale betingelser kan man få for stor tillit til den. Derfor er Bourdieus forskningspolitiske utspill knyttet til en vitenskapsteoretisk diskusjon. Hver av bokas tre bolker er ledd i en sammenhengende argumentasjon både for en bestemt samfunnsvitenskapelig forskningspraksis og for vitenskapens autonomi.

Den første bolken er en diskusjon av sentrale posisjoner innenfor vitenskapssosiologien. Den "gamle vitenskapssosiologien" ble kritisert av den "nye vitenskapssosiologien" for å operere med et misforstått skille mellom det sosiale og det kognitive. Den "gamle vitenskapssosiologien" opererte med en forestilling om at det kunne finnes en ren og objektiv vitenskap. Men denne ble besudlet av sosiale faktorer som det var vitenskapssosiologiens oppgave å avdekke. Den "nye vitenskapssosiologien" fokuserte derimot på at all vitenskap, både den gode og den dårlige, var sosial per definisjon. Bourdieu forsøker i denne boka å vise til en tredje vei i dette spørsmålet.

MEN BOURDIEUS utlegning av egen posisjon er nært forbundet med kritikken av nok en gruppe vitenskapssosiologer: De som studerer naturvitenskap mens den blir til i forskningslaboratorier, de såkalte "laboratoriestudiene". Han angriper særlig Bruno

Latour. For det første anklager han ham for å gå for langt i å tolke alt som tekst og å ha et ensidig mikrofokus. Dette hindrer ham fra å få øye på de underliggende sosiale strukturene. For det andre kritiserer han ham for å presentere forskere som strategiske kapitalister som alene handler for egen vinning. Han mener denne feilaktige aktørforståelsen henger sammen med at han ikke tar det vitenskapelige feltets sær preg med i betraktnsing: Vitenskapen, som andre felt, preges av makkamp og interesser. Men delta-klassen i disse kampene er ifølge Bourdieu ikke alltid bevisst. Dette feltets særegenhets er at forskere har interesse av å framstå som interesseløse. Siden han ikke tar dette i betraktnsing, går Latour glipp av de forutsetningene vitenskapen blir til under.

FOR Å FORSTÅ forskningens sosiale betingelser oppfordrer Bourdieu altså til å ta i bruk hans egne kjernebegreper "felt" og "habitus". Den andre delen av boka er en oppsummering av det generelle sosilogiske teoriarbeidet hans gjennom hele karrieren og en anvendelse av feltteorien på det vitenskapelige feltet.

Men hans utlegning av egen vitenskapssosiologi er ikke fullstendig med det. I jakten på skyts mot relativismeutfordringen krever han - også av seg selv - en selvrefleksiv studie av betingelsene for sin egen vitenskapelig produksjon. Den tredje delen av boka er en første skisse til en slik sosiologisk analyse av ham selv, en analyse han understreker ikke må være en "narsissistisk fornøyelse", men en "objektivering av subjektet og synspunktet for objektivering". Dette krever at den enkelte forsker ikke gjør det i ensomhet, men at forskerfellesskap gjør slik selvrefleksivitet til et kollektivt prosjekt. Dette er altså en sterk oppfordring til samfunnsvitenskapelig selvrefleksiv praksis.

Og det er nok i et slikt perspektiv boka best kan forstås: som et vitenskapelig testamente heller enn som en kritisk diskusjon av sentrale posisjoner innenfor vitenskapssosiologien. Selv for en leser som slett ikke er noen ekspert på vitenskapssosiologi, tyder teksten på at Bourdieu i stor grad baserer sin kritikk på ensidige, sekundære kilder. For å få en oversikt over det vitenskapssosiologiske feltet, bør man også søke andre og mer fruktbare kilder. Det betyr ikke nødvendigvis at Bourdieu tar feil i sin kritikk av "labo-

«Boka er en ganske direkte gjengivelse av ei forelesningsrekke.»

ratoriestudiene». Den interesserte leser kan ta med seg de argumentene og verktøyene Bourdieu presenterer her, og gjøre en mer systematisk vurdering av Latour og andre.

MEN KAN BOKA fungere som en grei innføring i Bourdieus mer generelle teorier og begrepsapparat? Siden den er en ganske direkte gjengivelse av ei forelesningsrekke, kunne man kanskje vente at språket var mer muntlig og lettere tilgjengelig enn Bourdieus øvrige tekster. På tross av at Slaattas oversettelse slett ikke er så verst, så er og blir Bourdieus språkform temmelig krevende. Også som innføring i hans generelle teori vil nok denne boka fungere best om den blir lest i tillegg til mer utfyllende innføringer i denne teoriverdenen, slik som *Meditasjoner* og *Le sens pratique*.

Og den tredje og siste delen av boka er vel som en selvrefleksiv analyse av de sosiale betingelsene for Bourdieus egen vitenskapelige produksjon. De filosofene som mener at Bourdieu med dette neppe har løst vitenskapssosiologiens relativismeproblem, har nok rett i det. Men mer pragmatisk: For meg som sosiolog framstår kravet om en slik selvrefleksiv analyse som en del av forskningsprosessen med det formål å begrense skjevheter i analysene og styrke samfunnsvitenskapen som meningfull.

OG DET ER NOK slik det er mest fruktbart å lese denne boka: Vel vitende om sin kreftsykdom holdt Bourdieu denne avskjedsforelesningsrekka. Her etterlater han seg en arv, et slags program for vitenskapssosiologisk forskning, men også for samfunnsvitenskapelig forskning mer generelt. Uten at jeg har noe ønske om følge opp det programmet han ganske strengt skisserer, gir denne teksten meg flere viktige verktøy både for empiriske studier av vitenskap og for metodisk selvrefleksjon. Den gir også en liten, men viktig brikke til forståelsen av et stort puslespill av så vel empiriske, sosiologisk-teoretiske som vitenskapsteoretiske utgivelser fra Bourdieus hånd.

**Av Marte Mangset,
stipendiat ved Sosiologisk institutt,
Universitetet i Bergen**

Pierre Bourdieu
Viten om viten og refleksivitet

Pax, 2007
179 sider

KRONIKK

Send kronikkforslag til

i.myking@forskerforbundet.no

Kronikkens lengde må ikke overstige 10 000 tegn, inkludert mellomrom. Bidrag som trykkes honoreres med kr. 2.000,-

Boken, og særlig den vitenskapelige monografien, undervurderes grovt i det nye tellekantsystemet, skriver **Jeremy Hawthorn**, professor i engelsk litteratur, NTNU, og **Jakob Lothe**, professor i engelsk litteratur, Universitetet i Oslo, i månedens kronikk. De kommer med tre konkrete anbefalinger om hvordan en kan forbedre det nye evalueringssystemet i norsk forskning.

Vilkårlig uttelling for publisering i FRIDA

EINAR THOMASSENS kronikk "Tidskriftartikkelfetisjismen" (*Forskerforum* 3/2007) gir en saklig og treffende kritikk av viktige sider ved det nye evaluerings-systemet i norsk forskning. Vi ønsker å bidra med noen utfyllende synspunkter, men gir først til generelle kommentarer.

For det første er det både riktig og nødvendig å etablere og praktisere et system for å evaluere vitenskapelig ansattes forskning. Slik forskning har en stor egenverdi, og innenfor universitets- og høyskolesystemet utgjør den dessuten en betydelig del av vedkommende forskers undervisnings- og veileddningskompetanse. Siden publisering er sluttproduktet av forskning, er det like naturlig og nødvendig å evaluere forskning som undervisning. Det er ikke her problemet ligger.

For det andre er det viktig å minne om at et nøkkelaspekt ved det nye evalueringssystemet – rangeringen av forlag og tidsskrifter – er blitt nødvendig utelukkende fordi vi har forlatt et evalueringssystem basert på lesning og vurdering at det som faktisk blir publisert, dvs. forskningsinnholdet og kvaliteten av forskningen. Det britiske RAE (Research Assessment Exercise, se <http://www.rae.ac.uk>) rangerer ikke forlag eller tidsskrifter. I stedet velger forskerne ut de publikasjonene de ønsker å få evaluert over en fireårsperiode, og disse blir så lest og evaluert av fagekspertar. Publikasjonskategoriene er mye mer nyanseerte og mer dekkende enn de vi har fått i tellekantsystemet. Eksempelvis oppgir RAE for bare én disiplin (engelsk språk og litteratur) 8 forskjellige kategorier, mange av dem med underinddelinger. I tillegg kommer såkalte "esteem factors" som bl.a. bokanmeldelser og oversettelser av publikasjoner.

Vi har ikke sett noen god faglig begrun-

nelse for det norske systemet, som synes utformet for å være billig og for å kunne drives og kontrolleres administrativt heller enn av ledende fagpersoner. Mange av problemene som Thomassen peker på, oppstår som en konsekvens av et system som forsøker å evaluere publikasjoner uten at disse leses av fagekspertar.

Forfatterne arbeider med engelskspråklig litteratur ved to ulike universiteter i Norge, og vår forskning og våre publikasjoner er naturligvis preget av det. Likeså er våre synspunkter på det nye evalueringssystemet naturlig nok påvirket av den publiseringsspraksis vi har hatt og fortsatt har i humanistiske fag. På denne bakgrunnen mener vi det er behov for følgende justeringer:

BOKEN, OG SÆRLIG den vitenskapelige monografien, undervurderes grovt i det nye tellekantsystemet. Det er en stor svakhet ved det nye evalueringssystemet at et system som passer på *noen* fag (som naturvitenskapelige fag og medisin) blir gjort gjeldende for *alle* fag. Dette er irrasjonelt og kan ikke begrunnes saklig. Et humanistisk fag som engelsk eller allmenn litteraturvitenskap er svært forskjellig fra for eksempel medisin, og publiseringssformene er tilsvarende ulike. Er det én publikasjonsform som mer enn noen annen har bidratt til å gi humanistiske fag deres identitet, sær preg og status både på universitetet og i samfunnet, så er det monografien – dvs. en vitenskapelig undersøkelse i bokformat av et gitt emne. De viktigste (og vanskeligste) problemstillingene i humaniora kan ikke utvikles og gjennomdøftes uten å sprengje artikkelformatet. I et humanistisk fag vil problemstillingen være relativt åpen og diskutende snarere enn innrettet mot løsning av et spesifikt, skarpt avgrenset problem. Slik diskusjon er plass- og tidkrevende, men blir ikke av den grunn mindre viktig. Tvert imot. I humaniora er det fremdeles monografien som har størst faglig prestisje, også ved ansettelse, og det er ingen tegn til at dette vil endre seg. De beste internasjonale forlagene har da også en refusjonsprosent på linje med den til gode tidsskrifter.

Thomassen har rett i at sett fra et humanistisk perspektiv utgjør det nye tellekantsystemet et større problem for bøker enn for akademiske tidsskrifter. Selv om heller ikke dét er enkelt, er det lettere å rangere tidsskrifter enn forlag. Når det gjelder bøker, og særlig mono-

grafier, får de som nevnt altfor dårlig uttelling. I tillegg kommer et problem til:

RANGERINGEN AV forlag er for inkonsistent og tilfeldig. Dette problemet blir særlig påtrent når det gjelder forlag som publiserer bøker innenfor ulike fagområder og på forskjellige nivåer. Selv om spesialister innenfor ulike fag kan diskutere rangeringen av enkelte tidsskrifter, er likevel problemene med å rangere forlag mer iøynefallende og mer alvorlige. La oss gi et par eksempler.

Et hovedproblem med listen over forlag på nivå 1 og 2 er at den er *ufullstendig*. Mest oppsiktvekkende er fraværet av en rekke prestisjefylte amerikanske universitetsforlag, forlag som – selv om de har lavere status enn forlag som Harvard, MIT, Yale, Oxford og Cambridge – likevel klart fortjener å bli rangert på nivå med en rekke kommersielle forlag som er med på listen og som i enkelte tilfeller er rangert på nivå 2.

Noen forlag er utelatt fordi de vurderes som ikke-akademiske. Et eksempel er Penguin, som riktig nok publiserer mange populære og ikke-akademiske bøker, men som også utgir mange kritiske utgaver av standardtekster i humanistiske fag. Som Tomasssen understreker, er vitenskapelig redigeringsarbeid en viktig og høyt ansett del av humanistisk forskning. **Vitenskapelig redigeringsarbeid bør gi uttelling**, enten den redigerte boken er utgitt på et forlag på nivå 2, på nivå 1, eller på et ikke-registrert forlag som Penguin. Det er meningsløst at et forlag som det norske TAPIR er rangert på nivå 1 mens Penguin defineres som ikke-akademisk.

I noen tilfeller er et forlag inkludert i tellekantsystemet, mens en serie som samme forlag publiserer, ikke er det. En av oss opplevde nylig at en artikkel han hadde rapportert som publisert på et nivå 1 forlag, ikke fikk poeng fordi *serien* til forlaget ikke var registrert. Dette kom som en overraskelse – vi kjente ikke til denne "regelen", som ble presentert for oss *post facto*. Ironisk nok utgjør denne serien den mest vitenskapelige delen av dette forlagets utgivervirksomhet.

Et av Tomassens viktigste poenger gjelder tellekantsystemets nedvurdering av vitenskapelige artikkelsamlinger. Tidsskrift eller artikkelsamling er de to hovedmålene å publisere artikler på i humaniora. Det kan være vanskelig å få trykt en artikkel i et godt tidskrift, men det betyr ikke at en artikkel i en

«Vi har ikke sett noen god faglig begrunnelse for det norske systemet, som synes utformet for å være billig og for å kunne drives og kontrolleres administrativt heller enn av ledende fagpersoner.»

«Både vi og kolleger vi snakker med, har store problemer med å finne ut hvem som tar beslutningene og hvordan en skal formidle informasjon og synspunkter til de som styrer systemet.»

artikkelsamling er mindre original eller mindre verdt som forskningsbidrag. Bidrag til artikkelsamlinger kan også bli refusert, og enkelte tidsskrifters praksis med å anonymisere artikkelforfatterens navn fungerer ikke alltid, siden forfatteren i flere tilfeller likevel kan bli identifisert. Siden artikkels kvalitet er knyttet til dens innhold, struktur og argumentasjon, varierer kvaliteten innenfor begge disse publiseringerformene. En tidsskriftartikkel og en artikkel i en artikkelsamling er faglig likeverdige, og bør derfor gi samme poengutstelling.

MANGE FORSKERE (særlig internasjonalt kjente seniorforskere) blir inviterte til å bidra til artikkelsamlinger på bakgrunn av monografer de har skrevet. Organisering av humanistisk forskning i større prosjekter har resultert i flere viktige artikkelsamlinger, og dermed redusert tilgang av kvalitetsartikler til tidsskrifter. En artikkel i en artikkelsamling, som gjerne følger av en konferanse eller innår i et forskningsprosjekt, vil være introdusert og kontekstualisert på en måte som forsterker artikkels kvalitetsmessige betydning. Selv deltok vi begge nylig i et internasjonalt forskningsprosjekt på Senter for grunnforskning ved Det Norske Videnskaps-Akadem. Resultatene av dette prosjektet, der en rekke internasjonalt ledende litteraturforskere deltok, blir publisert i form av tre artikkelsamlinger. Det er urimelig at bidragene til disse tre internasjonalt publiserte bøkene får fårrere poeng enn de ville fått som separate tidsskriftartikler.

Vurderingen av akademisk forskning er noe bare forskere kan gjennomføre, og like fullt er innflytelsen forskere har over rangeringen og kategoriene i det nye tellekantsystemet i beste fall indirekte. Både vi og kolleger vi snakker med, har store problemer med å finne ut hvem som tar beslutningene og hvordan en skal formidle informasjon og synspunkter til de som styrer systemet. I tillegg til å understreke de fire punktene vi har nevnt ovenfor, konkluderer vi derfor med noen anbefalinger:

Det er meningsløst at et forlag som det norske TAPIR er rangert på nivå 1 mens Penguin defineres som ikke-akademisk. Bildet viser en gammel reklame for Penguin Books. (Foto: Wikipedia Images)

FOR DET FØRSTE: *Systemet må gjøres mer transparent*, med klar og tydelig informasjon om (i) hva reglene er, (ii) hvem som lager dem, og (iii) hvordan endringsforslag kan presenteres. Aller viktigst er det at det blir mulig å kommentere og revidere *kategoriene* som systemet er basert på. For eksempel er det, som Thomassen skriver, feil å definere vitenskaplige artikkelsamlinger som "antologier".

For det andre må det være mulig å gi *tilbakevirkende akkreditering* av publikasjoner som ikke er registrert verken på nivå 1 eller 2. En kollega til en av forfatterne publiserte nylig en monografi på et velrenommet amerikansk universitetsforlag. Boken oppnådde den sjeldne ære å bli utvalgt av tidsskriftet *Choice* som en av de ti mest fremragende akademiske monografier publisert i sin disiplin dette året. Likevel fikk ikke boken ett eneste

FRIDA poeng, siden forlaget ikke var registrert. Det må være mulig å rette opp slike absurde utslag hvis systemet skal kunne oppnå et minimum av respekt.

For det tredje må det være muligheter innenfor systemet for vurdering av *bokens eller artikkels betydning i etterkant av publiseringen*, dvs. i forhold til anmeldelser og bruk av/ referanser til/siting fra den aktuelle publikasjonen. I humanistiske fag er slike effekter og konsekvenser av en publikasjon viktigere enn spørsmålet om hvilket forlag som utgav boken. Vi innser at det ikke vil bli lett å innarbeide slike vurderinger i tellekantsystemet. Men det er et problem med systemet, ikke med forslaget.

Av Jeremy Hawthorn og Jakob Lothe

LESERBREV

Send innlegg til i.myking@forskerforbundet.no

Innlegg må være maksimum 2000 tegn hvis de skal komme på trykk.

Indikatorene de ikke fant!

KUNSTNERISK UTVIKLINGSARBEID: UHRS arbeidsgruppe har lagt fram sin innstilling: Den UHR-utnevnte arbeidsgruppens mandat skulle, på oppdrag fra KD, som første punkt, se om det er mulig og hensiktsmessig å utvikle resultatbaserte indikatorer for kunstnerisk utviklingsarbeid som kan få kunstudanningen inn i den resultatbaserte omfordelingen av midler fra regjeringen.

Innstillingen foreligger nå og konklusjonen er som følger:

- indikatorer for produksjon av kunstnerisk utviklingsarbeid anbefales ikke.
- indikatorer for kandidater som har fullført stipendprogram for kunstnerisk utviklingsarbeid kan utvikles.
- indikatorer for nasjonal prosjektstøtte til kunstnerisk utviklingsarbeid anbefales. Dette forutsetter at det opprettes en nasjonal finansieringskilde.

Innstillingen er først og fremst forbausende lesning. Konklusjonen er om mulig enda mer forbausende. Jeg er redd arbeidsgruppen har gjort kunstfagene en bjørnetjeneste.

Paradoksene i innstillingen står i kō.

Det anbefales altså ikke indikatorer for produksjon av kunstnerisk utviklingsarbeid.

Men innstillingen bærer preg av at arbeidsgruppen har konkludert med at det ikke er hensiktsmessig og deretter ikke anbefaler indikatorer.

Hvis dette medfører riktighet, så burde arbeidsgruppen vært tydelig på det! At det handler om finansiering, ikke om indikatorer.

Uten indikatorer kan Kunsthøgskolene fortsette å få basisbevilgninger over statsbudsjettet. Uten indikatorer får ikke Kunsthøgskolene bevilgninger etter resultater. Bortsett fra pengene, så er spørsmålet om dette er positivt i forhold til høgskolenes styring av FoU-midler for å oppnå målene i strategisk plan. Jeg tror det er tvilsomt. Uten indikatorer falller også hensikten med registrering av virksomheten bort. Da vil registreringen utslutkende være dokumentering av utført arbeid, uansett nivå på arbeidet.

Slik konklusjonen i innstillingen foreligger, kan den leses som om det å finne indikatorer i kunstnerisk arbeid ikke er mulig. Ett av paradoksene er at det selvfølgelig finnes indikatorer for kunstnerisk utviklingsarbeid. Under OECDs definisjon på FoU er utviklingsarbeid tydelig definert, under denne definisjon er "kunstnerisk utviklingsarbeid" en type utviklingsarbeid. Hvorfor brukes ikke denne indikatorene?

Et annet paradoks er at det i Forskrift om ansettelse og opprykk i undervisnings- og forskerstillinger, (FOR 2006-02-09 nr. 29) også

er listet opp kriterier for ansettelse og opprykk i stillinger basert både på vitenskapelige og kunstneriske kvalifikasjoner.¹ Både ved tilsetting og ved opprykk brukes disse kriteriene til å vurdere kompetansen til undervisningspersonale på grunnlag av kunstneriske kvalifikasjoner. Ved søknad om opprykk til førstestillinger og til stilling som professor har altså fagpersonell bygd opp en kompetanse over tid, der store mengder dokumentasjon bedømmes av nasjonalt nedsatte komiteer innen de aktuelle fagområder. Alle institusjoner som har mottatt slike søknader vet hva kompetansen til komitemedlemmene skal være. De kjerner også regelverket med indikatorene for bedømmelse av kandidatens kunstneriske utviklingsarbeid. Hvorfor brukes ikke denne forskriftens innholdsliste over indikatorer?

Vi som arbeider i disse statlige utdanningsinstitusjonene vurderer studenters arbeid hver eneste dag gjennom den veiledningen vi gir i deres studier. Vi vurderer deres kompetanse på ethvert steg, både før de starter utdanningen, ved opptaksprøver, audition, innsendte arbeider, mens de er under utdanning og etter endt utdanning i form av ulike eksamsordninger.

Mens kriteriene for vurdering av vår kompetanse og våre prestasjoner er altså ikke målbare i følge arbeidsgruppens oppsummering.

Vi brukes som eksperter i idolkonkurransen, i dansefeber, vi plukker ut de gode og sender de dårligere hjem. Vi brukes i juryer for Høstutstillingen og i andre større utstillinger, der utsiling og velging er det sentrale. Vi sitter i juryer for konkurranser til utsmykninger, vi sitter i innkjøpskomiteer til utsmykninger av offentlige bygninger, for å nevne noe.

Det er et paradoks at vi som innehar en kompetanse som er spesifikk for våre fagfelt, som underviser studenter daglig, og avgjør ungdom sitt opptak til studier det fortsatt er stor søknad til, ikke er i stand til å lage et sett av indikatorer til vurdering av nettopp dette arbeidet.

Hva slags signal gir vi våre oppdragsgivere og ikke minst våre studenter med denne konklusjonen som arbeidsgruppen har kommet til? Jeg ser ikke hvordan dette tjener kunstfaglig utvikling.

Av Hilde Aga Ulvestad, dr.ing., professor i didaktikk, Høgskolen i Telemark

Noter:

1 Fastsatt av Kunnskapsdepartementet 9. februar 2006 med hjemmel i lov 1.april 2005 nr. 15 om universiteter og høgskoler § 6-3 sjette ledd. Jf. EØS-avtalen vedlegg VII (direktiv 89/48 EØF endret ved direktiv 2001/19/ EF).

Fra høyskole til universitet?

STJERNØUTVALGET: Forskerforums referat fra et møte på Høgskolen i Oslo har fått flere til å spørre om jeg har endret oppfatning i spørsmålet om høyskolene bør søke om å bli universiteter. Det gir meg en anledning til å klargjøre. I diskusjonen i 2000 mens jeg var rektor ved HiO argumenterte jeg mot forslaget om at høyskoler som skaffer seg fire doktorgrader skulle kunne bli universitet – fordi det ville føre til en fragmentering av doktorgradsressursene, mange små vitenskapelige miljøer og til en konstant uro og jakt i mange høyskoler etter å opprette doktorgrader for å oppnå universitetsstatus. Samtidig sa jeg den gang at det for HiOs del ikke er viktig å få universitetstittelen, og at det bare er hvis det følger med nye økonomiske ressurser at HiO bør begi seg inn på den veien. Også det siste mener jeg fortsatt i dag – men som ansatt ved HiO og ikke som utvalgsleder.

Utviklingen har dessverre gitt meg rett, og fra en nasjonal synsvinkel er dette en lite heldig utvikling. I dag – sju år seinere – er Universitetet i Stavanger etablert. I løpet av ett år blir sannsynligvis Høgskolen i Agder universitet, deretter kommer raskt Universitetet i Bodø, og en rekke andre høyskoler har enten konkrete mål om å bli universitet eller utreder å bli det. Samtidig har Universitetet i Stavanger gjort sin jobb og fått et løfte fra en samlet opposisjon om å få hevet sin forskningsbevilgning. UiS ønsker 40 millioner mer årlig, mens opposisjonen siste høst gikk inn for at det skulle få 20 millioner. Det er ingen grunn til å moralisere over et slikt ønske fra UiS. Men en ekstrabevilgning til UiS vil nødvendigvis gi et sterkt signal til de øvrige høyskolene om at det er farlig å ikke være med i konkurransen om status og forskningsmidler. Det er denne utviklingen og dette siste signalet som får stadig nye høyskoler til å ta universitetsspørsmålet opp til vurdering. Som utvalgsleder bekymrer dette meg – som HiO-ansatt må jeg imidlertid være bekymret for min egen institusjon dersom andre institusjoner skulle få nye forskningsressurser som HiO ikke vil få del i.

Et av de problemer som høyere utdanning i Norge står overfor er at det som er rasjonelt fra en institusjonell synsvinkel og det som er rasjonelt fra en overordnet nasjonal synsvinkel ikke overensstemmer med hverandre. De ønsker som ledelsen og ansatte ved større høyskoler har om å bli universitet fører til et nasjonalt system der det skapes et stort antall små miljøer som konkurrerer om både vitenskapelig kompetanse og dyktige doktorgradsstipendiater. Det blir rasjonelt for disse høyskolene å ha fire små doktorgradsmiljøer i stedet for ett eller to større og bredere. De

fleste av disse vil komme på områder der det ikke er dyrt å drive doktorgradsutdanninger – det vil si innenfor samfunnsvitenskap og humaniora. De fleste vil vel være enig i at et godt faglig miljø forutsetter en størrelse der mange deltar i faglige diskusjoner, kritiserer hverandre og stimulerer til å yte mer og bedre. Utfordringen for utvalget for høyere utdanning – og for sektoren som helhet – er å drøfte og foreslå løsninger der den institusjonelle og nasjonale rasjonaliteten i større grad faller sammen enn det de gjør i dag.

Av professor Steinar Stjernø

Stjernø overrasker

POLITIKK: Professor Steinar Stjernø har ved et par anledninger anbefalt Høyskolen i Oslo å arbeide for Universitetsstatus. "Vi har ikke råd til å la være å gå mot universitetsstatus" heter det bl.a. (Forskerforum 4/07). I den kaotiske situasjon som preger høyskolene for tiden overrasker ikke dette. Det overrasker derimot at Stjernø som utvalgsleder allerede nå uttaler seg i slike konkrete vendinger. Man forventer at lederen under arbeidets gang er opptatt av en bred høyskoleproblematikk.

For min del er det ingen fremmed tanke at man nå lanserer flere universiteter i høyskolesektoren – eventuelt dører om samtlige høyskoler til universiteter uten å gå omveien om en eller flere doktorutdanninger. Det opprinnelige høyskolekonseptet har mistet mye av sin betydning.

Opprettelsen av de mange korte, alternative og yrkesrettede studier bidro til verdifull differensiering og mangfold i det norske studiemønsteret. Men det egalitære Norge slo seg ikke til ro med en slik differensiering. Akademisk drift har besørget det, godt støttet av universitetene og ikke minst de offentlige myndigheter. Denne utviklingen kan neppe verken konsolideres eller reverseres – myndighetene evne og vilje er ikke tilstede.

Justeringer trengs. Universitetsektoren og spesielt den samfunnsvitenskapelige del blir svært stor. Næringslivets egen forskningsaktivitet svekkes ytterligere til tross for forskningsmeldingens ønsker om det motsatte. Det er bl.a. en følge av rekruttering og talenttilgang. Studentrekrutteringen kan samtidig vokse ut over det rimelige både med hensyn til antall og teoretiske ambisjoner. Det trengs en styrking for å få til en arbeidsdeling og justering i sektoren. Det krever en annen og sterkere styring hos myndighetene enn det vi har sett de senere år. Samtidig må Utvalget forventes å kunne gi en analyse langs alternative linjer snarere enn å lansere populære enkelttiltak.

**Av Hans Skoie, spesialrådgiver/
professor, Nifu Step**

Må bryta tysthetsklausulen ved Universitetet i Tromsø

POSTDOC: Situationen for postdoktorer vid universitet i Tromsø (UiT) kan bidra till att andra forskare redan långt innan postdoktoren presenterat sina resultat vet vilka forskningsresultaten blir, vilket inte gynnar sund och rättvis konkurrensanda vid ansökningar om forskningsanslag och evalueringar av projekt som ska behandlas konfidentiellt. Detta på grund av att postdoktorer har handledare som situationen är vid UiT. Det betyder att disputerade som jobbar i postdoktoranställningar vid UiT uppfattas som "stipendiat". Som jämförelse kan nämnas att postdoktorer därmed handleds i praktiken på samma sätt som doktorander vid universitet i Sverige. Postdoktorers arbete kallas också "postdoktoravhandlingar" vid Institutt for historie vid UiT, vilket är ett ordval som fränkänner att disputerade redan har gjort en akademisk avhandling, eftersom det i en postdoktoranställning uppfattas som att den redan disputerade ska göra en till avhandling.

Postdoktorer vid UiT måste visa sin pågående forskning och sina forskningsresultat för "instituttslederen". Denne skall läsa och kommentera den disputerade tillika postdoktorens forskning i sedvanlig handledaranda. Enligt erfarenhet kan "instituttslederen" om denne/denna inte har tid att göra det själv delegera arbetet till någon annan som då blir den vetenskapligt ansvarige och som i realiteten blir postdoktorens handledare. Detta sker trots att postdoktorens forskningsprojekt är uttänkt och skapat av postdoktoren själv. Postdoktoren kan heller inte välja vem eller vilka som kan bidra till forskningsprojekts utveckling i någon högre grad, eftersom det finns bestämmelser som tillsäger projektet ska granskas och kommenteras av postdoktorens handledare och/eller "instituttslederen".

Att postdoktorer vid UiT har handledare gör att andra anställda forskare har direkt insyn i den pågående forskningen postdoktoren bedriver. Detta gäller även om dennes/dennas forskning i andra sammanhang behandlas konfidentiellt som vid större samarbetsprojekt som är under evaluering där postdoktorens projekt är en del av samarbetsprojektet. Ett projekt som behandlas konfidentialt under evaluering "läcker" därmed om en postdoktor från UiT deltar, och postdoktorens del i projektet är "läckan" eftersom postdoktorens forskning måste delges till den utsedde handledaren och/eller "instituttslederen".

I en ansöknings situation om anslag när en postdoktor ska söka pengar för det egna projektet -- för att söka sig en ny anställning eller

medel för nyskapade projekt som kommit till som en spin-off-effekt av det pågående -- har forskningsresultaten ansökningarna baseras på kunnat ses av postdoktorens handledare eller "instituttslederen" eller båda två. Konkurrensmässigt innebär det att postdoktorens handledare och/eller "instituttslederen" samt postdoktoren kan söka forskningsmedel från samma forskningsråd där två personer redan vet vilka forskningsresultat postdoktoren kan lyfta fram i sin ansökan.

Hur kan detta ske? Detta blir konsekvensen när bestämmelsen om handledare för postdoktorer vid UiT och bestämmelsen om att forskningen forskare bedriver ska kommunikeras blir en ekvation. För det står i bestämmelserna för anställda att resultaten "ska kommunikeras" med institutionen där man är anställd. Det är inte nog för en postdoktor att göra den återkommande halvårsredovisningen till fakulteten där postdoktoren är anställd, utan resultaten ska kommunikeras till andra anställda vid institutionen där postdoktoren är anställd. Med en redan tydlig fingervisning är kommunikationssättet för en postdoktor redan klarlagt. En postdoktor kan alltså inte välja på vilket sätt kommunikationen ska ske, utan kommunikationen av postdoktorens pågående forskning och forskningsresultat skall göras genom att postdoktoren lämnar ifrån sig källinventeringar, manus, noteringar – allt som hör forskningsprojektet till – till "instituttslederen" och/eller handledaren. Handledaren vilken kan vara en presumtiv konkurrent vid en ansöknings situation om forskningsmedel eller en deltagare i ett annat forskningsprojekt i ett nätverk där postdoktoren bidrar med sitt projekt. Till och med i forskningssammanhang som är konfidentiala måste postdoktoren bryta tysthetsklausulen, eftersom denna måste visa fram sina forskningsresultat till sin handledare och/eller "instituttslederen", detta även om alla eller några av postdoktorens forskningsresultat används i det konfidentiala sammanhanget.

Något att tänka på innan ansökan till postdoktortjänst vid UiT?

**Av Karin Granqvist, F.D., postdoc vid Institutt
for historie Universitetet i Tromsø, Norge**

NYE STILLINGER

Annonse: Arne Aardalsbakke
 Telefon: 64 87 67 90
 Telefaks: 64 87 67 91
 E-post: forskerforum@c2i.net

Priser

Format	
1/1 side	16900
1/2 side	11900
1/3 side	8500
1/4 side	6500

Stilling / kunngjøringer: kr 27,- pr spaltemm. Alle priser er oppgitt ekskl. mva.

Fafo arbeider med samfunnsvitenskapelig oppdragsforskning innenfor områdene arbeidsliv, velferdspolitikk og levekår, nasjonalt og internasjonalt. Forskningsvirksomheten er organisert i to institutter: Fafo Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning og Fafo Institutt for anvendte internasjonale studier. Til sammen har vi runt 95 ansatte, og holder til i Borggata 2B i Oslo.

Seniorforsker og forsker på området bedriftsutvikling

Fafo har for tiden stor pågang av nye prosjekter innenfor området bedrifts og virksomhetsstudier (se www.fafo.no) og ønsker å utvikle dette området videre. Vi søker derfor både etter seniorforsker (forsker II eller I) som kan ta et forskningslederansvar innenfor dette feltet og forskere innenfor feltet arbeidsorganisering og ansattes involvering innenfor prosjektproduksjon.

For seniorforskerstillingen kan det være aktuelt å tillegge denne leder og/eller utviklingsansvar innenfor området bedrifts og virksomhetsstudier der områdene virksomhetsutvikling og innovasjon, ansattes medvirkning og arbeidsorganisering er sentrale.

Forskerstillingen vil inngå i et forskerteam som arbeider særlig med organiseringen av produksjon, forbedring av planleggingsrutiner og involvering av ansatte innenfor skipsindustri og bygg og anlegg. Gruppa arbeider blant annet med å videreutvikle Lean Construction som metode i forhold til arbeidsorganisering og ansattes involvering. Næringsanalyser og samspill blant aktører i verdiskapingskjeder er også sentrale tema. En del av prosjektene retter seg også inn mot offentlig sektor.

For stillingene kreves høyere utdanning, interesse for fagfeltet og relevant kompetanse innenfor forskningsområdet. Arbeidserfaring og kompetanse i kvantitative metoder vil bli tillagt vekt. Doktorgrad er en fordel også for forskerstillingen.

Vi legger stor vekt på faglig kvalitet, erfaring med prosjektakkvisjon, samarbeids- og formidlingsevne. Til gjengjeld kan vi tilby et spennende familjø i nær dialog med oppdragsgivere i offentlige og private virksomheter og organisasjoner.

Søknad med cv sendes på e-post til: bente.pettersen@fafo.no. Andre papirer sendes kun på forespørsel. Søknadsfrist: tirsdag 22. mai 2007.

Spørsmål kan rettes til Daglig leder Jon Hippe eller forskningsleder Leif Moland

FORSKNINGSSJEF

Stilling nr. 10/06

2. gangs utlysing

Ved Arkeologisk museum i Stavanger er det ledig stilling som forskningssjef. For nærmere opplysninger om stillingen og museet, se www.ark.museum.no.

Søknadsfrist: 14.05.07.

Stillingene følger Statens lønnsregulativ. Medlemskap i Statens Pensjonskasse. Den statlige arbeidstyrken skal i størst mulig grad gjenspeile mangfoldet i befolkningen. Det er et personalpolitisk mål å oppnå en balansert alders- og kjønnssammensetning og rekruttere personer med innvandrerbakgrunn. Personer med innvandrerbakgrunn blir oppfordret til å søke.

ARKEOLOGISK MUSEUM I STAVANGER er et tverrfaglig statlig museum som driver forskning, forvaltning og formidling med utgangspunkt i forholdet mellom fortidsmennesket og naturmiljøet. Museet har ansvar etter kulturminneloven i Rogaland fylke. Ved museet er det ca. 80 ansatte. (www.ark.museum.no)

Arkeologisk museum i Stavanger

LEDIGE FAGLIGE STILLINGER

Ved Handelshøyskolen BI er det 14 faglige stillinger som skal besettes i innværende år. Fagområder innenfor følgende institutter er aktuelle:

- Markedsføring
- Finansiell økonomi
- Regnskap, revisjon og jus, herunder eiendomsmegling
- Strategi og logistikk
- Innovasjon og økonomisk organisering, herunder opplevelsesøkonomi og turisme
- Ledelse og organisasjon, herunder prosjektledelse
- Samfunnsoøkonomi, herunder matematikk og statistikk
- Offentlige styringsformer
- Kommunikasjon, kultur og språk

Fagområder som står sentralt i Bis bachelorstudier i økonomisk-administrative fag og markedsføring vil bli foretrukket.

Alle stillingene vil bli faglig knyttet til Bis etablerte fag- og forskningsmiljø ved ett av våre ni institutter i Oslo og administrativt til ett eller flere av våre studiesteder i Bergen, Drammen, Kristiansand, Stavanger eller Trondheim.

Stillingene kan besettes med personer med undervisningsbakgrunn (dosent/førstelektor/høyskolelektor) eller med forskningsbakgrunn (professor/førsteamanuensis).

Arbeidsoppgaver tillagt stillingene omfatter bl.a. undervisning og forskning/FoU, kursutvikling og kursansvar, samt veiledning av studenter. Det forventes at de som blir tilsatt vil bidra aktivt til videreutvikling av fagmiljøet. Det kan også være aktuelt å pålegge den som blir ansatt, lokalt faglig lederansvar.

BI ønsker en tospråklig akademisk kultur og søker derfor personer med god evne til å formidle kunnskaper og forskningsresultater til ledere og medarbeidere i næringsliv, offentlig forvaltning, til skolens studenter og til det akademiske miljø. Ferdigheter i engelsk språk, skriftlig som muntlig, er et absolutt krav til alle faglige medarbeidere i alle stillingskategorier ved Handelshøyskolen BI.

Søkere må kunne dokumentere solide teoretiske kunnskaper og metodisk bredde. Det vil bli lagt vekt på vitenskapelig produksjon og dokumentert forskningsformidling. Annen formidlingsvirksomhet vil også tillegges vekt. Forskningsledelse og deltagelse i forsknings- og utviklingsprosjekter vil bli vektlagt.

Kompetanseurdering foretas etter vanlige regler for faglige stillinger ved universiteter og vitenskapelige høyskoler. Lønn i henhold til Statens lønnsregulativ.

Kvinner oppfordres til å søke.

Aktuelle søker kan innkalles til intervju, prøeforelesning eller seminarpresentasjoner. BI forbeholder seg rett til ikke å ansette noen dersom tilstrekkelig kvalifisert og egnet kandidat ikke melder seg.

Søknad, CV og komplett liste over faglige arbeider, samt eventuelle opplysninger om og/eller dokumentasjon av annen virksomhet som kan være av betydning for bedømmelse av søkerens kvalifikasjoner, sendes elektronisk via Bis websider www.bi.no, under "Ledige stillinger".

Kopier av inntil femten publikasjoner, sendes separat i fire eksemplarer. Det er ikke anledning til å sende inn arbeider etter fristen. Arbeidene stilles til Rektor og sendes Handelshøyskolen BI, Personalavdelingen, Nydalsveien 37, 0042 Oslo.

Nærmore opplysninger om stillingene og arbeidsområder fås ved hendelse til konserndirektør Jens P. Tøndel, tlf. 46 41 04 04, jens.p.tondel@bi.no, eller til viserektor Tor J. Larsen, tlf. 46 41 07 33, tor.j.larsen@bi.no. Administrative spørsmål kan rettes til spesialrådgiver Yngvar Gryvill, tlf. 46 41 03 91, yngvar.gryvill@bi.no. **Søknadsfrist: 1. juni 2007.**

NYE STILLINGER

Til å være med å videreutvikle FoU virksomheten vår søker vi

Forskningsleder

På bakgrunn av en evaluering av FoU aktiviteten ved høgskolen og en ambisjon om å videreutvikle denne har høgskolestyret vedtatt å opprette en prosjektstilling som forskningsleder. Prosjektperioden er satt til 2 år med mulighet til utvidelse i ytterligere 2 år.

Nærmere opplysninger ved å kontakte rektor Inger Aksberg Johansen, tlf. 77 05 81 05 epost: Inger.Johansen@hih.no, prorektor Nils Magne Larsen tlf. 77 05 82 27 epost: Nils.Larsen@hih.no eller direktør Hugo Thode Hansen, tlf. 77 05 81 12, epost: Hugo.Hansen@hih.no.

Søknadsfrist: 30. mai 2007

Søknaden merkes «stilling nr. 09/07»

Fullstendig utlysningstekst samt elektronisk søknadsskjema/ CV som bes benyttet finnes på www.jobbnorge.no

I tillegg sendes søknad på stilling vedlagt bekrefteide kopier av atester, vitnemål og vitenskapelige publikasjoner i 3 eksemplarer til

Høgskolen i Harstad, 9480 Harstad.
Telefon: 77 05 81 00. Telefaks: 77 05 81 01
Internett: <http://www.hih.no>

CICERO ab

HØGSKOLEN I AKERSHUS

Ledige stillinger fra 01.08.07:

Ved Avdeling for yrkesfaglærerutdanning:

1 fast og 2-3 midlertidige stillinger med 1 års varighet knyttet til oppdragsvirksomhet som
FØRSTEAMANUENSIS/FØRSTELEKTOR/
HØGSKOLELEKTOR I YRKESPEDAGOGIKK
(ref. nr. 07/016)

Henv. dekan Hanna Kristiansen, tlf. 64849200 el. studieleder Marit Stenberg, tlf. 64849156.

1 fast stilling innen fagretning drift- og serviceledelse, husøkonomi og servicefag som

FØRSTEAMANUENSIS/FØRSTELEKTOR/
HØGSKOLELEKTOR (ref. nr. 07/017)

Henv. dekan Hanna Kristiansen, tlf. 64849200 el. studieleder Berit Tyldum, tlf. 64849173.

Ved Fellesadministrasjonen, Studieseksjonen:

1 fast stilling som

RÅDGIVER (ref. nr. 07/018)

Henv. studie- og forskningsdirektør Olgunn Ransedokken, tlf. 64849030 el. studiesjef Sigrun Berge, tlf. 64849040.

Stillingene søkes på høgskolens elektroniske søknadsskjema innen 18. mai 2007.

Se fullstendige utlysninger og søk via link
på vår nettside www.hiak.no

Handelshøyskolen BI dekker en betydelig del av behovet for utdanning innen det økonomisk administrative fagområdet i Norge, og er en av Europas største handelshøyskoler med 18.500 studenter. Studietilbuddet spenner fra bachelorstudier via masterprogrammer til doktorgradsutdanning. Fagområdene har basis i økonomi-, markedsføring og ledelsesfag, og BI har et av Europas ledende vitenskapelige miljøer innenfor disse områdene.

Professor/førsteamanuensis i entreprenørskap

Ved Institutt for Innovasjon og økonomisk organisering ved Handelshøyskolen BI er det ledig stilling som professor/førsteamanuensis i entreprenørskap.

Søknadsfrist: 1. juni 2007

Stillingsbeteckning finnes på www.bi.no

Handelshøyskolen BI

Stillingsannonser på nett?

Til hausten kjem forskerforum.no.

Meteorologisk institutt

met.no

Meteorologisk institutt (<http://met.no>) yter offentlige meteorologiske tjenester for sivile og militære formål. Værvarsling, beredskap, klima-overvåking samt forskning og utvikling innen meteorologi og oseanografi er blant instituttets viktigste oppgaver.

Ønsker du å arbeide med utfordrende og samfunnsnyttig forskning og IT-utvikling i den statlige organisasjonen som har best omdømme i den norske befolkningen?

Værvarsling og klimastudier er basert på innsamling, analyse og presentasjon av store datamengder. Meteorologisk institutt benytter noen av Norges kraftigste datamaskiner. Vi ligger langt fremme i å ta i bruk ny teknologi for datainnsamling, modellberegninger og visualisering av meteorologiske data.

Forsker innen numerisk værvarsling (07/25)

En av våre hovedoppgaver er utvikling av numerisk værvarsling inkludert bruk av satellittdata i data-assimilasjon. Blant modellvertøyene er HIRLAM-modellen som inkluderer data-assimilasjon med variasjonsmetodikk. Forskningen innen disse feltene danner grunnlaget for operasjonell værvarsling og en rekke andre anvendelser av modelldata ved Meteorologisk institutt. Du skal arbeide med instituttets numeriske modellapparat for atmosfæren med hovedvekt på finskala atmosfærmodellering.

Forsker for utvikling av IT-systemer for vær og klima (07/24)

Vi ønsker å styrke satsingen på IT-baserte produkter og tjenester og søker en medarbeider til å bistå i fornying og videreutvikling av meteorologiske applikasjoner og operasjonelle systemer. Utviklingsarbeidet gjøres under Linux, hovedsakelig ved bruk av C++ og Perl og er basert på åpne standarder. Deler av produksjonsverktøyet som til nå er utviklet er lagt ut som åpen kildekode (met.no/diana). Se også wms.met.no og senorge.no.

Søknaden må sendes elektronisk.

Fullstendig kunngjøringer og for å sende søknad, se <http://met.no> under "Ledig jobb/Vacancies".

Søknadsfrist: 14. mai 2007.

met.no - mer enn bare været

NYE STILLINGER

HØGSKOLEN I BERGEN

HØGSKOLEN I BERGEN (HiB) er en av landets største høgskoler med 6000 studenter og 600 ansatte. HiB tilbyr aktuelle og yrkesrettede utdanninger innen helse- og sosialfag, tekniske fag, økonomisk-administrative fag og lærerutdanning.

Sentraladministrasjonen søker 3 direktører:

FORSKNINGSDIREKTØR

Direktør for Seksjon for forskning og ekstern samhandling

UTDANNINGSDIREKTØR

Direktør for Seksjon for utdanning

PERSONALDIREKTØR

Direktør for Seksjon for personal- og organisasjonsutvikling

Kontaktperson: Høgskoledirektør Nils Mæhle, tlf 55 58 75 02, e-post: Nils.Mehle@hib.no

Søknadsfrist for stillingene: 13.05.07

Avdeling for lærerutdanning søker:

PROFESSORAT/ FØRSTEAMANUENSIS

i folkehelsearbeid med vekt på ernæring
- fast stilling fra 01.01.08

Kontaktpersoner:

Dekan Bjørg Kristin Selvik tlf 55 58 57 86
Programansvarlig Magne Eide Møster tlf 55 58 57 90

Søknadsfrist for stillingen: 26.05.07

Fullstendig utlysningstekst

og søknadsskjema:

www.hib.no/jobb

Avdelingsdirektør ved Divisjon for rettstoksikologi og rusmiddelforskning ref. 0725

Nasjonalt folkehelseinstitutt arbeider for å bedre befolkningens helse ved å styrke det forebyggende helsearbeidet i samfunnet. Instituttet gir råd, yter tjenester og fremskaffer kunnskap om hvordan helsestanden utvikler seg, hvilke forhold som påvirker den og hva som kan gjøres for å bedre den. Folkehelseinstituttet gir også rettsoskrivende råd og tjenester til rettsapparatet. Instituttet har en administrasjonsdivisjon og fem fagdivisjoner - smittevern, miljømedisin, epidemiologi, psykisk helse og rettstoksikologi og rusmiddelforskning.

Divisjon for rettstoksikologi og rusmiddelforskning (tidligere Statens rettstoksikologiske institutt) har nasjonalt ansvar for beviskirkning, analyse og fortolkning av rusmidler, medikamenter oggifter i prøver fra personer hvor analysesvaret kan få strafferettlige eller tilsvarende konsekvenser. Oppdragsgivere er i hovedsak politi- og påtalemyndighet, forsvaret, obdusenter, kriminalomsorgsvesen, sosial- og barneverntjenesten, enkelte bedrifter samt helseforetak. Divisjonen gir spesialistutdanning innen klinisk farmakologi. I tillegg drives biomedisinsk forskning om rusmidler og medikamenter.

Ved Divisjon for rettstoksikologi og rusmiddelforskning, avdeling for rusmiddelforskning er det ledig stilling som avdelingsdirektør. Funksjonen som avdelingsdirektør vil være tidssbegrenset, med mulighet til forlengelse, men ansettelsesforholdet til Folkehelseinstituttet er fast.

Avdelingen driver forskning vedrørende utbredelsen av rusmidelbruken i Norge og konsekvenser av rusmiddelbruk. Det benyttes et bredt repertoar av forskningsmessige tilnærningsmåter, fra epidemiologi til bruk av eksperimentelle modeller. Forskningen i avdelingen gjøres i nært samarbeid med de øvrige avdelinger i divisjonen. Forskningssamarbeid med øvrige divisjoner ved Folkehelseinstituttet er under utvikling.

Arbeidsoppgaver:

- faglig og administrativt ansvar for avdelingen, herunder personal- og resultatansvar
- inngå i divisjonens ledergruppe
- bidra til å skaffe eksterne midler til forskningsprosjekter

Kvalifikasjoner/personlige egenskaper:

- embeteksamen eller tilsvarende høyere utdanning
- professorkompetanse eller tilsvarende med betydelig bakgrunn fra relevante forskningsområder
- dokumentert erfaring og/ eller utdannelse i prosjektledelse
- erfaring innen forskningsveiledding
- ledertilgang og ledelseserfaring med dokumenterte gode lederegenskaper
- gode samarbeidsevner
- god skriftlig og muntlig fremstillingsevne på norsk og engelsk

Vi kan tilby:

- en interessant lederstilling i et trivelig og tverrfaglig miljø
- stilling som avdelingsdirektør, kode 1060 med lønn etter avtale innenfor statens regulativ
- pensjonsordning i Statens pensjonskasse
- fleksible arbeidsordninger

På bakgrunn av et personalpolitisk mål om at arbeidsstaben skal gjenspeile befolkningssammensetningen generelt, oppdres personer med redusert funksjonsevne og personer med minoritetsbakgrunn til å söke stillingen.

Kontaktperson: Divisjonsdirektør Jørg Mørland tlf 2340 7801, e-post: jorg.morland@fhi.no. Se for øvrig www.fhi.no/ for mer informasjon om Folkehelseinstituttet.

Søknadsfrist: 20. mai

Søknad sendes Folkehelseinstituttet elektronisk via vår jobbportal på fhi.jobbportalen.no

NIFU STEP (Norsk institutt for studier av forskning og utdanning - Senter for Innovasjonsforskning) er et anvendt samfunnsvitenskapelig forskningsinstitutt med basisbevilgning fra Norges forskningsråd. Instituttet har 80 medarbeidere og omsetter årlig for om lag 60 mill kr. NIFU STEP tilbyr handlingsorientert og beslutningsorientert forskning og kunnskap for oppdragsgivere i offentlig og privat sektor og konkurrerer om oppdrag nasjonalt og internasjonalt. Instituttet legger også vekt på å være en konkurransedyktig bidragsyter til programforskningen i Norges forskningsråd og til internasjonale programmer. Virksomheten er organisert i seks programområder som ledes av egne forskningsledere. Mer informasjon finnes på www.nifustep.no

Direktør

Vår direktør blir fra 1.august rektor ved Høgskolen i Vestfold, og vi søker hans etterfølger.

Vi søker en leder som sammen med instituttets medarbeidere kan styrke og videreutvikle instituttet som et nasjonalt og internasjonalt anerkjent forskningsinstitutt innenfor studier av utdanning, forskning og innovasjon.

Direktøren er instituttets faglige og administrative leder. Direktøren utover helhetlig ledelse, der sentrale arbeidsoppgaver er knyttet til den strategiske utviklingen av instituttet, herunder fagutvikling, kompetanseutvikling, kvalitetssikring, personalforvaltning, økonomistyring og instituttets relasjoner utad.

Vi søker etter en leder med høy kompetanse innenfor instituttets arbeidsområde (fortrinnvis samfunnsvitenskapelig kompetanse på forsker 1/professorivå), gode lederegenskaper og erfaring fra faglig og administrativ ledelse, fortrinnvis fra FoU-institusjoner. Innsikt i instituttsektoren er en fordel. Vi ønsker en analytisk, strategisk og utviklingsorientert leder som kan motiverer sine medarbeidere og kommunisere og samarbeide med instituttets oppdragsgivere og brukere.

Direktøren blir ansatt for en åremålsperiode på 6 år med mulighet for forlengelse. Lønn etter avtale. Medlemskap i Statens Pensjonskasse.

Fler opplysninger om stillingen fås ved henvendelse til styreleder Einar Eriksen, telefon 91131755, e-post eineriks@online.no, stedfortredende direktør Randi Søgnen, telefon 22595111/99323170, e-post randi.sognen@nifustep.no eller rådgiver Bitten Sveri, telefon 22036532/90986427, e-post sveri@capita.no

Søknad med CV sendes oslo@capita.no innen 25.05.07. Alle søknader og henvendelser behandles konfidensielt.

HØGSKOLEN
I SØR-TRØNDDELAG

Høgskolen i Sør-Trøndelag (HiST) ligger i Trondheim og er blant landets største høgskoler med sine ca. 8000 studenter og vel 700 ansatte. HiST har avdelinger for helse- og sosialfag, sykepleie, teknologi, informatikk og e-læring, mat- og medisinsk teknologi, lærer- og tolkeutdanning og Avdeling Trondheim økonomiske høgskole. Visjonen «Med profesjon i sentrum - kvalitet basert på yrkesfaring og forskning» er retningsgivende for HiSTS virke og utvikling. HiST har definert seg som regionens høgskole og skal være en viktig ressurs innen utdanning, FoU og formidling. HiST vektlegger regionale partnerskap med andre kompetanseinstitusjoner, næringsliv og offentlig sektor. Les mer på www.hist.no

TRONDHEIM ØKONOMISKE HØGSKOLE

Professor i økonomisk analyse

Ref. TØH 2/2007

Ved Høgskolen i Sør-Trøndelag (HiST) er det ledig nyopprettet stilling som professor i økonomisk analyse. Professoratet er knyttet til Avdeling Trondheim Økonomiske Høgskole (TØH). Stillingen skal styrke undervisning og forskning innenfor fagområdet økonomisk analyse med særlig vekt på «sports economics and sports management».

Nærmere opplysninger fås ved henvendelse til dekanus Ove Gustafsson, tlf. 73 55 99 41 eller til professor Lars Fallan, tlf. 73 55 99 69.

Fullstendig utlysningstekst og elektronisk søknadsskjema for stillingen er å finne på www.hist.no/stillinger eller www.jobbnorge.no.

Søknad kan også sendes skriftlig til: Trondheim Økonomiske Høgskole, avdeling i Høgskolen i Sør-Trøndelag, 7004 TRONDHEIM. Søknad merkast med professor TØH 2/2007.

Søknadsfrist er 15. mai 2007.

CICERO tas

Høgskolen i Østfold har ca. 4.000 studenter og 450 ansatte. Høgskolens avdelinger ligger i Halden, Sarpsborg og Fredrikstad. Skolens sentrale ledelse holder til i Halden.

Ledige stillinger som

FØRSTEAMANUENSIS/ FØRSTELEKTOR/HØGSKOLELEKTOR

AVDELING FOR INGENIØRFAG I SARPSBORG:

Byggfag – fast stilling

Realfag – fireårig vikariat

Kjemi – ett års vikariat med mulighet for forlengelse

AVDELING FOR HELSE- OG SOSIALFAG I FREDRIKSTAD:

Barnevern, sosialt arbeid, vernepleie (BSV) – to stillinger

- vikariat for fire år

- vikariat for ett år

Sykepleie – to og en halv stillinger

- vikariat for to år

Vi viser til fullstendig utlysningstekst på høgskolens hjemmeside

Søknadsfrist: 21. mai 2007

Høgskolen i Østfold

www.hiof.no

INFORMASJON FRA FORBUNDET

Informasjonsrådgiver **Unn Rognmo** kommer hver måned med aktuell informasjon fra Forskerforbundet. For kontinuerlig oppdatering, besøk våre hjemmesider www.forskerforbundet.no

Tariffoppgjørene 2007

Denne utgaven av Forskerforum gikk i trykk før årets forhandlinger var avsluttet. Aktuell informasjon om tariffoppgjørene i de ulike forhandlingsområdene finner du på Forskerforbundets nettsted www.forskerforbundet.no.

Innstilling om regionalmeldingen

Stortingets Kommunal- og forvaltningskomité har avgitt sin innstilling til St. meld. nr. 12 (2006-2007), Regionale fortrinn – regional framtid. Forskerforbundet noterer seg med tilfredshet at vårt syn på finansiering av de regionale forskningsstiftelsene vant fram. Regjeringspartiene snudde og gikk sammen med Venstre og KrF mot å overføre ansvaret for basisfinansieringen av institutene til regionnvået, under henvisning til den foreslalte nye finansieringsmodellen for hele instituttsektoren. Dette er i tråd med Forskerforbundets høringsuttalelse. Forskerforbundet synes det er viktig å utvikle et enhetlig tildelings-system for basisbevilgninger til forskningsinstituttene som kan bidra til nasjonal koordinering og til at en får likeverdige samarbeidspartnere, og har derfor sagt nei til å overføre finansieringsansvaret til regionene.

Stortingsflertallet går inn for etablering av regionale forskningsfond. Forskerforbundet har vært meget skeptisk til dette, da vi frykter det vil bety en fragmentert forskningspolitikk og mangl på tilstrekkelige kvalitetssikringssystemer. Vi har også merket oss at flere sentrale aktører i sek-

toren går mot dette forslaget. Det understrekkes i komitéinnstillingen at fondene skal inngå i en nasjonal og regional forskningspolitikk, og samarbeide med Forskningsrådet.

Forskerforbundet merker seg også at to av de eksterne styrerepresentantene i høgskolenes styrer i følge flertallet i komiteen nå skal utpekes av regionen. Dette ses i sammenheng med at forsknings- og kunnskapsmiljøer skal knyttes nærmere til det regionale politiske nivået. Forskerforbundet er kritisk til dette forslaget og vil advare mot at institusjonenes nasjonale oppgaver svekkes. Vi oppfatter at dagens ordning med oppnevning fra departementet i tilstrekkelig grad har ivaretatt lokale hensyn.

Forvaltningsreformen skal iverksettes fra 1. januar 2010, og nye folkevalgte regioner skal erstatte dagens fylkeskommuner. Regjeringen har bestemt at oppgave- og ansvarsfordelingen mellom forvaltningsnivåene skal avklares først, gjennom Stortingets behandling av regionalmeldingen våren 2007. Deretter vil det bli tatt stilling til inndeling og antall regioner, og Regjeringen vil legge fram en sak for Stortinget om inndelingsalternativer våren 2008.

Alternative opptakskrav

Kunnskapsdepartementet inviterer høyskolene til å forsøke alternative opptakskrav til allmennlærerutdanningen. Det gjennomsnittlige frafallet i allmennlærerutdanningen er høyere enn i andre studier, ca 27 prosent, og hver femte student forsvinner allerede i løpet av første studieår. Nå foreslår kunnskapsministeren at studentenes motivasjon og interesse for undervisning kan telle ved opptak. – I Finland må alle som har kvalifisert seg som søker til opptak ved lærerstudiet igjennom et halvtimes intervju hvor de testes for

egnethet og motivasjon, sier Øystein Djupedal til Aftenposten. Han håper et tilsvarende forsøk i Norge kan gjøre det lettere å rangere gode og dårlige søkere til allmennlærerutdanningen.

Godkjenning av utenlandsk utdanning

Forskerforbundets hovedstyre har uttalt seg om innstillingen fra utredningsutvalget for godkjenning og godskriving av høyere utdanning i Norge (Brautaset-utvalget). Utvalget har kommet med forslag om flere tiltak for å bedre saksbehandlingsrutiner og effektivisere behandlingen av søker om godkjenning og godskriving av utenlandsk utdanning. Forskerforbundet er skeptisk til om utvalgets forslag er tilstrekkelige og tviler på om de foreslalte tiltakene vil bidra til en vesentlig bedre integrasjon av innvandrere i det norske arbeidsmarkedet eller til raskere og mer effektiv behandling av søker. Les hele uttalelsen på www.forskerforbundet.no.

Flere med fagbrev får bli ingeniør

Høyskoler kan nå opprette spesielt tilrettelagt teknisk utdanning for søker med relevant fag- eller svennebrev som ønsker å ta ingeniørutdanning. Samtidig inviteres universiteter og høyskoler til å søke om godkjenning for tilsvarende opplegg til andre relevante studier. Forsøk med et slikt opptaksgrunnlag er blant annet gjort ved Høgskolen i Telemark, der resultatene har vært svært positive. Statssekretær i kunnskapsdepartementet Per Botolf Maurseth er ikke redd for svekket kvalitet på uteksaminerte studenter. – Alle høyere utdanningsinstitusjoner skal ha kvalitetssikringssystemer som garanterer den nødvendige faglige kapasitet hos studentene, uansett hva slags grunnlag studentene hadde da de begynte å studere, sier statssekretær Maurseth.

INNSPILL

Stipendiater

Forskerforbundet har nettopp lagt fram sin reviserte handlingsplan for stipendiater for årene 2007 til 2009. Planen gir en samlet presentasjon av de tiltak forbundet vil benytte for å nå målsettingen om bedrette lønns- og arbeidsvilkår for stipendiater. Dokumentet gir grunnlag for noen refleksjoner knyttet til sammenhengen mellom rekruttering, lønnsoppkjør, statsbudsjett.

I innspillene til revisert nasjonalbudsjett og statsbudsjettet for 2008 har Forskerforbundet påpekt nødvendigheten av å gi bevilgninger til minst 430 nye stipendiastillinger og 100 nye postdoktorstillinger. Bakgrunnen for dette er flerdelt:

Om vi legger til grunn en pensjoneringsalder på 67 år, vil i de neste 10 årene 39 prosent av ansatte i forsker- og undervisningsstillingene ved universitetene og 34 prosent ved høyskolene gå av med pensjon. Innen samme tidsrom øker antallet 19-åringar og dermed studenttilstrømningen. Dette sammen med behovet for å opprette flere stillinger ved de høy-

ere lærestedene for å følge opp Stortingets intension og ambisjon da kvalitetsreformen ble innført (Forskerforbundet mener det dreier seg om 1000 stillinger) øker ytterligere behovet for en sterk satsing på stipendiastillinger. I en slik sammenheng er det også viktig å holde fram at også andre deler av samfunnet trenger arbeidskraft med forskningskompetanse, en kompetanse som bygges opp gjennom forskerutdanning.

Det er ikke gitt at man klarer å rekruttere stipendiater i ønsket omfang for så senere å få kvalifiserte søker til det store antall forsker- og undervisningsstillingene som det blir nødvendig å besette i årene som kommer. Skal våre universiteter og høyskoler trekke til seg dyktige og motiverte unge mennesker som ønsker en karriere innen vår sektor, må forholdene legges bedre til rette på flere områder.

Stipendiaterne må få gode arbeidsbetingelser. Det dreier seg ikke minst om tilgang på høyt kvalifiserte veiledere som kan bidra til å få ført forskerrekrittene fram til disputas i lø-

Av leder i Forskerforbundet

Bjarne Hodne

pet av stipendperioden. Videre må stipendiaterne tilbys gode muligheter for faglig kontakt også internasjonalt, det utstyret som skal til for å gjennomføre prosjektet og bra med driftsmidler.

Videre må lønnsvilkårene bedres – ikke bare for stipendiater. Man må unngå en situasjon hvor hovedtyngden av stipendiaterne etter endt forskerutdanning velger annen karrierevei enn akademia fordi lønningene i de faste stillingene er for lave sett i forhold til hva samfunnet ellers er villig til å betale for høy kompetanse.

Revidert nasjonalbudsjett skal etter planen legges fram 15. mai. Det gir grunn til å minne om at ikke en eneste stipendiastilling ble gitt over statsbudsjettet for inneværende år. Regjeringen kan gjøre noe med dette nå og samtidig signalisere vilje til å ta ansvar for en nødvendig rekruttering til vitenskapelige stillinger.

Forskningsrådets priser

Forskningsrådet deler årlig ut to priser til forskere. Disse er Forskningsrådets pris for fremragende forskning - "Årets Möbius" og Forskningsrådets formidlingspris. Forskningsrådets pris for fremragende forskning skal belønne høy kvalitet i forskning, nasjonalt og internasjonalt. Prisen gis på grunnlag av dokumenterte resultater, og skal være en inspirasjon til videre innsats. Formidlingsprisen gis til en forsker som har utmerket seg med levende og nyskapende kommunikasjon av høy kvalitet fra eget fagfelt. Alle typer formidling i alle typer medier, og både langvarig innsats og enkeltstående tiltak, kan premieres.

Forskningsrådet inviterer forskningsmiljøene til å sende inn forslag til priskandidater. Også enkeltpersoner kan fremme kandidater. Forslag til kandidater for årets priser må sendes Forskningsrådet innen 23. juni. Mer informasjon finner du på www.forskningsradet.no.

Handlingsplan for stipendiater

Forskerforbundets handlingsplan for stipendiater er revidert for perioden 2007-2009. Stipendiatstillingen spiller en nøkkelrolle i norsk forskning og høyere utdanning, og bedring av lønns- og arbeidsbetingelsene for stipendiaterne er en viktig målsetting for Forskerforbundet. For at det skal lykkes å tiltrekke seg unge talenter, er det avgjørende at det blir attraktivt å velge en forskerkarriere fremfor andre yrker. I dag skaper imidlertid lite konkurransedyktige betingelser rekrutteringsvansker for institusjonene, som opplever at gode kandidater får bedre tilbud andre steder. Forskerforbundet har derfor vedtatt en egen handlingsplan som peker på viktige tiltak som må gjennomføres for stipendiat-

gruppen. Handlingsplanen er utgitt i forbundets skriftserie og kan lastes ned fra nettsiden vår: www.forskerforbundet.no.

Forskning ved de statlige høyskolene

Forskningsrådet og Universitets- og høyskolerådet arrangerer et seminar om forskningen ved de statlige høyskolene torsdag 21. juni 2007 i Oslo. Hensikten med seminaret er å sette søkeleys på forskningen ved de statlige høyskolene og mulighetene for å styrke den. Målet er å komme til en avklaring av hva som er høyskolenes viktigste utfordringer når det gjelder å møte kunnskapsbehovene i utdanningsene, i profesjonene og i det regionale samfunns- og næringslivet. Seminaret er åpent for alle, og påmeldingsfristen er 1. juni. Program og påmeldingsinformasjon på www.forskningsradet.no.

Unio-forbundene vokser

Medlemstallet i Unios medlemsforbund økte med 2,6 prosent i 2006, til totalt 268 218 medlemmer. Unios forbund har jevnt stigende medlemsvekst. Universitet- og Høyskoleutdannedes forbund (UHF) hadde den største veksten i 2006 med 9,4 prosent. Forskerforbundets medlemstall vokste med 3,8 prosent i 2006, og dette var den nest største prosentvise økningen blant Unio-forbundene.

Frokostseminarer i juni

Forskerforbundet arrangerer to frokostseminarer i juni. Kvalitetsreformen og tid til forskning er tema for et seminar i Trondheim tirsdag 5. juni, mens open access og demokratisering av forskning er tema for et seminar i Oslo 13. juni.

Rektor Torbjørn Digernes ved NTNU vil innlede om kvalitetsreformen og sammenhengende

tid til forskning på frokostseminar i Trondheim tirsdag 5. juni. Et stort flertall blant forskere ved universiteter og høyskoler i Norge sier at de har fått mindre tid til sammenhengende forskning, og flere peker på innføringen av kvalitetsreformen som en viktig årsak til tapt forskningstid.

Rektor Geir Ellingsrud ved UiO innleder til debatt om publisering i open access journals på frokostseminar i Oslo 13. juni. Av de ca 24.500 vitenskapelige tidsskrifter med fagfellevurdering som finnes i verden i dag, er det bare om lag 1100 som er tilgjengelige som såkalte digitale open access journals. Det er imidlertid i dag en bevegelse i alle verdensdeler for å øke andelen av slike tidsskrifter der brukerne har fri tilgang til artiklene, som også kan kopieres og viderefrides til andre.

Frokostseminarene varer fra kl 08.30 til 11.00. Deltakelse er gratis. Det er begrenset antall plasser. Seminaret i Trondheim finner sted på Royal Garden Hotel, mens seminaret i Oslo skal være på Restaurant Holberg, Radisson SAS Hotel. Program og påmeldingsinformasjon finner du på www.forskerforbundet.no.

Nytt i sekretariatet

Ellen Karoline Dahl er tilsatt i ett års vikariat som rådgiver i sekretariatets avdeling for organisasjon og økonomi, med tiltredelse 1. juni. Ellen Karoline Dahl er høgskolelektor i pedagogikk, og hun har vært hovedtillitsvalgt for Forskerforbundet ved Høgskolen i Tromsø siden 2005.

INNSPILL

Penger i akademia

Finansieringsmodellen for universitets- og høgskolesektoren er gjenstand for stor debatt, særlig har de såkalte tellekantene fått mye oppmerksomhet. Den resultatbaserte finansieringsmodellen ble innført som en del av kvalitetsreformen, og det var forventet at denne ble evaluert samtidig som de øvrige delene av kvalitetsreformen ble det. Så skjedde ikke, og signalene er utsydelige med hensyn til når den forutsatte evalueringen vil finne sted.

I mellomtiden er det mange institusjoner som fordeler budsjettmidlene internt i institusjonen etter samme prinsipp som midlene fordeles fra departementet. Universitetet i Oslo har til behandling innføring av en lignende modell. Dette gir grunn til bekymring fordi det er reist en del innvendinger til det nåværende systemet.

Finansieringsmodellen har, i den nokså korte tiden den har virket, vist seg å være uforutsigbar. Når det "produseres" for mange studiepoeng, kuttes det i antall studieplasser (2005). Når Kunnskapsdepartementet velger

å bruke pengene på andre områder enn UH-sektoren, kuttes det i basis (2007). Forskningskomponenten er et nullsumspill, og institusjoner som publiserer mer enn noen gang før, får likevel mindre såkalte publikasjonspoeng, og dermed mindre penger. Hvordan virker incentivene da? Systemet fremmer konkurranse og ikke samarbeid. Dette landet er for lite til at det skal lønne seg å gjøre andre dårligere. Publikasjonssdelen av forskningskomponenten motvirker publisering i åpne institusjonelle arkiver eller open access-tidsskrifter. Det bør utredes om finansieringsordningen bør suppleres med en indikator for åpen publisering. Høgskolen i Lillehammer har innført en ordning som premierer slik publisering. I dag styrer systemet vitenskapelig publisering inn i kommersielle tidsskriftkanaler, og institusjonenes biblioteker betaler en stadig høyere pris for å kjøpe de ansattes arbeider tilbake til nytte for forskere og studenter.

Når det gjelder likestilling, viser rapporten fra "Kvinner i forskning" til at den inservert-

Av Randi Halveg Iversby,
styremedlem i Forskerforbundet

serte delen av finansierings-systemet bør evalueres ut fra et likestillingsperspektiv.

Mange har pekt på svakheter i forslaget om en ny formidlingskomponent, og det er dessuten grunn til å frykte at en ny komponent vil svekke basfinansieringen ytterligere.

Dette, sammen med mange andre synspunkter, viser at vi trenger en grundig evaluering for å få kunnskap om hvordan modellen faktisk virker, og om den virker etter henviskene - å premiere kvalitet i undervisning og forskning. Så lenge vi mangler en slik evaluering er det bekymringsfullt at modellen, som er laget til et annet formål, innføres og nærmest kopieres ved den enkelte institusjon. Dessuten får vi i løpet av året kanskje vite hva regjeringen mener om hvordan den nasjonale finansieringsmodellen virker.

Fellesskap gir fordeler

Som medlem i Forskerforbundet får du ekstra rabatt på dine private skadeforsikringer i Vesta.

Ring gratis: 800 33 669

E-mail:
kjederogforening@vesta.no
www.vesta.no

FORSKERFORBUNDET

Telefon: 21 02 34 00

Leder: professor Bjarne Hodne, UiO

SEKRETARIATET

Generalsekretær: Kari Kjenndalen
Sekretær: Gerd Sandvik

Organisasjonssekretær: Turid Cordtsen

Sekretær: Kristine Brox

Ass. generalsekretær: Sigrid Lem
Rådgiver: Bjørn T. Berg

Informasjonsrådgiver: Unn Rognmo
Forhandlingssjef: Frank Anthun

Advokat: Ann Turid Opstad

Jur. rådgiver: Lars Petter Eriksen (perm)

Juridisk rådgiver: Mariann H. Olsen

Juridisk rådgiver: Brita Alsos (perm)

Jur. rådgiver: Birgitte Olafsen (vikar)

Juridisk rådgiver: Hildur Nilssen

Seksjonsleder: Eirik Rikardsen

Org. sjef: Joar Flynn Jensen

Rådgiver: Elisabeth Tindeland (perm)

Rådgiver: Arvid Ellingsen (vikar)

Kontorsjef: Aina Nilsen

Sekretær: Lisa Wilhelmsen (perm)

Sekretær: Lena Holm

Sekretær: Hans Askildsen

Kasserer: Marit Brendengen

Sekretær: Seija Hjelteig

Sekretær: Linda Pettersson

Sekretær: Inger Marie Højfeldt (vikar)

Av generalsekretær i
Forskerforbundet
Kari Kjenndalen

INNSPILL

Dårlig lønn - gode arbeidsvilkår?

Når dette leses vet vi om tariffoppgjøret i staten kom i havn per 1.mai eller gikk til mekling. Uansett om vi nå målene om en ramme opp mot 5 prosent, vil de nominelle beløpene være beskjedne sammenlignet med de skyhøye utbetalinger vi ser i finans, IT eller andre deler av et næringsliv som blomstrer og ordner seg med bonuser og aksjeutbytter.

Trusselen om nedleggelse av samtlige norske juridiske fakulteter på grunn av at de ikke oppfyller NOKUTs krav til antall førstestillinger og professorer fikk for en gangs skyld også Dagens Næringsliv til å skrive om lønn i offentlig sektor. Leder i Advokatforeningen, Anders Ryssdal, sa at professor-lønningene burde økes med minst 50 prosent om man skulle klare å rekruttere kvalifiserte medarbeidere fremover. Denne gang kan vi være enig med Ryssdal når han ønsker en tilnærming mellom vilkårene i næringsli-

vet og staten.

Men som alltid er det noen som sier nei. Flere mente at vitenskapelig personale har så stor frihet i jobben og så gode arbeids- og forskningsmuligheter at de mer enn gjerne arbeider for det som andre steder er en begynnerlønn. Ja, sånn har det vært. Men vil kommende generasjon tenke likedan? Og vil situasjonen være den samme? "Det grense-løse arbeidslivet" der arbeid og fritid går i ett har alltid preget høyere utdanning, men i økende grad negativt. Utvidet semester, teknologi som skaper krav om tilgjengelighet døgnet rundt, produktivitetspress og tellekanter gjør noe med arbeidsmiljøet.

Før påske viet The TIMES Higher Education Supplement flere sider til fenomenet "24/7" -kulturen i akademia der krav fra studenter og ledelse gjorde arbeidsdagen så stressende at konsentrert, faglig arbeid kun fant

sted natterstid. Vi minner om at evalueringene fra kvalitetsreformen også viste at mangl på sammenhengende tid til forskning var et trekk som ble rapportert fra universitetene spesielt.

Når 30 prosent av staben går av med pensjon i løpet av kort tid, står vi overfor en rekrutteringsutfordring. Mange unge vil gjerne jobbe mye, men de vil også at lønnen står i forhold til innsats og ansvar. At akademia tilbyr midlertidig tilsetting i flere år, gjør ikke sektoren mer attraktiv.

Djupedal brøt med skikk og bruk i lønnsoppgjørene da han sa at førskolelærere måtte få bedre betalt skulle man klare å rekruttere nok til å nå målene i Soria Moria-erklæringen. Vi har ikke noe imot at han sier det samme om de ansatte i uh-sektoren som han også er sjef for.

Regionssenter for barn og unges psykiske helse, Helseregion Øst og Sør (RBUP Øst og Sør) er en stiftelse som skal bidra til å utvikle, kvalitetssikre og forvalte vitenskaplig og klinisk tverrfaglig kunnskap og kompetanse innen alle sentrale områder i arbeid med barn og unges psykiske helse. RBUP skal bidra til at slik kompetanse er tilgjengelig gjennom undervisning, forskning, fagutvikling og informasjonsvirksomhet. Se www.r-bup.no for utfyllende info. RBUPs oppgaver følger av årlige oppdragsbrev med utgangspunkt i Stortingsgets budsjetttvedtak. RBUP er en kompetanseorganisasjon som engasjerer dروyt 80 årsverk og er organisert med tre avdelinger, Forskning, Undervisning og Administrasjon, samt noen prosjekter. RBUP søker:

Kvalifiseringsstipend

Minoritetsforskning om barn og unges oppvekst og psykiske helse

Forskningsavdelingen ved Regionssenter for barn og unges psykiske helse (RBUP) i Helseregion Øst og Sør, utlyser herved et fire månederers kvalifiseringsstipend for å bidra til utvikling av et doktorgradsprosjekt. Stipendet er rettet inn mot forskning om barn og unge med minoritetsbakgrunn og deres oppvekstsituasjon. Kvalifiseringsstipendet kan søkes av personer med forskjellige profesjons- og fagbakgrunner. Kandidaten skal delta i et pågående prosjekt der fokuset er hvordan barn og unge med minoritetsbakgrunn skaper mening og sammenheng i forhold til risiko og beskyttelse under oppveksten.

Kvalifiseringsstipendet må benyttes høsten 2007. Med forbehold om at det innvilges ekstern støtte, kan det gis muligheter for forlengelse i inntil tre år.

Søknaden skal inneholde CV, karakterutskrifter og beskrivelser av egen interesse for forskning om barn og unge med minoritetsbakgrunn. Relevant erfaring knyttet opp mot barn og unges psykiske helse tillegges vekt.

Nærmere informasjon kan fås ved forsker og prosjektleder Ketil Elde (Ketil.Eide@r-bup.no) på telefon 22586045 eller seksjonsleder Mette Ystgaard (Mette.Ystgaard@r-bup.no) på telefon 22586029.

Søknaden med CV sendes elektronisk til: mail@r-bup.no. Kopi av vitnemål, attestater og eventuelt publikasjoner sendes i 4 eksemplarer via brevpost til: RBUP Øst og Sør, Postboks 4623 Nydalen, 0405 Oslo. Se web side: www.r-bup.no

Søknadsfrist: 8. juni 2007.

B-PostAbonnement

www.toyota.no

Verdens mest miljøvennlige bil

Prius-salget i Norge opp 300% hittil i 2007

DOLMAR/PONTIUS/STUDIO

PRIUS

HYBRID SYNERGY DRIVE

Prius. En idé som ikke kunne vente

Prius har ingen av de typiske miljøbilenes upraktiske kompromisser. Dette er en skikkelig bil med et lekkert interiør og god plass til fem personer - pluss masse bagasje. Hybrid Synergy Drive tar vare på en del av energien som oppstår ved bremsing og kjering i nedoverbakke. Prius lader seg selv, senker bensinforbruksk til lavt 0,43 l/100 km ved blandet kjøring - og slipper ut et tonn mindre CO₂ i året. Samtidig tar den deg fra 0-100 på 10,9 sek. Prius har blitt trendsetteren for en hel miljøbevisst verden. Alle hybrid-

komponentene har en 8 år/160 000 km garanti. I tillegg får du by-wire-teknologi, stabilitetskontroll og en sikremyk trinnles girkasse for å nevne noe. Mer enn 750 000 miljøbevisste kunder verden rundt kjerer Prius. I Norge har salget økt med 300% hittil i år. Gjer noe for miljøet og ta en prøvetur du aldri vil glemme.

TODAY TOMORROW TOYOTA